

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 32 (trim. IV) 2018

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Gribincea Corina, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Zaharia Olărescu, Toacă Zinaida

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

© Institutul Național de Cercetări Economice al MECC

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	10
Rezumatul ediției	13
Capitolul I. PRODUCȚIA	19
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	27
Capitolul III. FINANȚE	36
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	53
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	64
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	67
Capitolul VII. PROGNOZA PENTRU ANUL 2019	77
ANEXE STATISTICE	83

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Igor Dodon
Președintele Parlamentului	Adrian Candu
Prim-ministru	Pavel Filip
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Partidul Democrat din Moldova – 40, Partidul Socialiștilor din Republica Moldova – 24, Partidul Liberal – 9, Grupul Parlamentar Popular European – 9, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova – 8, Partidul Liberal Democrat din Moldova – 5, Deputați neafiliați – 6.
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stînga Nistrului
Populația stabilită	3547,5 mii locuitori (la începutul anului 2018)
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul IV, 2018: 1 USD = 17,1 MDL; 1 EUR = 19,8 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Barriere Tehnice în Comerț
CBN	Certificatele Băncii Naționale
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice
IHH	Indicele Herfendahl-Hirschman

IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendențe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

Tabelul 1.1. Evoluția trimestrială a PIB în anul 2018.....	19
Tabelul 1.2. Indicii volumului producției industriale, anul precedent=100.....	22
Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate pe parcursul anului 2018.....	24
Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada anului 2018.....	24
Tabelul 1.5. Volumul mărfurilor transportate pe parcursul anului 2018.....	24
Tabelul 1.6. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur-operatorilor.....	25
Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în anul 2018.....	32
Tabelul 3.1. Indicatori de sustenabilitate, 2016-2018, %	43
Tabelul 3.2.1. Structura portofoliului de credite pe ramuri, în perioada 2017-2018	49
Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil. dolari (date provizorii)	53
Tabelul 4.2. Evoluția schimburilor comerciale pentru anul 2018, mil. dolari	57
Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T IV 2012-2018 față de perioada similară a anului precedent, %.....	65
Tabelul 5.2. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-septembrie 2018.....	66
Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului pentru anul 2018, ruble pe lună.....	75
Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2015-2018 și prognoza pentru anul 2019	80

FIGURI

Figura 1.1. Evoluția PIB în anii 2008-2018 (%).....	19
Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2018 și la creșterea acestuia față de anul 2017, %.....	20
Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2018 și la creșterea acestuia față de anul 2017, %.....	20
Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în anii 2008-2018 (%).....	21
Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2009-2018, comparativ cu anul 2008, %.....	22
Figura 1.6. Indicele producției agricole pentru principalele culturi agricole în anul 2018, față de perioada similară a anului precedent, %.....	23
Figura 1.7. Dinamica anuală a indicelui producției industriale 2009-2018 (%).....	26
Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %.....	27
Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %.....	28
Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %.....	29
Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor producătorilor în construcții, %.....	29
Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %.....	30
Figura 2.1.6. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO.....	31
Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei.....	31
Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă și volumului de valută procurată de BNM de pe piața interbancară a Republicii Moldova.....	33
Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3.....	34
Figura 2.2.4. Ritmul anual de creștere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %.....	34
Figura 3.1.1. Structura veniturilor în BPN în 2018, %.....	36
Figura 3.1.2. Structura veniturilor după sursă în BPN în 2017-2018, mil. MDL.....	38
Figura 3.1.3. Structura cheltuielilor executate din BPN în 2018, %.....	38
Figura 3.1.4. Deficitul BPN, mil. MDL.....	39
Figura 3.1.5. Structura datoriei sectorului public în perioada 2014-2018.....	40
Figura 3.2.1. Evoluția activelor bancare.....	45
Figura 3.2.2. Evoluția activelor și cotele de piață ale băncilor după volumul activelor, %.....	46
Figura 3.2.3. Evoluția calității capitalului bancar.....	47
Figura 3.2.4. Nivelul lichidității sectorului bancar.....	47
Figura 3.2.5. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor.....	48
Figura 3.2.6. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar.....	48
Figura 3.2.7. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci.....	50

Figura 3.2.8. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %	51
Figura 3.2.9. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare în 2014-2018.....	52
Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamica, la sfârșit de perioada, mil. USD	54
Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat pentru anul 2018, pe activități economice, %	55
Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2018, mil. USD.....	56
Figura 4.4. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova, conform provenienței geografice în luna decembrie a. 2018, %	56
Figura 4.5. Tendințele comerțului exterior de mărfuri în perioada anului 2018, mil. USD.....	57
Figura 4.6. Structura exportului pe grupe de țări pentru anul 2018, %	58
Figura 4.7. Nivelul de valorificare a contingentelor tarifare la exportul a. 2016-2018, %.....	60
Figura 4.8. Valorificarea contingentelor tarifare ale produselor agro-alimentare care fac obiectul mecanismului anti-circumvention, la exportul în Uniunea Europeană, 2018 %	60
Figura 4.9. Structura importurilor pe grupe de țări pentru anul 2018, %.....	61
Figura 4.10. Evoluția valorii comerțului exterior al regiunii Transnistrene, pentru perioada 2016-2018, mil. USD	62
Figura 4.11. Structura comerțului exterior pe grupe de țări pentru anul 2018, mil.USD	63
Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate în perioada 2017-2018.....	64
Figura 5.2. Evoluția numărului de întreprinderi radiate în perioada 2017-2018.....	65
Figura 5.3. Dinamica numărului net de întreprinderi noi create în Registrul de Stat, perioada 2011-2018.....	65
Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în anii 2010-2018.....	67
Figura 6.2. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în anii 2014-2018.....	68
Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2017- T IV 2018, MDL.....	69
Figura 6.4. Evoluția veniturilor disponibile ale populației, valoarea nominală și ritmuri de creștere, pe trimestre, T I 2015 - T IV 2018.....	71
Figura 6.5. Evoluția cheltuielilor de consum, valoarea nominală și ritmuri de creștere, pe trimestre, 2015-2018.....	72

BOXE

Boxa 6.1. Reforma salarizării în sectorul bugetar	70
Boxa 6.2. Compensații bănești pentru personalul didactic	72
Boxa 6.3. Asigurarea copiilor cu vârsta de 2 ani cu servicii de educație preșcolară	73

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Sfârșitul anului 2018 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social.

18 octombrie

Proiectul noului Cod al serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova a fost votat în lectură finală, fiind susținut de 53 de deputați. Documentul prevede un șir de reglementări noi privind principiile de comunicare audiovizuală, precum: libertatea de exprimare, asigurarea informării corecte, protecția minorilor și a persoanelor cu dizabilități, protejarea spațiului audiovizual național, transparența proprietății, protecția jurnaliștilor, etc. Proiectul include și capitole referitoare la organizarea și funcționarea serviciilor media, funcționarea furnizorului public național, Consiliului audiovizualului, etc. Documentul are drept scop ajustarea legislației naționale în domeniul mass-media la cea europeană.

25 octombrie

Parlamentul a ratificat Acordul dintre Republica Moldova și Suedia cu privire la cooperarea pentru dezvoltare (2018-2020), precum și Acordul privind termenele și condițiile generale ale cooperării pentru dezvoltare, fiind semnate respectiv la 19 iunie 2018 și 2 iulie 2018. Scopul documentului constă în contribuirea la integrarea europeană a Republicii Moldova, în conformitate cu Strategia Suediei, bazată pe rezultatele cooperării în domeniul reformelor cu Europa de Est, Balcanii de Vest și Turcia în anii 2014-2020. Pentru realizarea scopurilor stabilite în Acordurile menționate, Suedia va oferi asistență financiară nerambursabilă.

31 octombrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat menținerea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul actual de 6,5% anual. Se mențin ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul actual de 9,5% anual și la depozitele overnight la nivelul actual de 3,5% anual. De asemenea se mențin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 42,5% din baza de calcul și norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 14,0% din baza de calcul.

8 noiembrie

Executivul a aprobat Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” – principalul document de planificare strategică al țării, orientat spre sporirea calității vieții cetățenilor. Strategia va contribui la distribuirea strategică a resurselor bugetare și instituționale, în funcție de obiectivele stabilite pentru cei 4 piloni de bază: economia durabilă și incluzivă, capital uman și social robust, instituții oneste și eficiente, mediu ambiant sănătos. Pentru dezvoltarea domeniilor menționate, au fost stabilite 10 obiective de dezvoltare durabilă (ODD), inclusiv garantarea educației de calitate, asigurarea unei guvernări eficiente, creșterea accesului oamenilor la infrastructură și ameliorarea condițiilor de muncă. Identificarea scenariilor de dezvoltare a țării a fost posibilă cu suportul ONU și a Băncii Mondiale.

8 noiembrie

Parlamentul a ratificat Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de înregistrare și evaluare funciară. Proiectul, fiind parte a Cadrului de Parteneriat al Băncii Mondiale cu Republica Moldova pentru anii 2018-2021, are ca obiectiv îmbunătățirea calității și transparenței sistemului de administrare a terenurilor și de evaluare a proprietății. Pentru realizarea acestui proiect, Republica Moldova va primi un împrumut în valoare de 30,1 mil. EUR sub formă de proiect investițional.

15 noiembrie

Proiectul legii cu privire la modernizarea Codului Civil și modificarea și completarea unor acte legislative în acest sens a fost votat în lectură finală. Astfel, va fi modernizată infrastructura juridică națională conform tendințelor europene și internaționale. Proiectul prevede că va fi instituită Cartea a 4 – Moștenirea, vor fi incluse norme cu referire la protecția consumatorului, norme detaliate cu privire la statutul și regimul juridic al administratorilor. Noua redacție a Codului Civil va intra în vigoare la 1 martie 2019.

21 noiembrie

Guvernul a aprobat inițierea negocierilor și semnarea unui amendament în scopul extinderii contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții (BEI) privind implementarea proiectului „Transportul energiei electrice de către „Moldelectrica”, semnat în 2012. Contractul va fi extins cu încă 2 ani, până la 26 decembrie 2020. Aceasta va oferi posibilitatea valorificării integrale a mijloacelor împrumutului acordat de BEI în valoare totală de 17 mil. EUR. La moment, din creditul acordat au fost valorificate 7,4 mil. EUR pentru schimbarea transformatoarelor de putere și a unui reactor electric, lucrările respective vor fi finalizate în 2019. Totodată, 9,6 mil. EUR sunt prevăzute pentru reconstruirea a 4 stații electrice. Semnarea amendamentului, care deja a fost aprobat de BEI, va permite realizarea acestei acțiuni în următorii doi ani.

22 noiembrie

Proiectul Codului regulilor și procedurilor parlamentare a fost probat în prima lectură. Codul va reglementa modul de organizare și funcționare a Parlamentului Republicii Moldova. Proiectul prevede că acesta va intra în vigoare la data constituirii legale a noii legislaturi a Parlamentului. Proiectul prevede reglementări privind limba de lucru în Parlament; modul de utilizare a simbolurilor de stat; procedura de constituire a Parlamentului, organizarea fracțiunilor și grupurilor parlamentare, constituirea majorității parlamentare; programul legislativ și calendarul de lucru pe sesiuni al Parlamentului, statutul Președintelui Parlamentului; procedura parlamentară de inițiere a declarării stării de urgență, de asediu sau de război, etc. De asemenea, a fost stabilită sărbătoarea „Ziua Parlamentului” pe data de 23 mai. Potrivit autorilor, elaborarea Codului este bazată pe o experiență de aproape 25 de ani de activitate a Parlamentului și este menită să consolideze organizarea și funcționarea Parlamentului.

22 noiembrie

În cadrul ședinței commune, Guvernele Republicii Moldova și României au convenit asupra elaborării unei foi de parcurs privind realizarea proiectelor comune. Totodată, au fost semnate mai multe acorduri bilaterale în diverse domenii, inclusiv Acordul privind cooperarea în domeniul turismului; Protocolul de cooperare în domeniul educației și culturii; Memorandumul de cooperare în domeniul relațiilor cu diaspora; Memorandumul de înțelegere pentru promovarea antreprenoriatului, cooperarea economică și corporativă; Declarația comună a Guvernelor privind eliminarea unor tarife de roaming; Protocolul privind constituirea și activitatea echipelor mixte de patrulare la frontiera de stat comună; ș.a. Următoarea ședința comună a Guvernelor va avea loc la Chișinău cu precizarea ulterioară a datei.

22 noiembrie

Strategie a securității informaționale pentru anii 2019-2024 și un Plan de acțiuni pentru implementarea acesteia au fost aprobate de Parlament. Strategia este structurată în 7 capitole și 117 puncte, integrând domeniile prioritare cu responsabilitățile de asigurare a securității informaționale. Documentul constată principalele probleme, inclusiv lipsa unui sistem integrat de management al securității cibernetice de tip CERT cu propunerea soluțiilor respective. O atenție specială este dedicată componentei de securitate a spațiului mediatic, precum și creării Consiliului coordonator pentru asigurarea securității informaționale.

30 noiembrie

Parlamentul a votat în lectură finală Proiectul Legii bugetului de stat pentru anul 2019. Parametrii bugetului de stat estimează veniturile în sumă de 42,1 mlrd. MDL și cheltuielile bugetului de stat – 47,7 mlrd. MDL, majorându-se cu 14,1% și 13,5% respectiv față de bugetul de stat pentru anul 2018. În total 88,6% din venituri provin din încasările din impozite și taxe, ceea ce este cu 12,6% mai mult decât în anul 2018. În același timp, creșterea cheltuielilor este determinată de necesitatea asigurării financiare a priorităților ramurilor, conform documentelor de politici naționale și sectoriale. Deficitul bugetului de stat se estimează în sumă de 5,5 mlrd. MDL, iar soldul datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2019 nu va depăși 63,0 mlrd. MDL, înregistrând o majorare cu 6,0 mlrd MDL față de valoarea precizată pentru sfârșitul anului 2018.

30 noiembrie

Parlamentul a votat în lectură a doua proiectul Legii bugetului asigurărilor sociale de stat (BASS) pe anul 2019 și proiectul fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul viitor. Conform proiectului BASS, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat în 2019 se prognozează în valoare de 21,4 mlrd. MDL, ceea ce constituie cu 10,8% mai mult decât bugetul precizat 2018. Proiectul BASS propune menținerea tarifului contribuțiilor stabilit la 1 octombrie curent. Bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2019 este estimat fără deficit. Potrivit proiectului fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2019, veniturile acestora se prognozează în sumă de 7,3 mlrd. MDL, crescând cu 8,8% față de cele curente. În același timp, fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală au fost estimate cu un deficit în sumă de 0,2 mlrd. MDL.

12 decembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat menținerea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul actual de 6,5% anual. Se mențin ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul actual de 9,5% anual și la depozitele overnight la nivelul actual de 3,5% anual. De asemenea se mențin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenesti și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 42,5% din baza de calcul și norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 14,0% din baza de calcul.

28 decembrie

A avut loc inaugurarea noului punct comun de trecere „Palanca-Mayaki-Udobnoie”. La eveniment au participat premierul Pavel Filip și președintele Ucrainei, Petro Poroshenko. În premieră, la Palanca a fost construit un post de control pietonal pentru oamenii care au terenuri agricole după șoseaua Odesa-Reni. Noul punct de trecere a fost construit în cadrul proiectului implementat de PNUD Moldova, în valoare de 6,18 mil. EUR, dintre care 4,5 mil. EUR au fost acordate de Uniunea Europeană, iar 1,68 mil. EUR – de Guvernul Republicii Moldova. Actualmente, controlul comun este aplicat în șase puncte de trecere.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Produsul intern brut, conform calculelor preliminare, pentru perioada anului 2018 a constituit 190016 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând astfel o creștere în termeni reali cu 4,0% față de perioada similară a anului precedent. Activitățile principale ce au favorizat la sporirea PIB-ului în perioada respectivă sunt comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (+1,2%), construcțiile (+1,1%), industria extractivă și industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (+0,7%), agricultura, silvicultura și pescuitul (+0,2%), informațiile și telecomunicațiile (+0,2%)

În anul 2018 industria înregistrează o creștere cu 3,7% a indicelui volumului producției industriale comparativ cu perioada similară a anului precedent. Faptul dat se datorează creșterii producției în cadrul industriei extractive cu 9,9% f.p.s.a.p., industriei prelucrătoare cu 2,8% f.p.s.a.p. și producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – cu o creștere de 7,4% f.p.s.a.p.

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile pentru anul 2018 a marcat o creștere cu 2,5% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Rezultatul obținut se datorează în mare parte producției agricole vegetale, care în perioada respectivă a sporit cu 3,8% f.p.s.a.p., pe când producția animalieră în aceeași perioadă a marcat o reducere cu 1,1%.

În anul 2018 **volumul de mărfuri transportate** pe toate tipurile de transport a înregistrat o cantitate de 19,4 mil. tone. Acest volum este net superior celui din perioada similară a anului precedent cu 10,0%. Rezultatul obținut se datorează transportării de mărfuri pe **cale rutieră**, ce a marcat o creștere cu 12,8% mai mare f.p.s.a.p., **cale feroviară** cu 2,8% f.p.s.a.p., și cea **aeriană** cu 25,2% f.p.s.a.p. **Calea fluvială** în perioada respectivă a marcat o reducere cu 5,8% f.p.s.a.p.

Investițiile în active imobilizate în perioada anului 2018 au însumat cifra de 24215,8 mil. MDL (în prețuri curente), astfel înregistrând o creștere cu 12,3% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Această creștere se datorează în mare parte investițiilor în imobilizări corporale, care au constituit 23731,7 mil. MDL sau cu 11,9% mai mult f.p.s.a.p. și investițiilor în imobilizări necorporale care au însumat 484,1 mil. MDL și o creștere de 34,6% f.p.s.a.p.

Prețuri și rate de schimb

Rata medie anuală a inflației pentru anul 2018 s-a plasat sub limita inferioară a coridorului de variație a țintei, stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 3%. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 5,4%, produse nealimentare – 2,7%, servicii – 0,2% f.p.s.a.p.

Trendul descendent al ritmului de creștere a prețurilor s-a menținut pe parcursul întregului an fiind susținut de aprecierea monedei naționale în termeni reali față de principalele valute de referință, în condițiile unei activități economice slabe și cereri agregate modeste. La plasarea IPC sub limita inferioară a coridorului de variație a mai contribuit și baza înaltă de comparare a anului precedent.

Inflația de bază pentru anul 2018 a devansat ușor IPC pentru aceeași perioadă și a constituit 3,5% f.p.s.a.p. fiind în scădere cu 1,3 p.p. Similar IPC pe parcursul anului 2018 inflația de bază s-a menținut pe trend descendent, fiind susținută de aprecierea cursului real de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință precum și de cererea internă modestă.

Pe parcursul anului 2018, **cursul de schimb** a monedei naționale față de principalele valute de referință a manifestat o tendință general descrescătoare. Per ansamblu, în anul 2018, leul s-a apreciat în raport cu euro cu 4,8 la sută în termeni nominali și cu 5,9 la sută în termeni reali. Față de dolarul SUA, moneda națională s-a apreciat cu 9,2 la sută în termeni nominali și cu 8,2 la sută în termeni reali.

Politica monetară

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2018 a fost influențată de amplificarea presiunilor deflaționiste a economiei moldovenești, urmărind să asigure revenirea pe termen mediu a ratei anuale a inflației la nivelul țintei staționare, într-o manieră care să sprijine creșterea economică, inclusiv prin consolidarea încrederii și a activității de creditare. Ținând cont de obiectivul fundamental al băncii centrale precum și de condițiile macroeconomice, caracterizate printr-o necesitate stringentă în impulsivitatea activității de creditare, în anul 2018 BNM a menținut neschimbate ratele de politică monetară, cu excepția ratei la rezervele minime obligatorii, care a fost majorată până la un nou nivel record de 42,5%.

Volumul activelor oficiale de rezervă pe parcursul anului 2018 s-au menținut la o valoare optimă conform cerințelor de adecvare a acestora, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii. La sfârșitul anului 2018, datorită intervențiilor BNM pe piața valutară interbancară, activele oficiale de rezervă s-au majorat față de datele înregistrate la sfârșitul anului 2017, cu cca. 0,2 mld.USD și au constituit 2,9 mld.USD, înregistrând un spor de 6,8% f.p.s.a.p.

În anul 2018 **masa monetară** a înregistrat o decelerare ușoară ritm, comparativ cu dinamica înregistrată în anul 2017. O contribuție mai semnificativă la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă națională.

Finanțele publice

Anul bugetar 2018 s-a axat primordial pe implementarea în continuare a reformelor structurale; consolidarea finanțelor publice și a stabilității financiare drept condiții primordiale pentru atingerea obiectivului durabilității bugetar fiscale, prin menținerea unui deficit al bugetului public național la nivel sustenabil, evitând riscurile legate de șocurile interne și externe, precum și dependența de asistența financiară externă.

Veniturile Bugetului public național în anul 2018 au fost de 57 964,9 mil. lei, fiind în creștere cu 8,6 la sută (4 587,3 mil. lei) față de anul precedent și fiind asigurate de Bugetul de Stat în mărime de 36 410,4 mil. lei, Fondurile Asigurărilor Obligatorii de Asistență Medicală 6 877,4 mil. Lei (de la bugetul de stat au fost primite transferuri în sumă de 2 728,0 mil. lei), Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat 19 781,5 mil. lei (transferurile primite de la bugetul de stat au constituit 6 670,2 mil. lei) și bugetele locale 14 683,6 mil. lei (10 357,4 mil. lei au constituit transferurile de la bugetul de stat).

Bugetul de stat a contribuit la formarea veniturilor totale cu 62,76%, BASS cu 22,62%, BL cu 7,46% și FOAM cu 7,16%; (cu excluderea transferurilor în cadrul bugetului public național în suma de 19 781,6 mil. lei și dobinzilor la împrumuturile în interiorul sistemului bugetar în suma de 6,4 mil. lei).

Partea de **cheltuieli a bugetului public național** în anul 2018 s-a realizat în valoare de **59576,9** mil. lei, reprezentând o creștere cu 5054,5 mil. MDL sau cu 9,3 % față de aceeași perioadă a anului precedent, cheltuielile fiind repartizate pe următoarele componente ale BPN astfel:

- bugetul de stat – 38 685,1 mil. MDL, inclusiv transferuri efectuate de 19 755,6 mil. MDL.
- bugetul asigurărilor sociale de stat – 19 417,7 mil. MDL,
- fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 6 714,1 mil. MDL,
- bugetele locale – 14 548,0 mil. MDL.

În această perioadă cea mai mică creștere a cheltuielilor față de anul 2017 a fost înregistrată la FOAM – 7,24% sau +453,3 mil. lei, urmată de BS – 8,84% sau +1536,8 mil. lei fără transferuri efectuate (sau 9,04% inclusiv transferurile), BL – 9,6% sau +1273,4 mil. lei și BASS – 10,23% sau +1801,6 mil. lei.

Executarea bugetului public național în 2018 a rezultat cu un sold bugetar **deficitar** de -1612,0 mil. MDL în condițiile în care pentru anul 2018 a fost stabilită ținta de deficit bugetar de -1133,7 mil. lei sau 0,85% din PIB. Spre deosebire de anul 2017, când două componente ale BPN au încheiat anul cu deficit (BS și FOAM), în anul 2018 toate componentele au demonstrat profit. Astfel, Bugetul de Stat a avut un profit de 17480,9 mil. MDL FOAM – 163,3 mil. MDL, BASS și Bugetele locale au înregistrat un excedent de 363,8 mil. MDL și 135,6 mil. MDL respectiv.

La situația din 31 decembrie 2018, soldul datoriei de stat externe a constituit 1 689,0 mil. dolari SUA (echivalentul a 28 954,0 mil. lei), fiind format în totalitate din datorie de stat externă directă. De la începutul anului 2018, soldul datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA a înregistrat o micșorare cu 11,7 mil. dolari SUA sau cu 0,7%. Această modificare este justificată prin finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 32,9 mil. dolari SUA, și prin fluctuația negativă a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute în valoare de 44,6 mil. dolari SUA. Totodată, ca urmare a deprecierei monedei naționale față de dolarul SUA, soldul datoriei de stat externe exprimat în lei s-a majorat cu 71,8 mil. lei sau cu 0,2%. Ca pondere în PIB, la 31 decembrie 2018, datoria de stat externă a înregistrat 15,2 la sută, micșorându-se comparativ cu situația din 31 decembrie 2017, cu 1,0 p.p. Această evoluție poate fi explicată prin ritmul de majorare al PIB-lui pentru anul 2018 mai mare decât cel al datoriei de stat externe în monedă națională.

Sectorul bancar

Sectorul bancar al Republicii Moldova pe parcursul anului 2018 a urmat calea consolidării stabilității financiare, erodate de falimentul a 3 bănci în anul 2015. Îmbunătățirea a fost realizată prin **consolidarea cadrului de guvernare corporativă** în bănci și **modernizarea reglementării activității bancare**, prin adoptarea noii Legi privind activitatea băncilor, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2018 cu implementarea rapoartelor COREP din iulie 2018 (bazate pe principiile Basel III). Succese mai puțin relevante au fost înregistrate pe filiera portofoliului de credite, care deși a înregistrat o creștere ușoară pe parcursul anului 2018 rămâne afectat de ponderea încă înaltă a creditelor neperformante.

Potrivit situației de la sfârșitul anului 2018 în Republica Moldova activau 11 bănci licențiate de BNM. Anul 2018 a fost marcat de modificări esențiale în structura de proprietate la mai multe bănci, care s-a soldat cu creșterea ponderii activelor bancare gestionate de grupuri financiare străine (mai mult de 70 la sută). Pe parcursul anului 2018 modificări în structura acționarilor au survenit la următoarele trei bănci, și drept urmare la moment: 72,19% din B.C. „VICTORIABANK” S.A. dețin Banca Transilvania din România cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Intesa Sanpaolo din Italia a devenit acționar unic B.C. „EXIMBANK” S.A și 41,09% din acțiunile BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. aparțin unui consorțiu de investitori format din BERD, Invalda INVL și Horizon Capital.

La sfârșitul anului 2018 primele două bănci din sistem au rămas încă în vizorul BNM, pentru BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. a fost păstrat regimul de supraveghere intensivă (din anul 2015), iar pentru BC „Moldindconbank” S.A. – regimul de intervenție timpurie (din anul 2016). Totuși, evoluții pozitive în acest sens deja sunt vizibile, astfel după vânzarea pachetului de 41,09% din acțiunile BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. și transparentizarea structurii acționariatului

la 04 aprilie 2019, BNM revocat regimul de supraveghere specială. Iar în cazul BC „Moldindconbank” S.A. la începutul anului 2019 BNM au fost întreprinși primii pași în direcția achiziționării de către investitorul european Doverie United Holding AD a unui pachet de 63,89% din acțiunile băncii.

Totodată, la începutul anului 2019 BNM a identificat deficiențe în structura de proprietate la două bănci mici din sistem: „Banca de Finanțe și Comerț” S.A. și BC „ENERGBANK” S.A., după care drepturile de proprietate a unor acționari ale acestora au fost suspendate, iar acționarii vizați fiind obligați conform legii, să înstrăineze acțiunile deținute timp de 3 luni.

O dată cu intrarea în vigoare a noii Legi privind activitatea băncilor și implementarea rapoartelor COREP conform cerințelor BASEL III, din luna iulie 2018 băncile au prezentat rapoarte conform noilor metodologii, conform cărora sectorul bancar național rămâne a fi și în continuare bine capitalizat, supra lichid și puțin funcțional, din cauza incluziunii financiare scăzute cu sectorul real, activității sale anemice pe piața produselor de finanțare a afacerilor și contribuției joase la creșterea economică.

Prioritățile sectorului bancar moldovenesc rămân a fi asigurarea transparenței structurii acționarilor și îmbunătățirea aplicării normelor de supraveghere prudențială de către băncile autohtone.

Sectorul extern

Soldul contului curent al balanței de plăți, în anul 2018, a înregistrat un deficit de 1186,71 mil. dolari, ce s-a dublat comparativ cu cel consemnat în anul 2017. Raportat la PIB, deficitul contului curent a constituit 10,5%. Sursa deficitului contului curent a fost comerțul exterior cu bunuri, celelalte componente înregistrând solduri excedentare în creștere.

Balanța comerțului cu servicii a crescut cu 17,8% față de anul 2017 și a constituit 373,30 mil. dolari. Această creștere s-a datorat majorării mai semnificative a valorii serviciilor prestate nerezidenților 224,10 mil. dolari, decât a serviciilor primite de la nerezidenți 167,75 mil. dolari. Raportul dintre soldul balanței serviciilor și PIB a rămas neschimbat comparativ cu anul 2017 (3,3%).

Contul de capital a consemnat un sold negativ de 39,38 mil. dolari, ce s-a deteriorat cu 84,4% față de anul 2017. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat (60,72 mil. dolari), în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 21,24 mil. dolari.

Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 1132,16 mil. dolari ca rezultat al majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 595,05 mil. dolari ca urmare a tranzacțiilor efective, concomitent cu scăderea activelor financiare externe ale rezidenților cu 537,11 mil. dolari.

Poziția investițională internațională a înregistrat un sold net debitor de 4166,92 mil. dolari, ce s-a aprofundat cu 28,2% față de 2017.

Volumul total al transferurilor bancare de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice din Republica Moldova, în anul 2018 a constituit 1266,84 milioane dolari SUA, cu 5,6% mai mult decât în aceeași perioadă a anului precedent.

Comerțul exterior cu bunuri în anul 2018 a înregistrat o creștere de 16,7%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. **Exporturile de mărfuri** au constituit 2706,9 mil. dolari, în creștere cu 11,6% față de anul precedent. **Importurile de mărfuri** au constituit 5764,3 mil. dolari, volum superior celui înregistrat în anul 2017 cu 19,3%.

Decalajul între evoluția exporturilor și importurilor au determinat acumularea unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 3057,4 mil. dolari, cu 651,1 mil. dolari mai mare, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2018 a fost de 47%, comparativ cu 50,2% în anul 2017.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate de Agenția Serviciilor Publice s-a diminuat semnificativ în T IV 2018 comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, indicele constituind 80,1%.

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2018 a marcat o diminuare de 10,2% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2018, au fost trecute 5751 întreprinderi noi.

În anul 2018 a continuat tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. Astfel, în anul 2018, numărul întreprinderilor radiate a constituit 8895 de unități sau cu 4,1% mai mult comparativ cu anul precedent. Concomitent, în T IV 2018, numărul întreprinderilor radiate din Registrul de stat s-a majorat cu 4,7% f.p.s.a.p., constituind 2027 de unități.

În anul 2018 continuă tendința negativă înregistrată în anul precedent, când pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor lichidate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate. Astfel, per ansamblu, numărul net de întreprinderi nou create în anul 2018 a avut o valoare negativă, constituind -3144 de unități.

Sectorul social

Situația demografică. În anul 2018 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 32605 pers., fiind în scădere cu 1455 copii sau cu 4,3% comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 9,2 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,4 p.p.f.a.p. Numărul de decedați a constituit 37199 pers., înregistrând o scădere de 431 pers. sau cu 1,2% mai puțin f.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 10,5 decedați la 1000 locuitori, în scădere cu 0,1 p.p. f.a.p. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în anul 2018 a constituit 326 cazuri și s-a redus cu 4 cazuri în comparație cu perioada anului precedent. Scăderea naturală în 2018 a constituit -4594 pers. (-2708 pers. în anul precedent) sau -1,3 pers. la 1000 de locuitori (-0,8 pers. la 1000 de locuitori în anul 2017). Numărul **căsătoriilor** total pe țară în anul 2018 a constituit 20333, micșorându-se cu 591 sau cu 2,8% față de anul trecut, iar rata nupțialității a constituit 5,7 căsătorii la 1000 locuitori, reducându-se cu 0,2 p.p. față de anul 2017. Indicatorul în cazul numărului divorțurilor din țară a constituit 10707 unități, fiind în creștere cu 1395 sau cu 15,0% față de anul precedent. Rata divorțialității a constituit 3,0 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,4 p.p. mai mult față de 2017.

Piața forței de muncă. În anul 2018 **populația economic activă** a constituit 1290,7 mii pers., micșorându-se cu 2,5% sau cu 31,6 mii pers. în comparație cu anul 2017. Totodată, **rata de activitate** a populației a fost de 43,3% și s-a micșorat cu 1,1 p.p. față de nivelul anului 2017. **Populația ocupată** a fost de 1252,2 mii pers., majorându-se cu 3,7 comparativ cu anul precedent. **Rata de ocupare** a populației de 15 ani și peste a constituit 42,0%, majorându-se cu 1,5 p.p. față de anul 2017. **Numărul șomerilor**, conform BIM a constituit 38,4 mii pers., fiind în descreștere cu 25,6% față de anul 2017. **Rata șomajului** la nivelul țării în 2018 a fost de 3,0%, fiind în descreștere cu 1,1 p.p. față de anul precedent (4,1%). **Populația inactivă** din țară (15 ani și peste) în anul 2018 a fost de 1692,2 mii pers., micșorându-se cu 32,5% mii pers. sau cu 1,9% față de anul 2017. Grupul NEET în anul 2018 a deținut o pondere de 27,1% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă).

Remunerarea muncii. În anul 2018 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 6446,4 MDL, majorându-se cu 13,2% față de anul 2017, iar în termeni reali – cu 9,9%. T IV al anului 2018

este caracterizat de o creștere a salariului nominal mediu lunar (6987,5 MDL) cu 14,3% față de același trimestru al anului precedent. În sectorul bugetar câștigul salarial mediu lunar a constituit 6094,8 MDL (mai mult cu 18,0% față de T IV din anul 2017), în sectorul economic real – 7337,3 MDL (mai mult cu 13,0% față de T IV din anul 2017). Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Informații și comunicații (15741,6 MDL), Activități financiare și de asigurări (13723,0 MDL,) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (11724,6 MDL).

Veniturile disponibile ale populației pe o lună în anul 2018 au constituit 2383,1 MDL în medie la o persoană, fiind în creștere cu 6,2% f.a.p. În termeni reali veniturile populației au crescut cu 3,1% f.a.p. Cele mai importante surse de venit rămân a fi în continuare: salariile (43,7%), prestațiile sociale (24,7%) și transferurile bănești din afara țării (15,0%).

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în anul 2018 au constituit în medie pe o persoană 2407,9 MDL, majorându-se cu 7,0% față de anul 2017. În termeni reali, ajustând la indicii prețurilor de consum, cheltuielile populației s-au majorat în medie cu 3,9% f.a.p. Cea mai mare parte a cheltuielilor continuă să fie direcționată spre: consumul alimentar (43,8%), întreținerea locuinței (18,2%) și îmbrăcăminte și încălțăminte (10,7%).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2019 a constituit 703,9 mii pers. sau cu 12,1 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 ianuarie 2018. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite pentru limita de vârstă la 1 ianuarie 2019 a constituit 1643,72 MDL, fiind în creștere cu 12,8% față de 1 ianuarie 2018.

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2018 în medie pe lună la o persoană a constituit 1891,0 MDL, majorându-se cu 1,5% față de anul 2017. În orașele mari minimul de existență a constituit 2107,9 MDL, mai mult cu 1,7% față de 2017, pentru orașe mici – 1888,5 MDL, cu 1,4% mai mult față de anul precedent, pentru sate el a constituit 1795,8MDL, mai mult cu 1,4% față de anul 2017. Minimul de existență în orașele mari a fost cu 11,6% mai mare decât cel din orașele mici și cu 17,4% mai mare decât minimul de existență în sate. Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2016,1 MDL și, în special, bărbaților – 2186,7 MDL.

Capitolul I PRODUȚIA¹

Produsul intern brut

Produsul intern brut, conform calculelor preliminare, pentru perioada anului 2018 a constituit 190016 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând astfel o creștere în termeni reali cu 4,0% față de perioada similară a anului precedent.

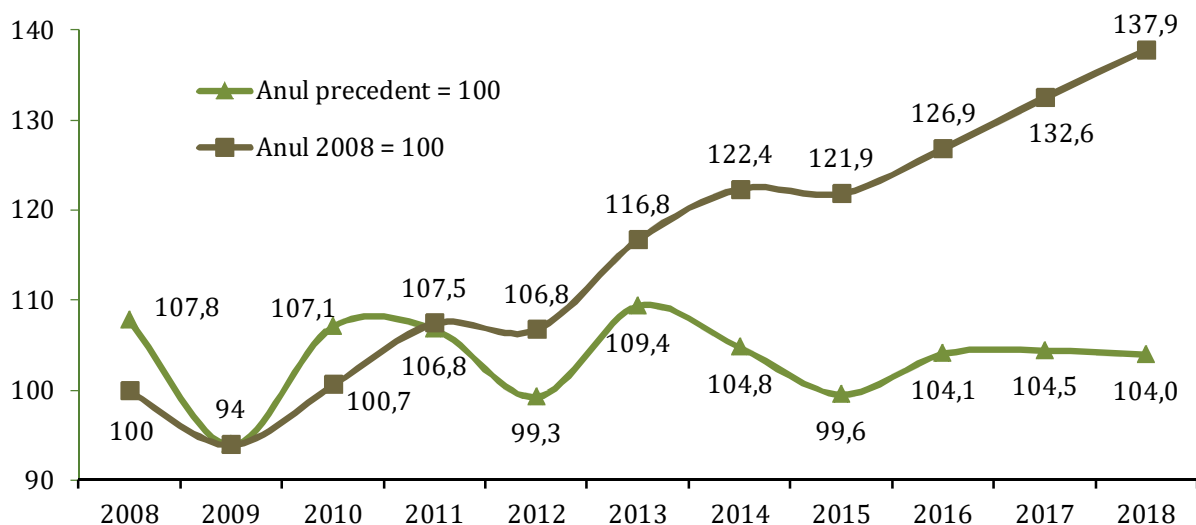

Figura 1.1. Evoluția PIB în anii 2008-2018 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

Tendința de creștere a valorilor produsului intern brut fost păstrată pe întreaga perioadă a anului 2018, fiind observată pe durata tuturor celor 4 trimestre.

Tabelul 1.1. Evoluția trimestrială a PIB în anul 2018

	TR. I	TR. II	TR. III	TR. IV	Anual
PIB, mil. MDL (trimestrial)	37609	44166	57370	50871	190016
În % față de perioada respectivă a anului precedent (evoluție trimestrială)	103,7	105,2	103,4	103,9	104,0

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

Practic toate ramurile economiei naționale (excepție fiind administrația publică și apărarea; asigurările sociale obligatorii; învățământul; sănătatea și asistența socială ce au avut o contribuție negativă la creșterea PIB (-0,1%) ca urmare a reducerii valorii adăugate brute cu 0,6%) au contribuit la creșterea PIB-ului în anul 2018. Cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate de:

- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transportul și depozitările; activitățile de cazare și alimentație publică având o pondere în formarea PIB de 21,0%, au contribuit la creștere acestuia cu 1,2% și la majorarea VAB cu 5,7%;

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

- Agricultură, silvicultură și pescuitul au constituit în perioada respectivă 10,2% din PIB, astfel contribuind la creșterea acestuia cu 0,2%, iar la majorarea VAB cu 4,3%;

- Industria extractivă și industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritatea, gestionarea deșeurilor, activitățile de decontaminare au avut o contribuție la formarea PIB-ului de 15,1%, astfel influențând la creșterea acestuia cu 0,7% și la majorarea VAB cu 4,3%;

- Informațiile și comunicațiile, deținând o pondere de 7,9% în structura PIB, au ajutat la creșterea acestuia cu 1,1% și la majorarea VAB cu 4,3%;

- Construcțiile au înregistrat o contribuție la formarea PIB-ului de 7,9%, favorizând la creșterea acestuia cu 1,1% și o sporire a VAB cu 16,0%.

Volumul impozitelor pe produs în perioada respectivă s-a majorat cu 1,4% comparativ cu anul precedent, având o contribuție la creșterea și formarea PIB cu 0,2% și cu 13,7%, respectiv.

Valoarea adăugată brută total pe economie, a marcat o creștere cu 4,2% în raport cu anul 2017, astfel contribuind la formarea PIB-ului cu 86,4% și la creșterea acestuia cu 3,6%.

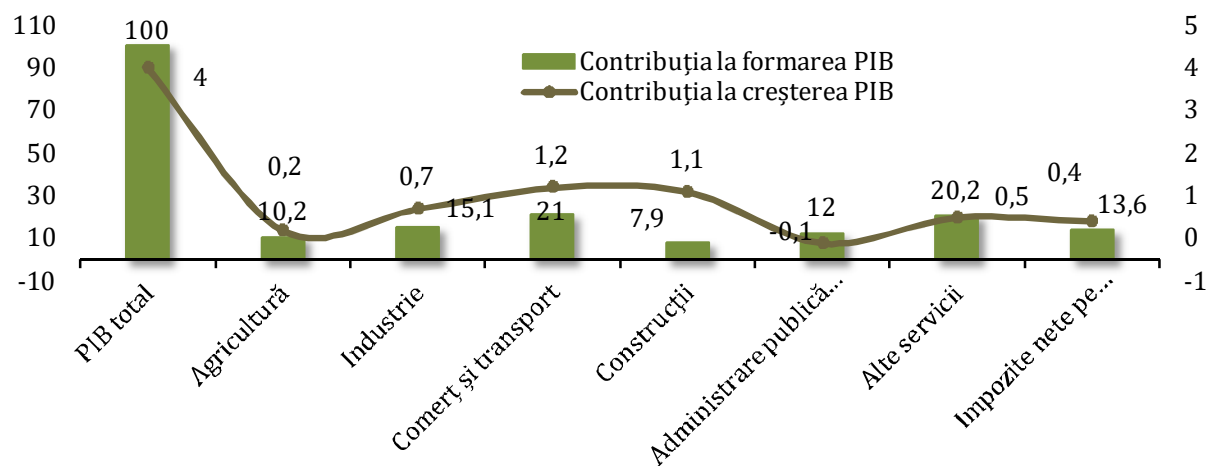

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2018 și la creșterea acestuia față de anul 2017, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

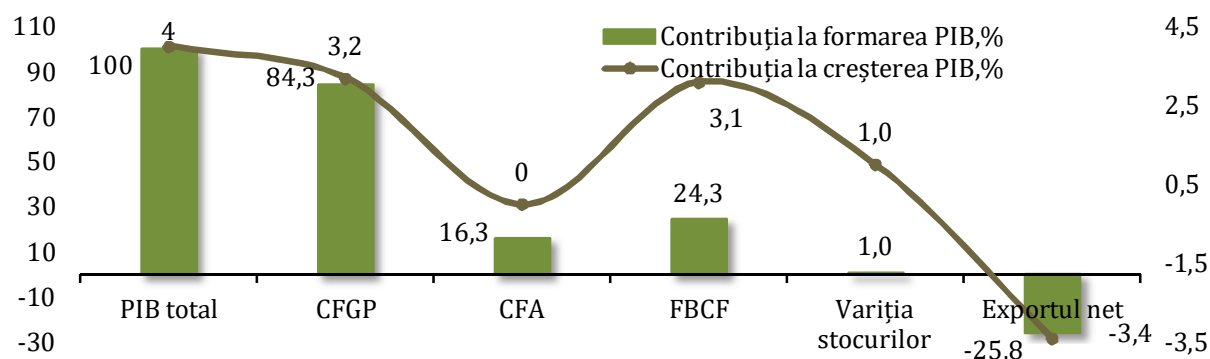

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2018 și la creșterea acestuia față de anul 2017, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Din punct de vedere al categoriilor de utilizări, formarea și creșterea PIB-ului s-au datorat în mare parte:

- Consumului final al gospodăriilor populației – cu o contribuție la formarea PIB de 84,3% în anul 2018, a marcat o creștere cu 3,8% f.p.s.a.p., influențând astfel la majorarea PIB-ului cu 3,2%.

- Formării brute de capital fix ce a contribuit la formarea PIB-ului cu 24,3% din totalul acestuia, majorându-se în perioada respectivă cu 14,0%, sporind astfel PIB-ul cu 3,1%.

Datorită prezenței influenței mai accentuate a importurilor comparativ cu exporturile, exportul net de bunuri și servicii a avut o influență negativă (-3,4%) la creșterea PIB-ului.

Industria

Cu toate că la începutul anului 2018, în luna ianuarie, în industrie a fost înregistrată o creștere de 4,4% a indicelui volumului producției industriale, pentru primul semestru al aceluiași an acest indice a atins valoarea maximă de 8,4% f.p.s.a.p.; pe final de an, acesta și-a redus din tempoul de creștere, finalizându-se cu o majorare de 3,7% comparativ cu anul 2017. Acest rezultat se datorează în principal industriei extractive care în anul 2018 a obținut o creștere cu 9,9% f.p.s.a.p., industriei prelucrătoare cu o creștere de 2,8% și producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu o sporire de 7,4%.

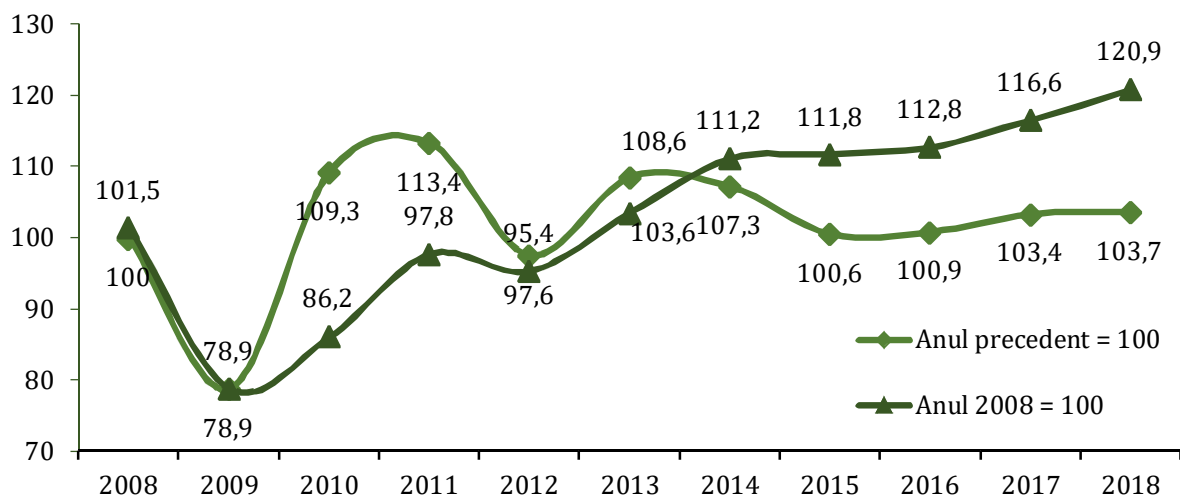

Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în anii 2008-2018 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

În cadrul industriei prelucrătoare care are cea mai impunătoare cotă în totalul industriei în perioada respectivă, cele mai semnificative creșteri au avut în cadrul următoarelor activități: fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor (+54,2%); alte activități industriale n.c.a. (+17,8%); tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor (+16,5%); fabricarea echipamentelor electrice (+15,5%); producția altor produse din minerale nemetalifere (+14,9%). În același timp, în perioada respectivă în cadrul industriei prelucrătoare au avut loc și reduceri a indicelui volumului de producție în cadrul activităților: fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (-34,2%); fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (-24,0%); tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor (-11,1%).

În urma analizei indicilor volumului producției industriale în perioada anilor 2011-2018 vom fi nevoiți să constatăm că începând cu anul 2015 creșterea acestora se datorează, în special, industriei prelucrătoare, iar pe de altă parte, industria extractivă și producția, transportul și

distribuția energiei electrice influențează negativ volumul producției industriale totale și doar în anul 2018 se observă o redresare a situației.

Tabelul 1.2. Indicii volumului producției industriale, anul precedent=100

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Industrie - total	113,4	97,6	108,6	107,3	100,6	100,9	103,4	103,7
Industria extractivă	127,2	78,8	122,2	100,2	91	84,2	96,3	109,9
Industria prelucrătoare	113,9	99,4	110,7	108,5	102,3	101,8	104,5	102,8
Producția, transportul și distribuția energiei electrice	97,4	100,9	97	104,5	98,7	98,2	98,3	107,4

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

Agricultura

Pe parcursul anului 2018, sectorul agricol al Republicii Moldova a înregistrat o creștere de 2.5% (prețuri comparabile) comparativ cu anul 2017. Acest fapt, în mare măsură, se datorează creșterii producției agricole vegetale, care deținând o pondere de 74% în totalul producției agricole globale a avut creșteri cu 3.8% f.p.s.a.p. În același timp, producția animalieră ce are o cotă de 26% în producția agricolă globală a înregistrat o reducere cu 1,1% f.p.s.a.p.

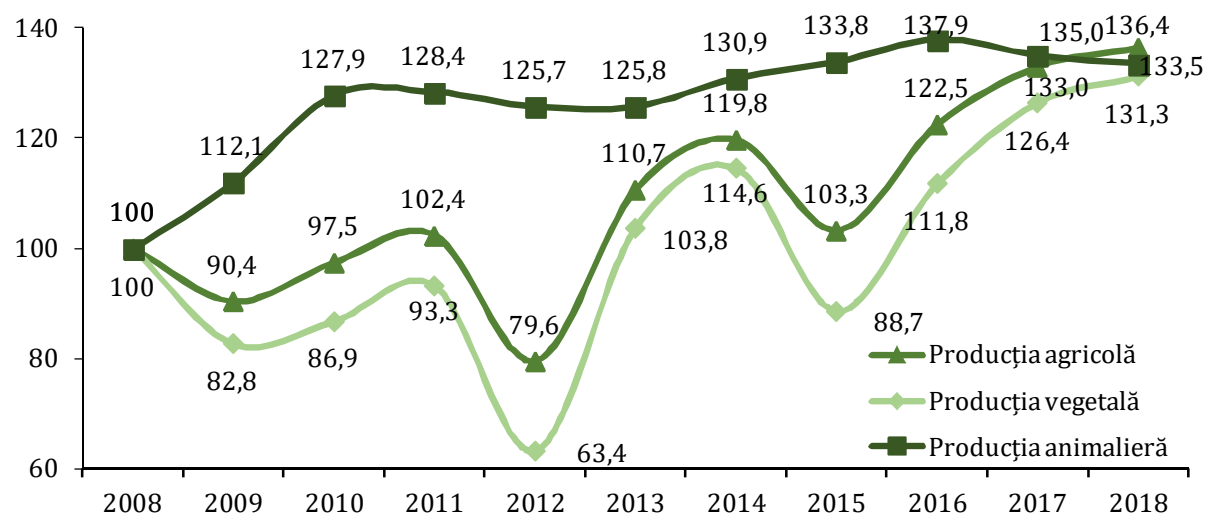

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2009-2018, comparativ cu anul 2008, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

La capitolul producție vegetală, cele mai semnificative creșteri sunt înregistrate la producția (creșterea) de fructe, nuci și pomezi (+28,4%), soia (+23,9%), rapiță (+19,8%), porumb pentru boabe (+15,4%) și struguri (+8,2%). Însă, în aceeași perioadă, sunt observate și reduceri ale volumelor de producție, în special în cadrul producției (creșterii) de tutun (-29,3%), sfeclă de zahăr (-19,8%), cartofi (-11,3%), legume (-7,4%), grâu (-7,2%) și floarea soarelui (-2,5%).

În cadrul sectorului zootehnic, cu toate că producția de vite și păsări (în masă vie) la fel ca și producția de ouă au înregistrat creșteri de 4,1% și 3,1% respectiv, față de perioada similară a anului precedent, reducerea producției de lapte a fost atât de semnificativă (-14,7%) încât a influențat negativ (-1,1%) totalul producției animaliere.

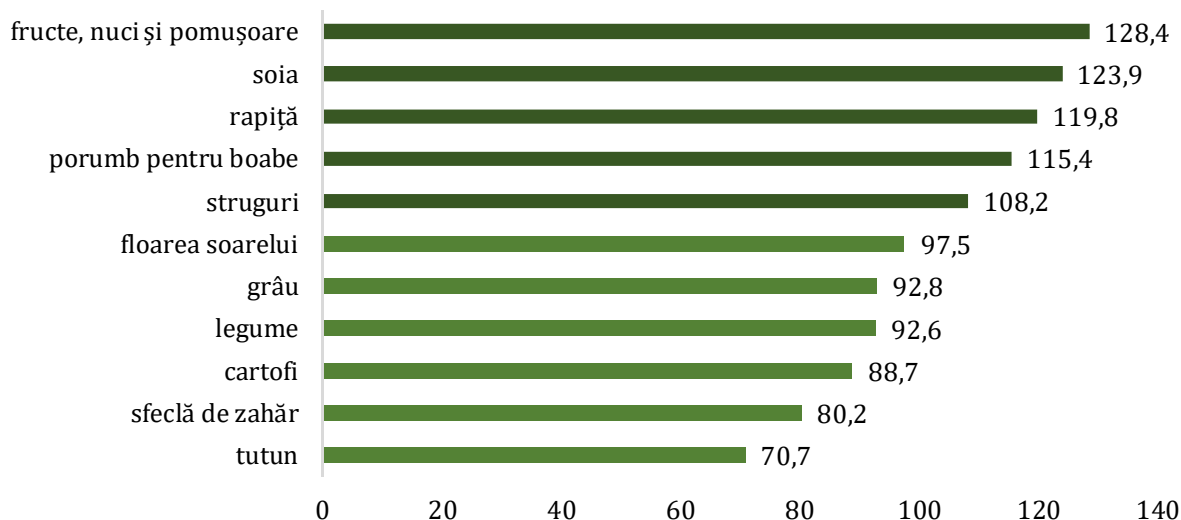

Figura 1.6. Indicele producției agricole pentru principalele culturi agricole în anul 2018, față de perioada similară a anului precedent, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Comerț și alte servicii destinate pieței

În anul 2018, comerțul interior marchează o creștere pe toate tipurile de comerț. Astfel, cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele) a înregistrat o creștere de 7,6%, iar comerțul cu ridicata (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele) a însumat o creștere a cifrei de afaceri de 7,4% f.p.s.a.p. Comerțul cu autovehicule și motocicletele se bucură de o creștere de 6,9% a cifrei de afaceri comparativ cu anul 2017. Cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației a crescut cu 10,9% față de indicatorul anului 2017, iar serviciile de piață prestate, în principal, întreprinderilor de asemenea au crescut cu 4,1% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Investițiile în active imobilizate

Pe parcursul anului 2018, investițiile în active imobilizate au însumat 24215,8 mil. MDL (în prețuri curente). Acest fapt a permis înregistrarea unei creșteri semnificative de 12,3% a valorii acestora (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2017.

Creșterea menționată anterior se datorează, în mare parte, investițiilor în imobilizările corporale, ce constituie 98,0% din totalul investițiilor în active imobilizate, care în perioada respectivă comparativ cu anul 2017 au avut o creștere de 11,9%. În același timp, comparativ cu anul 2017, investițiile în imobilizările necorporale notează o creștere de 34,6% f.p.s.a.p.

În cadrul imobilizărilor corporale au avut loc creșteri pentru toate tipurile de imobilizări, însă cele mai semnificative creșteri înregistrate în perioada anului 2018 au avut loc în cadrul construcțiilor inginerești (+28,2%), mijloacelor de transport (+18,7%) și categoria altor imobilizări corporale (+15,2%).

Sursele de finanțare alocate pentru investițiile imobilizate într-o cotă de 59,9% fost din mijloacele proprii ale investitorilor, care comparativ cu perioada precedentă au înregistrat creștere cu 2,6%, fiind urmate de categoria altor surse cu o pondere de 18,3% și o creștere de 23,0%. Investițiile din partea bugetului de stat cu o contribuție de 11,3% la totalul investițiilor în perioada respectivă se bucură de o creștere considerabilă cu 94,5%, iar bugetul unităților administrativ-teritoriale cu o cotă de 6,2% de asemenea și-au sporit aportul față de perioada precedentă cu 15,7%. Doar sursele de finanțare din străinătate în perioada respectivă și-au redus din volum, astfel alcătuind doar 4,3% din totalul surselor de finanțare a activelor imobilizate.

Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate pe parcursul anului 2018

	Realizări, mil. MDL	În % față de 2017	În % față de total
Investiții în active imobilizate – total	24215,8	112,3	100,0
Imobilizări necorporale	484,1	134,6	2,0
Imobilizări corporale	23731,7	111,9	98,0
din care:			
- clădiri rezidențiale	3279,3	101,7	13,5
- clădiri nerezidențiale	4562,9	108,7	18,8
- construcții ingineresti	5029,0	128,2	20,8
- mașini, utilaje, instalații de transmisie	7306,8	106,1	30,2
- mijloace de transport	2228,5	118,7	9,2
- alte imobilizări corporale	1325,2	115,2	5,5

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada anului 2018

	Realizări, mil. MDL	În % față de 2017	În % față de total
Investiții în active imobilizate - total	24215,8	112,3	100,0
care sunt finanțate din contul:			
- bugetul de stat	2742,4	194,5	11,3
- bugetul unităților administrativ-teritoriale	1487,1	115,7	6,2
- mijloacelor proprii	14510,0	102,6	59,9
- surselor din străinătate	1045,1	92,9	4,3
- altor surse	4431,2	123,0	18,3

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Transportul

Pe parcursul anului 2018, întreprinderile de transport pe cale rutieră, feroviară, fluvială și aeriană au înregistrat o creștere de 10,0% f.p.s.a.p. a volumului de mărfuri transportate, ce a constituit 19,4 mil. tone. În aceeași perioadă, de asemenea, a crescut și parcursul mărfurilor, însumând 4857,3 mil. tone-km (+3,2% f.p.s.a.p.). Acest fapt se datorează creșterii modului transportării mărfurilor pe cale rutieră, care deținând o pondere de aproximativ 74% din totalul mărfurilor transportate în anul 2018, a marcat o creștere de 12,8% f.p.s.a.p., fiind urmat de transportarea de mărfuri pe cale feroviară cu o creștere de 2,8% și cea aeriană care a crescut cu 25,2%. Transportarea mărfurilor pe cale fluvială a înregistrat reducere cu 5,8% comparativ cu perioada similară a anului 2017.

Tabelul 1.5. Volumul mărfurilor transportate pe parcursul anului 2018

	2018	În % față de 2017	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate - total, mii tone	19443,3	110,0	100,00
din care, pe modul de transport:			
- feroviar	4930,2	102,8	25,36
- rutier	14384,8	112,8	74
- fluvial	127,0	94,2	0,64
- aerian	1,3	125,2	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În anul 2018 cel mai solicitant mod de deplasare (aproximativ 96,7% din totalul pasagerilor) ales de către pasageri a fost prin intermediul autobuzelor și microbuzelor care, însă, pe parcursul acestui an a suferit diminuări de 1,7% față de anul 2017. De asemenea, în perioada respectivă, deplasarea pasagerilor cu ajutorul transportului feroviar și aerian a înregistrat reduceri cu 5,6% și 0,7% respectiv, și doar prin intermediul transportului fluvial sunt înregistrate creșteri (+4,3%), însă acest tip de transportare deține o cotă nesemnificativă comparativ cu restul modalităților de transport.

Turism

În perioada anului 2018 agențiile de turism și tur-operatorii s-au bucurat de o creștere a serviciilor acordate pentru turiști și excursioniști de 13,5% comparativ cu anul 2017, numărul de turiști și excursioniști constituind 323,5 mii persoane. Creșterea atinsă se datorează tuturor tipurilor de turism și anume: turismul emițător a înregistrat creșteri de 15,1%, turismul receptor +10,2% și respectiv, turismul intern +5,3%.

Ponderea celor care au vizitat Republica Moldova prin intermediul agențiilor de turism și a tur-operatorilor cu scopul de odihnă, recreere și agrement a constituit 82,1% din numărul total de turiști, persoanele care au vizitat țara cu scop de afaceri și activități profesionale – 14,8% și cei cu scop de tratament – 3,0%.

Tabelul 1.6. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur-operatorilor

	Turiști și excursioniști în perioada anului 2018	% față de anul 2017
TOTAL	323468	113,5
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	19276	110,2
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	264055	115,1
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic)	40137	105,3

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Față de perioada respectivă a anului 2017, în anul 2018 numărul de turiști și excursioniști a atins cifra de 264,1 mii, ce a însemnat o creștere de 15,1%. Majoritatea rezidenților (99,0%) plecați peste hotare au avut drept scop odihna, recreerea și agrementul, astfel principalele locuri de destinație fiind Turcia (36,3%), Bulgaria (23,2%), România (11,7%), Egipt (9,2%) și Grecia (7,6%).

Numărul de turiști și excursioniști ce au beneficiat de serviciile turismului intern în anul 2018 a însemnat o creștere de 5,3%, constituind astfel 40,1 mii persoane. Principalele agenții care au beneficiat de acordarea serviciilor de turism intern au fost din municipiul Chișinău (45,2%), regiunile de dezvoltare Centru (27,6%) și Sud (25,0%).

Situația în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender²

În anul 2018, producția industrială își menține tempoul de creștere deja al 2-lea an consecutiv, reducând însă din ritmul de majorare și înregistrând o creștere de 8,5% comparativ cu anul 2017.

² Conform datelor organului de statistică din regiunea transnistreană: <http://www.mepmr.org/gosudarstvennaya-statistika/informacziya> Din cauza implementării parțiale a standardelor internaționale la elaborarea statisticilor oficiale de către organul de statistică din regiunea transnistreană, precum și a accesului redus la meta date, comparabilitatea datelor cu cele elaborate de către BNS este limitată și este dificil de evaluat.

Conform informației prezentate de către Organul de statistică din regiunea transnistreană indicele rezultatul producției industriale pentru anul 2018 în regiunea din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender se datorează în mare parte siderurgiei (+10%), industriei electrotehnice (+8,7%), industriei constructoare de mașini și a prelucrării metalelor (+8,0%) ș.a. În aceeași perioadă au fost înregistrate și reduceri ale producției industriale, în special în industria ușoară (-0,4%), industria măcinarea făinii și hranei pentru animale (-1,2%) și industria tipografică (-6,4%).

Agricultura în partea stângă a râului Nistru și mun. Bender în anul 2018 a înregistrat o reducere a suprafețelor însămânțate cu 0,2%, însă producția de cereale și leguminoase a înregistrat o creștere de 2,9% comparativ cu 2017, care dețin o pondere de aproximativ 58% din totalul suprafețelor însămânțate. De asemenea, în perioada dată, o majorare semnificativă de 83,3% a înregistrat și creșterea de rapiță. Reduceri au fost înregistrate de culturile de floarea soarelui (-11,8%), soia (-9,7%), cartofi (-44,6%) ș.a.

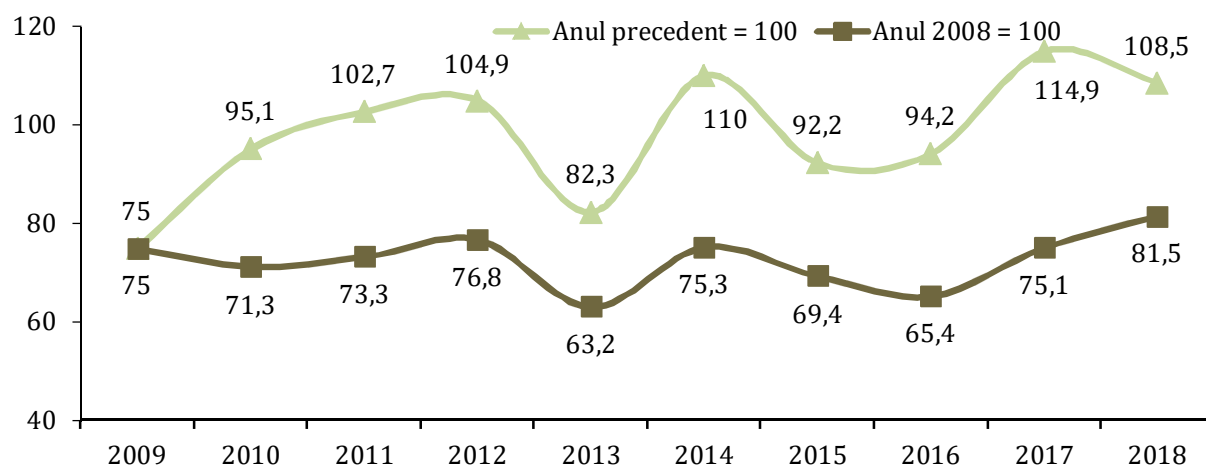

Figura 1.7. Dinamica anuală a indicelui producției industriale 2009-2018 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Organului oficial de statistică din regiunea transnistreană.

Transportul în perioada respectivă a înregistrat creșteri, astfel au fost transportate mărfuri cu 33,4% mai mult f.p.s.a.p., având și un parcurs mai mare față de anul precedent cu 2,3%. Transportul de pasageri în perioada respectivă a înregistrat creșteri nesemnificative (+0,6%) comparativ cu anul 2017.

Comerțul cu amănuntul în perioada anului 2018 se bucură de o creștere cu 8,6% f.p.s.a.p. Acest fapt se datorează creșterii atât a cifrei de afaceri a vânzătorilor produselor nealimentare (+11,9%) cât și cifrei de afaceri a produselor alimentare (+6,6%). Serviciile prestate populației au înregistrat majorări nesemnificative de 0,1% f.p.s.a.p.

Capitolul II PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1. PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

Rata medie anuală a inflației pentru anul 2018 s-a plasat sub limita inferioară a coridorului de variație a țintei, stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 3%. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 5,4%, produse nealimentare – 2,7%, servicii – 0,2% f.p.s.a.p.

Trendul descendent al ritmului de creștere a prețurilor s-a menținut pe parcursul întregului an fiind susținut de aprecierea monedei naționale în termeni reali față de principalele valute de referință, în condițiile unei activități economice slabe și cereri agregate modeste. La plasarea IPC sub limita inferioară a coridorului de variație a mai contribuit și baza înaltă de comparare a anului precedent.

În trimestrul IV, 2018 ritmul de creștere a IPC a fost de 1%, în scădere față aceeași perioadă a anului precedent cu 6,5p.p. Pentru componentele IPC în lunile octombrie-decembrie 2018 s-au înregistrat următoarele evoluții: produse alimentare – 2,2%, produse nealimentare – 2,1%, servicii – (-)2,3% f.p.s.a.p.

Diminuarea IPC la sfârșitul anului 2018 s-a produs în special pe seama scăderii presiunilor inflaționiste din partea produselor alimentare, pe fundalul unor factori de conjunctură internă și externă. Printre aceștia: creșterea atractivității prețurilor la legumelor de import în defavoarea celor autohtone precum și diminuarea exporturilor de fructe proaspete și conserve, în condițiile unei roade bogate la acestea în regiune și operarea unor bariere administrative din partea Federației Ruse.

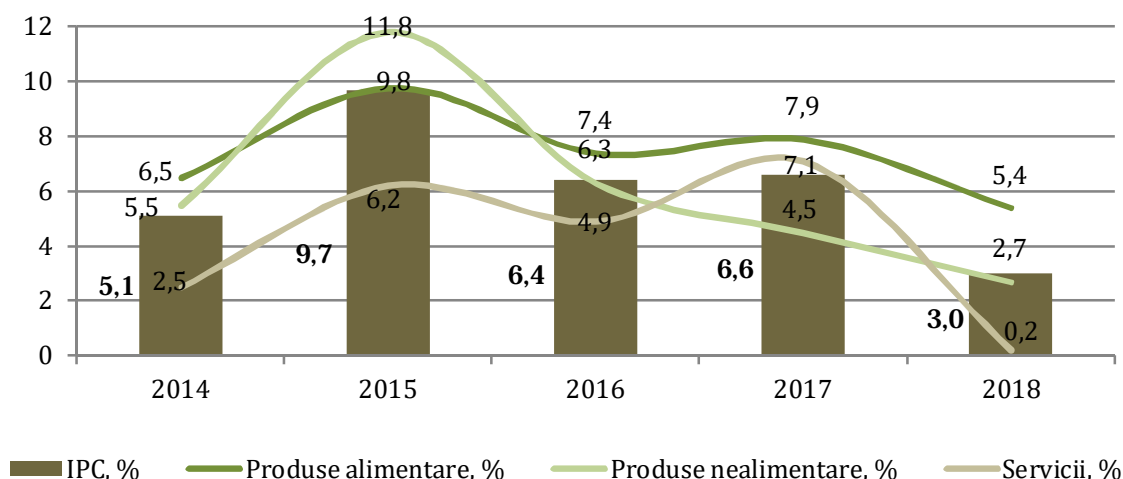

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În trimestrul IV 2018, prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 2,2% ceea ce reprezintă o scădere ritmului de creștere cu 7,8 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în trimestrul IV al anului precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent,

s-au produs următoarele majorări: în octombrie – 2,3%, în noiembrie – 2%, în decembrie – 2%). În trimestrul IV al anului 2018 f.p.s.a.p., au crescut prețurile la unele legume, așa ca ceapa cu 70,2%, morcovul – 30%, varza cu 16%, cartofii cu 27,5% etc. Totodată, au scăzut prețurile la fructele proaspete cu 10% (ca urmare și a lipsei unei piețe de desfacere externe, ceea ce s-a soldat cu crearea unui exces de ofertă.), la zahăr cu 12%, la carnea de porcine cu 5,1% (în mare parte datorită scăderii prețurilor la cereale) etc.

Prețurile la produsele nealimentare în trimestrul IV, 2018 s-au majorat cu 2,1% f.p.s.a.p, valoarea indicatorului dat diminuându-se cu 2 p.p. față de aceeași perioadă a anului 2017 (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 2,5% în octombrie, de 2% în noiembrie și de 1,7% în decembrie). Similar trimestrului precedent, au înregistrat creșteri de preț majoritatea produselor nealimentare, cu excepția autoturismelor, frigiderelor, mașinilor de spălat, televizoarelor și medicamentelor. Cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la: țigări – cu 19,1%, combustibili – 7,9%, încălțăminte – 2,9% etc. Prețurile la produsele nealimentare au crescut pe seama majorării prețurilor la produsele reglementate precum și schimbărilor realizate în politica fiscală ce au condus la majorarea accizelor unor produse.

În trimestrul IV al anului 2018 prețurile la servicii și-au continuat trendul descendent, fiind în descreștere cu 2,3% f.p.s.a.p și cu 10,7 p.p. sub nivelul indicatorului respectiv în anul 2017. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent prețurile la servicii au scăzut în lunile octombrie, noiembrie, decembrie cu 2,3%. În perioada de referință, comparativ cu trimestrul IV al anului precedent creșteri semnificative de preț au fost înregistrate în special pentru serviciile în turism – cu 16%, la educație și învățământ – 6,1%, la serviciile de confecționare a mobile cu 4,9%, la transportul de pasageri aerian – 4,2%. Scăderea prețurilor la servicii s-a produs pe seama diminuării prețurilor la gazele naturale din rețea cu 20,2%, la energia electrică – 11%, serviciilor comunal-locative cu 8,2% și la transportul feroviar cu 6,8%.

Rata inflației de bază pentru anul 2018 a devansat ușor IPC pentru aceeași perioadă și a constituit 3,5% f.p.s.a.p. fiind în scădere cu 1,3 p.p. Similar IPC pe parcursul anului 2018 inflația de bază s-a menținut pe trend descendent, fiind susținută de aprecierea cursului real de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință precum și de cererea internă modestă.

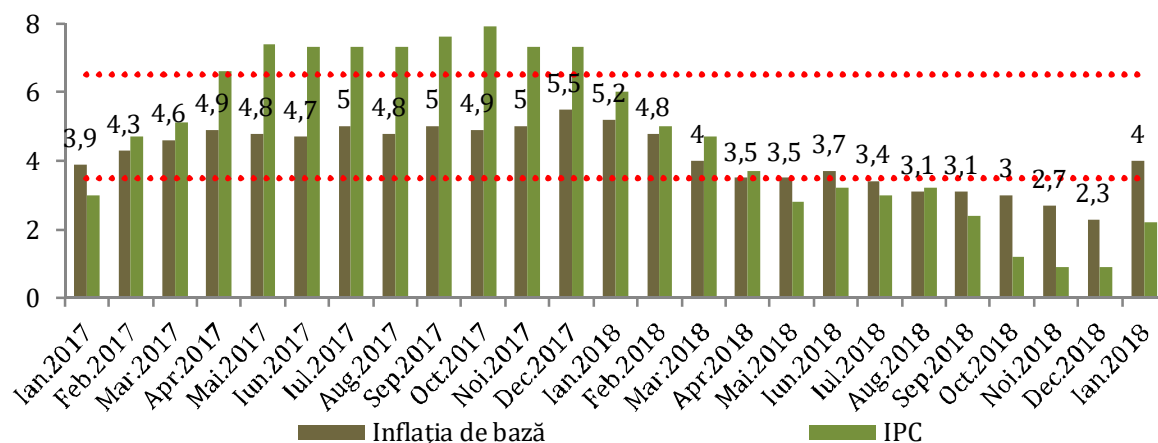

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În perioada octombrie-decembrie 2018, indicele inflației de bază a constituit 2,7% f.p.s.a.p., scăzând față de aceeași perioadă a anului 2017 cu 2,5 p.p. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele majorări: în octombrie – 3%, în noiembrie – 2,7% și în decembrie – 2,3%. Rata anuală

a inflației de bază de la începutul anului curent s-a situat într-un interval de variație mai puțin volatil comparativ cu fluctuațiile de IPC, la aceasta au contribuit aprecierea în termeni reali a monedei naționale față de principalele valute de referință precum și prin eliminarea din calculul acesteia a prețurilor reglementate.

În anul 2018 prețurile producției industriale au crescut ușor cu 0,4% f.p.s.a.p. ceea ce reprezintă o diminuare a ritmului de creștere cu 3 p.p. În lunile octombrie-decembrie, 2018 ritmul de creștere a indicelui anual al prețurilor producției industriale a scăzut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 3,2 p.p. și a atins nivelul de minus 0,3%. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele majorări f.p.s.a.p.: industria extractivă – 4,6%, industria prelucrătoare – minus 0,4%, sectorul energetic – 0,3%. Diminuarea ritmului de creștere a prețurilor producției industriale a fost susținută de scăderea prețurilor în industria prelucrătoare, alimentată de reducerea cheltuielilor aferente energiei electrice și gazelor naturale în procesul de producere precum și recoltei bogate de legume și fructe din anul curent și cel precedent. Se observă stabilirea unui trend de majorare a prețurilor în industria extractivă.

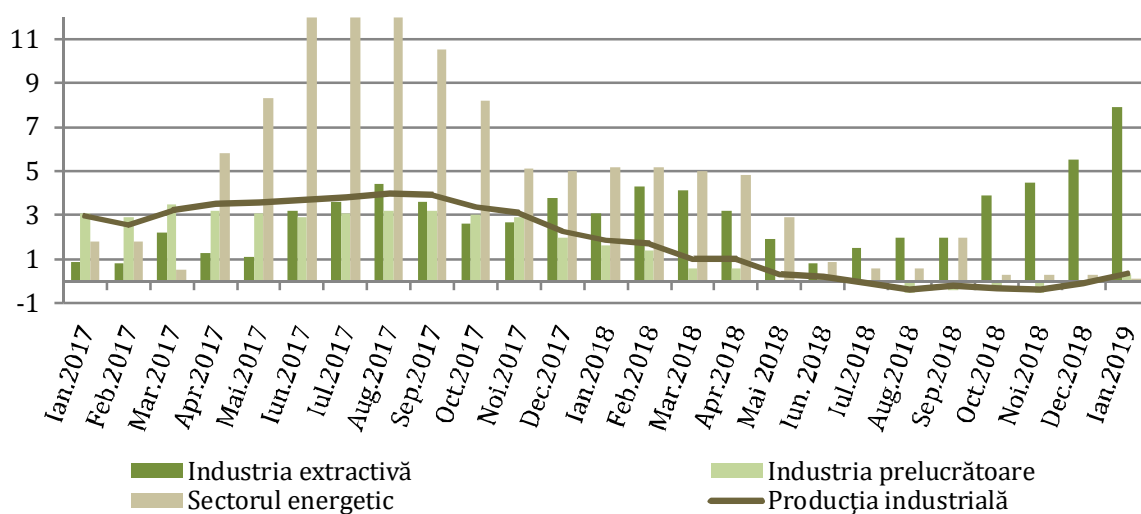

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În anul 2018 ritmul de creștere a prețurilor producătorilor în construcții s-a menținut într-un trend ușor descendent. În trimestrul IV, 2018 ritmul de creștere al prețurilor în construcții, s-a diminuat față de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 0,9 p.p. și a constituit 6,1%.

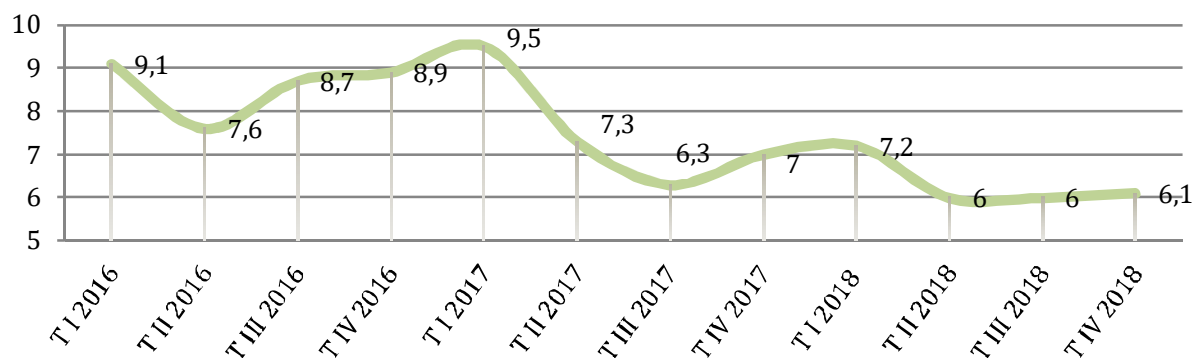

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor producătorilor în construcții, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În anul 2018 indicele prețurilor la produsele agricole a scăzut semnificativ, și a constituit minus 7,5% față de anul precedent. Scăderea prețurilor la produsele agricole a fost condiționată de majorarea ofertei interne, lipsa unei piețe externe de desfaceri în condițiile unei recolte bogate și în țările vecine, precum și operarea unor bariere administrative din partea Federației Ruse. Circumstanțele create subminează situația financiară a agricultorilor moldoveni.

În trimestrul IV al anului 2018, prețurile producătorului la produsele agricole au scăzut cu 12% față de perioada similară a anului 2017. La diminuarea prețurilor la produsele agricole au contribuit atât produsele vegetale, a căror prețuri s-au redus cu 12,1% f.p.s.a.p. atât și prețurile la produsele animaliere care au înregistrat o descreștere de 11,4%, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

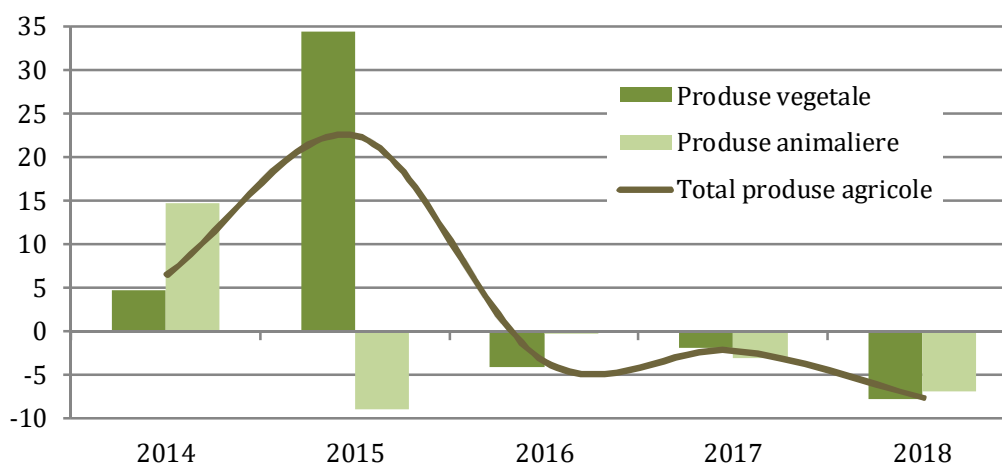

Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Prețurile la combustibili după o accelerare a ritmului de creștere în prima jumătate a anului 2018, până la sfârșit de an au urmat o evoluție opusă, înregistrând pentru anul 2018 un indice de 7%, cu 1,7 p.p. sub nivelul indicatorului respectiv pentru aceeași perioadă a anului precedent. În trimestrul IV, 2018 ritmul de creștere al prețurilor la combustibili a constituit 7,9% f.p.s.a.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii prețurilor la combustibili au înregistrat următoarele valori: în octombrie – 8,9%, în noiembrie – 7,4% și în decembrie – 7,4%).

Rate de schimb

Pe parcursul anului 2018, cursul de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință a manifestat o tendință general descrescătoare. Per ansamblu, în anul 2018, leul s-a apreciat în raport cu euro cu 4,8 la sută în termeni nominali și cu 5,9 la sută în termeni reali. Față de dolarul SUA, moneda națională s-a apreciat cu 9,2 la sută în termeni nominali și cu 8,2 la sută în termeni reali.

În trimestrul IV, 2018 cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 19,5 MDL/EUR și 17,1 MDL/USD, apreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 4,5% față de moneda unică europeană și cu 1,5% față de dolarul SUA.

În expresie lunară, cursul mediu de schimb al monedei naționale față de moneda unică europeană a înregistrat valori de: în octombrie și noiembrie – 19,5 MDL/EUR, iar în decembrie – 19,6 MDL/EUR. Cursul mediu de schimb al leului față de dolarul SUA în decursul trimestrului IV, 2018 a fost de 17,0 MDL/USD în luna octombrie, 17,1 MDL/USD în noiembrie și 17,2 MDL/USD în luna decembrie.

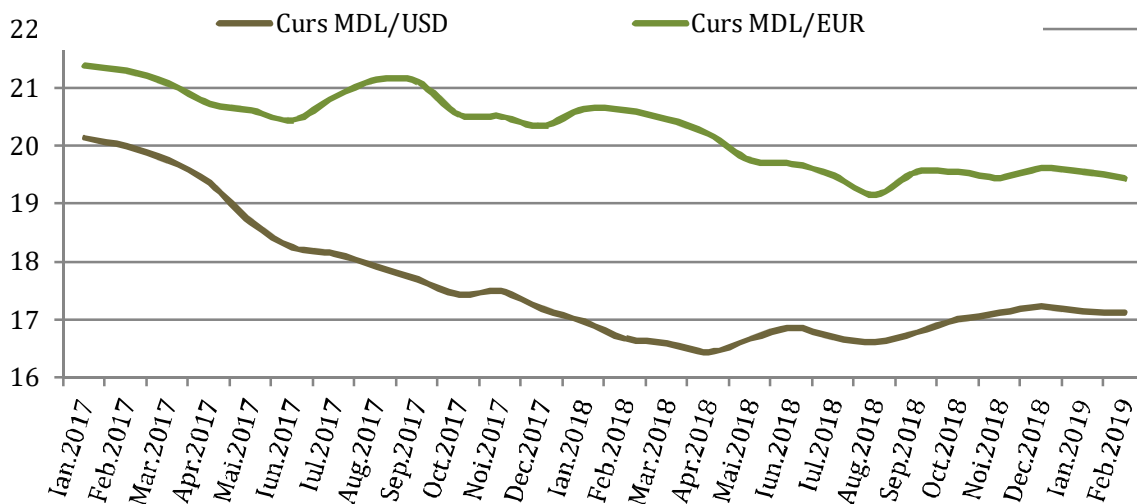

Figura 2.1.6. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Aprecierea cursului nominal de schimb în trimestrul IV, 2017 a consolidat și poziția cursul real de schimb a monedei naționale. Leul moldovenesc în termeni reali s-a apreciat în această perioadă cu 0,4% față de USD (comparativ cu perioada similară a anului trecut) și cu 3,9% față de moneda Euro comparativ cu p.s.a.p.

2.2. Politica monetară

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2018 a fost influențată de amplificarea presiunilor deflaționiste a economiei moldovenești, urmărind să asigure revenirea pe termen mediu a ratei anuale a inflației la nivelul țintei staționare, într-o manieră care să sprijine creșterea economică, inclusiv prin consolidarea încrederii și a activității de creditare. Ținând cont de obiectivul fundamental al băncii centrale precum și de condițiile macroeconomice, caracterizate printr-o necesitate stringentă în impulsivitatea activității de creditare, în anul 2018 BNM a menținut neschimbate ratele de politică monetară, cu excepția ratei la rezervele minime obligatorii, care a fost majorată până la un nou nivel record de 42,5%.

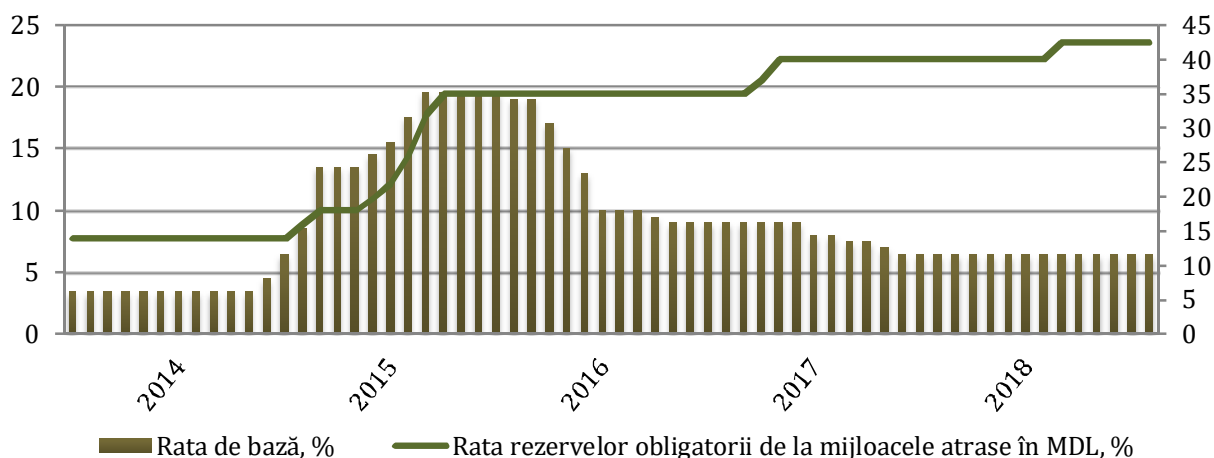

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Instrumentele politicii monetare

În anul 2018 BNM a păstrat neschimbate valorile principalelor instrumente ale politicii monetare: rata dobânzii de politică monetară a fost menținută la nivelul de 6,5 la sută, iar amplitudinea coridorului simetric format în jurul său de ratele dobânzilor la facilitățile permanente a rămas nemodificată (± 3 puncte procentuale). În așa mod rata dobânzii la creditele overnight a constituit 9,5% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 3,5%.

Rezervele obligatorii

Lichiditatea excesivă de pe piața monetară a determinat BNM să adopte pe parcursul anului în luna septembrie 2018, o nouă majorare a ratei rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenesti și în valută neconvertibilă, care a crescut cu 2,5% și constituie 42,5%. Rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile s-a menținut la nivelul de 14 la sută.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În anul 2018 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel net superior față de cel înregistrat în anul precedent (în creștere cu 2,04 mld.MDL) și a constituit 8,4 mld.

În trimestrul IV, 2018 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat diminuat ușor comparativ cu trimestrele precedente, depășind volumele înregistrate în perioada similară a anului precedent (în creștere cu 0,6 mld. MDL) și a constituit 7,6 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna decembrie 2018, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost – 7,9 mld. MDL.

În trimestru IV al anului 2018 comparativ cu perioada similară a anului precedent, solicitările de depozite "overnight" s-au diminuat considerabil, soldul mediu zilnic constituind pentru lunile octombrie, noiembrie și decembrie 2017 – 238 mil. MDL, 370 mil. MDL și 421 mil. MDL, corespunzător. Solicitarea facilității de credite "overnight" de la BNM din partea băncilor comerciale în această perioadă nu a parvenit.

Intervențiile pe piața valutară și rezervele oficiale

Volumul tranzacțiilor valutare efectuate de BNM pe piața valutară interbancară în anul 2018 a constituit 512,4 mil. USD, inclusiv tranzacții de cumpărare în sumă de 397,3 mil. USD și tranzacții de vânzare în sumă de 115,1 mil. USD.

Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în anul 2018

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Ianuarie 2018	101	44,4
Februarie 2018	41,6	-
Martie 2018	19,8	0,3
Aprilie 2018	11	0,13
Mai 2018	10,1	-
Iunie 2018	20	-
Iulie 2018	51	-
August 2018	26	-
Septembrie 2018	52,8	-
Octombrie 2018	41,8	13,2
Noiembrie 2018	7,3	21
Decembrie 2018	14,9	36,1

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În trimestrul IV 2018 volumul procurărilor de valută a constituit în sumă circa 64 mil. USD, iar volumul vânzărilor de valută 70,3 mil. USD.

Nivelul rezervelor oficiale pe parcursul anului 2018 s-a menținut la o valoare optimă conform tuturor cerințelor de adecvare a acestora, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii.

La sfârșitul anului 2018, prin cumpărarea valutei de pe piața interbancară BNM a majorat activele oficiale de rezervă față de nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2017, cu cca. 0,2 mld. USD până la 2,9 mld. USD, ceea ce reprezintă un spor de 6,8% f.p.s.a.p.

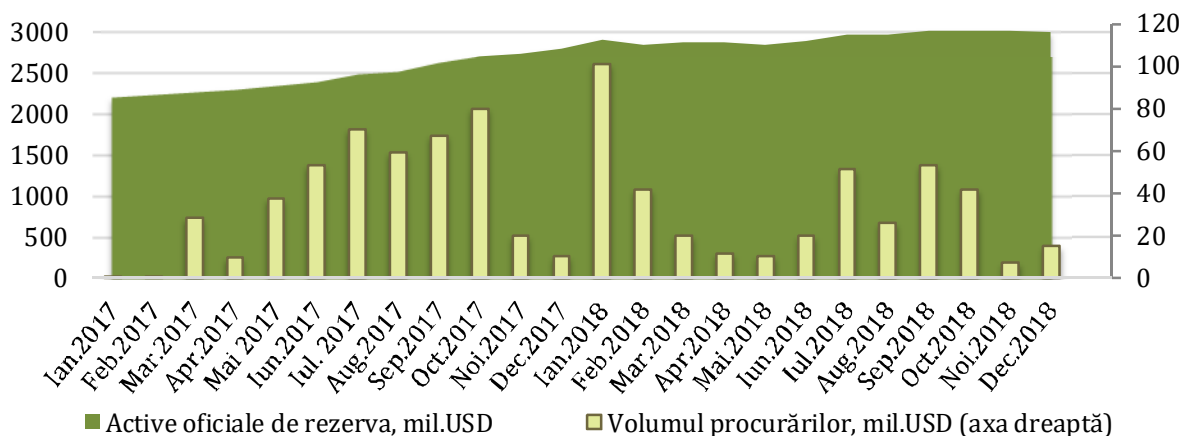

Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă și volumului de valută procurată de BNM de pe piața interbancară a Republicii Moldova

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Indicatorii monetari

În anul 2018 masa monetară a înregistrat o decelerare ușoară ritm, comparativ cu dinamica înregistrată în anul 2017. O contribuție mai semnificativă la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă națională.

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 31.12.2018, comparativ cu datele înregistrate la data de 31.12.2017 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creștere cu 10,6%, și a constituit aproximativ 21 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 13,2% și a atins un nivel de 39 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a sporit cu 10,1%, și a constituit cca 59 mld. MDL
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 7,8% și s-a cifrat la 83 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului IV al anului 2018, volumului bazei monetare a înregistrat un spor esențial de 17,7% f.p.s.a.p. și a constituit 43,5 mld. MDL.

Masa monetară în monedă națională și-a continuat fortificarea poziției în total masă monetară, în special pe seama majorării volumului agregatului monetar M1. În trimestrul IV, 2018 schimbări majore de structură, în ceea ce privește distribuția ponderilor diferitelor componente în cadrul masei monetare în sens larg nu s-au produs.

La 31.12.2018 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 25,3%; depozite la vedere – 21,8%; depozite la termen – 23,1% și depozite în valută – 29,9%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului IV al anului 2017, menționăm

o reducere a ponderii depozitelor în valută străină cu 1,4 p.p. și a ponderii depozitelor la termen în monedă națională cu 0,8 p.p. f.p.s.a.p. Totodată ponderea agregatului monetar M0 și depozitelor la vedere s-a majorat cu 0,6 p.p. și 1,6 p.p. corespunzător.

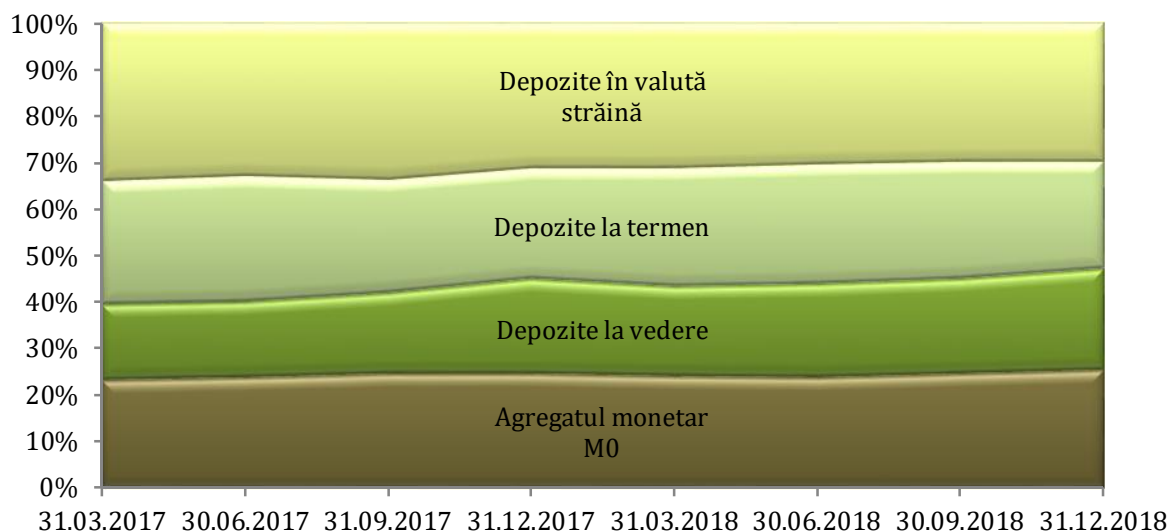

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Prețuri, rate de schimb și politica monetară în regiunea din partea stângă a râului Nistru

Indicele prețului de consum în anul 2018 în regiunea din partea stângă a râului Nistru a fost de 11,2%, înregistrând un spor de 3,2 p.p. față de perioada similară a anului 2017. În a doua jumătate a anului 2018 se observă o reducere a ritmului de creștere a ratei anuale a inflației. Astfel în trimestrul IV 2018, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent IPC scăzut cu 4 p.p. și a constituit 7,4%.

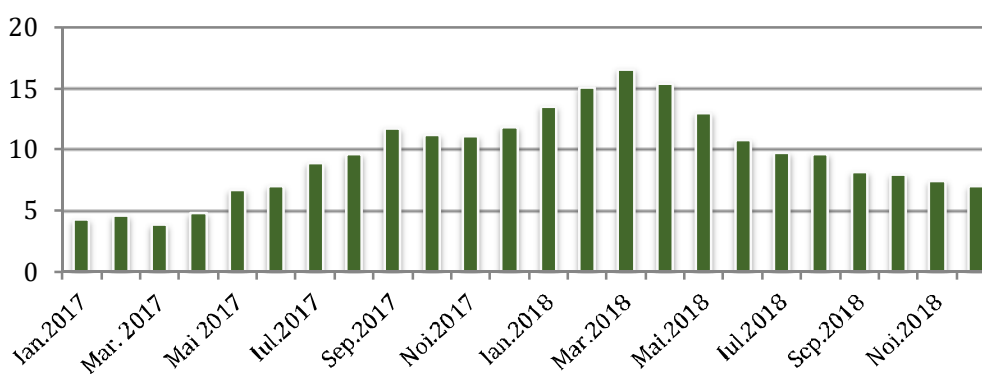

Figura 2.2.4. Ritmul anual de creștere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %

Sursa: Conform datelor Băncii Centrale a regiunii din partea stângă a râului Nistru.

Cele mai mari presiuni inflaționiste asupra IPC în această perioadă au venit din partea prețurilor la produsele alimentare. Un impact major având produsele agroalimentare, a căror prețuri au crescut considerabil în această perioadă.

La începutul anului 2018 Banca Centrală a regiunii din partea stângă a râului Nistru în cadrul politicii de ajustare a cursului valutar la realitățile economice interne a majorat cursul fixat al dolarului SUA de la 16,00 ruble până la 16,10 RUB/USD. În rezultatul acestor modificări a scăzut

indicele cursului real efectiv de schimb, principalul indicator în luarea deciziilor privind politica de schimb valutar.

După intervențiile Băncii Centrale, rubla transnistreană și-a încetinit ușor ritmul de depreciere. Cursul mediu nominal de schimb RUB/EUR, în trimestrul IV, 2018 a fost de 18,37 ruble pentru un Euro, depreciindu-se față de valoarea înregistrată în trimestrul III, 2018 cu 0,4 ruble.

Strategia de politica monetară a băncii centrale din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru se bazează pe principiul depășirii crizei economice din regiune și menținerea stabilității sistemului financiar prin promovarea unei politici monetare bazate pe țintirea cursului valutar de schimb.

Pe parcursul anului 2018, în condițiile unor procese inflaționiste moderate în regiune, rata de refinanțare a băncii centrale s-a menținut la nivelul de 7%. Rata rezervelor obligatorii a fost menținută la nivelul stabilit în luna februarie 2017, de 12% pentru sursele atrase în valută străină și de 15% pentru cele atrase în ruble.

La sfârșitul trimestrului IV, 2018, masa monetară în regiunea din stânga Nistrului constituia 8130 mil. ruble (echivalentul a cca. 8806 mil. MDL³), înregistrând un spor de aproximativ 9%, comparativ cu volumul ofertei monetare înregistrat la sfârșitul anului precedent. Această creștere se datorează devalizării rublei în această perioadă de banca centrală din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru.

Modificările de politică monetară și-au lăsat amprenta și asupra structurii masei monetare. La 01.01.2018 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 12,7%; cvasimoneda – 21%; masă monetară în valută străină – 66%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, la sfârșitul trimestrului IV al anului 2018 a scăzut ușor ponderea masei monetare în valută cu 2%.

³Calculat conform cursului oficial de schimb al CBPMR la data de 30.12.18, <http://www.cbpmr.net/?kv=1&lang=ru>

Capitolul III FINANȚE

3.1. Finanțe publice

Anul 2018 s-a remarcat printr-o situație economică stabilă pentru executarea bugetului public național, atât la colectarea veniturilor, cât și la alocarea cheltuielilor, acestea având un caracter social pronunțat. Veniturile Bugetului Public Național au fost colectate în valoare de 57 964,9 mil. lei sau cu 8,6 la sută (4 587,3 mil. lei) mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Printre rezultatele principale ale anului 2018 este de remarcat implementarea *pachetului Pro Business* (din 26 iulie), care implică elaborarea a 7 rapoarte noi și dezvoltarea a 10 noi sisteme informatice. Între acestea figurează diminuarea cotelor la impozitele aferente plăților salariale cu 5 puncte procentuale a cotei contribuțiilor sociale achitate de angajatori la BASS și instituirea cotei unice de 12% la impozitul pe venitul persoanelor fizice. Ultimul element prevede și o majorare a scutirii personale pentru persoanele fizice de la 940 lei la 2000 lei pe lună. Menționăm, că Moldova este ultima țară din regiune, în care mai era implementat sistemul progresiv, pe când România a introdus o cotă unică pe impozitul pe venit de 10% de la începutul anului current, reforma având ca scop stimularea mediului de afaceri, creșterea veniturilor populației, reducerea economiei tenebre, a salariilor în plic, a evaziunii fiscale și a veniturilor nedeclarate.

Veniturile totale ale bugetului public național în anul 2018 au fost de 57 964,9 mil. lei, fiind în creștere cu 8,6 la sută (4 587,3 mil. lei) față de anul precedent și fiind asigurate de Bugetul de Stat în mărime de 36 410,4 mil. lei, Fondurile Asigurărilor Obligatorii de Asistență Medicală 6 877,4 mil. Lei (de la bugetul de stat au fost primite transferuri în sumă de 2 728,0 mil. lei), Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat 19 781,5 mil. lei (transferurile primite de la bugetul de stat au constituit 6 670,2 mil. lei) și bugetele locale 14 683,6 mil. Lei (10 357,4 mil. lei au constituit transferurile de la bugetul de stat).

Bugetul de stat a contribuit la formarea veniturilor totale cu 62,76%, BASS cu 22,62%, BL cu 7,46% și FOAM cu 7,16%. (cu excluderea transferurilor în cadrul bugetului public național în suma de 19 781,6 mil. lei și dobinzilor la împrumuturile în interiorul sistemului bugetar în suma de 6,4 mil. lei).

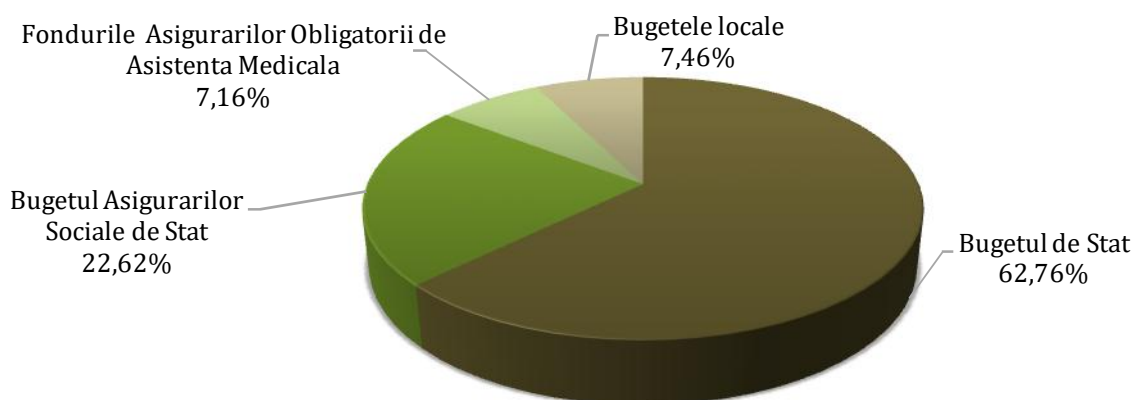

Figura 3.1.1. Structura veniturilor în BPN în 2018, %

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Cheltuielile și activele nefinanciare au constituit 59 576,9 mil. lei sau cu 9,3% (5 054,5 mil. lei) peste nivelul anului 2017, Bugetul Public Național fiind încheiat cu un **sold bugetar deficitar** de 1612,0 mil. lei, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetului public național s-au micșorat cu 350,0 mil. lei la sfârșitul anului 2018 comparativ cu începutul anului și au constituit 6 404,1 mil. lei, inclusiv 1 192,5 mil. lei – la proiecte finanțate din surse externe.

Circa 70,5 la sută sau 10 357,4 mil. lei au constituit transferurile de la Bugetul de Stat către BL, fiind realizate la nivel de 96,8 % față de planul precizat. Transferurile primite de la Bugetul de Stat către BASS au constituit 6 670,2 mil. lei (98,7% față de planul precizat), fiind în creștere cu 12,3 la sută (729,2 mil. lei) față de anul trecut.

În anul 2018, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 36 410,4 mil. lei, fiind realizate la nivel 98,5% față de planul precizat, inclusiv:

veniturile generale și colectate – 35 848,0 mil. lei (98,9% față de planul precizat),

veniturile proiectelor finanțate din surse externe – 562,4 mil. lei (79,4% față de planul precizat). Comparativ cu anul 2017, veniturile totale ale bugetului de stat sunt mai mari cu 7,3% (sau 2 463,0 mil. lei), inclusiv:

- componenta de bază – cu 6,5% (sau 2 189,2 mil. lei);
- proiecte finanțate din surse externe – cu 94,9% (sau 273,8 mil. lei);
- veniturile administrate de către:
 - Serviciul Vamal sunt mai mari cu 5,1% (sau 1 037,7 mil. lei) față de anul 2017;
 - Serviciul Fiscal de Stat - cu 15,1% (sau 2 160,2 mil. lei) față de anul 2017.

Valoarea veniturilor provenite din impozite și taxe în perioada nominalizată a înregistrat 37 660,1 mil. MDL (sau 64,97% din BPN), în creștere față de anul precedent cu 9,2% sau cu 3184,3 MDL. Totodată, veniturile din granturi au constituit 364,6 mil. MDL, ce reprezintă o creștere de 36,1 mil. MDL sau 0,63% a veniturilor din granturi.

Creșteri practic similare în indicii relativi au avut veniturile din contribuții de asigurări – 10,5% sau 1634,3 mil. MDL, constituind 17 146,7 mil. MDL și veniturile nefiscale – 17,3% sau 412,9 mil. MDL, constituind 2 793,5 mil. MDL.

Aportul cel mai mare la formarea venitului BPN au avut impozitele pe mărfuri și servicii - 26091,8 mil. MDL cu o creștere de 6,0% (1476,1 mil. lei) față de aceeași perioadă a anului trecut (sau 46,36% din creșterea totală a veniturilor fiscale), din care TVA – 18 615,6 mil. MDL a acumulat 32,12% din veniturile BPN sau 54,82% din creșterea totală a veniturilor fiscale și 38,05% din creșterea totală a veniturilor BPN, iar accizele, constituind 5 683,3 mil. MDL au o pondere de 9,81% în veniturile BPN în descreștere cu 266,7 mil. MDL sau -4,5% față de anul precedent, cea mai mare parte a reducerii, cca 96,8%, revenind accizelor la mărfurile importate.

Impozitul pe venit în valoarea de 9 338,7 MDL a contribuit la formarea venitului BPN cu 16,11%, impozitele și taxele provenite din comerțul exterior în valoarea de 1 665,8 mil. lei a avut o contribuție de 2,87%, iar impozitele pe bunurile imobiliare în valoare de 327,8 mil. MDL au avut o valoare nesemnificativă de 0,57%.

Veniturile nefiscale au constituit în anul 2018 2 793,5 mil. MDL, cu 17,3% mai mult față de anul 2017.

Contribuții și prime de asigurări obligatorii la data de 31.12.2018 a constituit suma de 17 146,7 mil. MDL, contribuind la formarea BPN cu 29,58%, în creștere cu 10,5% față de perioada similară a anului precedent.

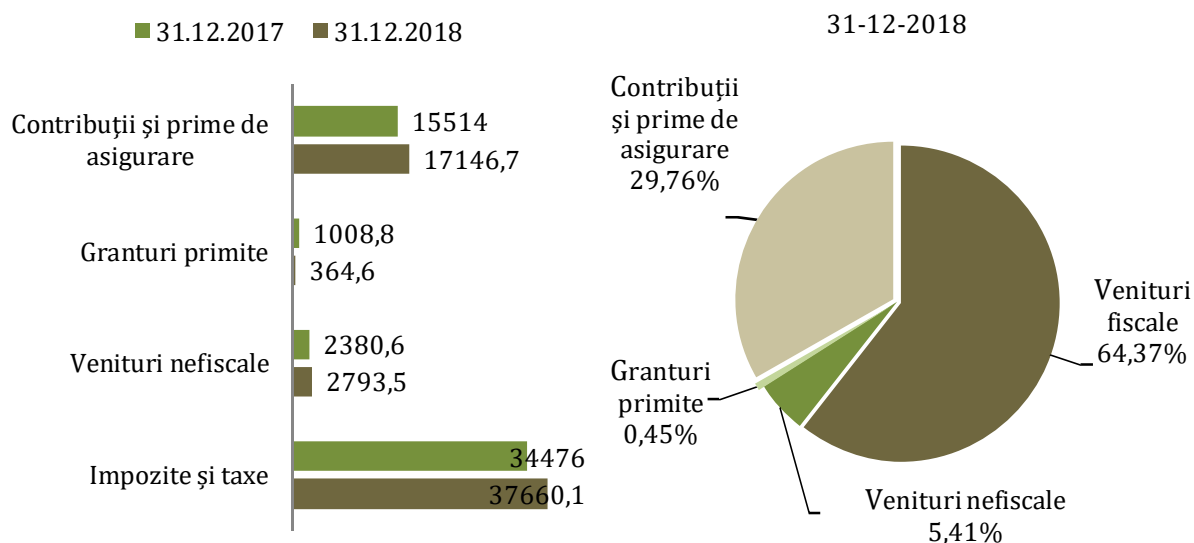

Figura 3.1.2. Structura veniturilor după sursă în BPN în 2017-2018, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În anul 2018 Republica Moldova a primit granturi în sumă de 364,6 mil. MDL, ce constituie 36,1% din suma primită în anul precedent. Cele mai importante donații au fost cele primite de la organizațiile internaționale – 273,7 mil lei, guvernele altor state acordând 90,9 mil. lei.

Partea de **cheltuieli a bugetului public național** în anul 2018 s-a realizat în valoare de **59576,9** mil. lei, reprezentând o creștere cu 5054,5 mil. MDL sau cu 9,3 % față de aceeași perioadă a anului precedent, cheltuielile fiind repartizate pe următoarele componente ale BPN astfel:

- bugetul de stat – 38 685,1 mil. MDL, inclusiv transferuri efectuate de 19 755,6 mil. MDL.
- bugetul asigurărilor sociale de stat – 19 417,7 mil. MDL,
- fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 6 714,1 mil. MDL,
- bugetele locale – 14 548,0 mil. MDL.

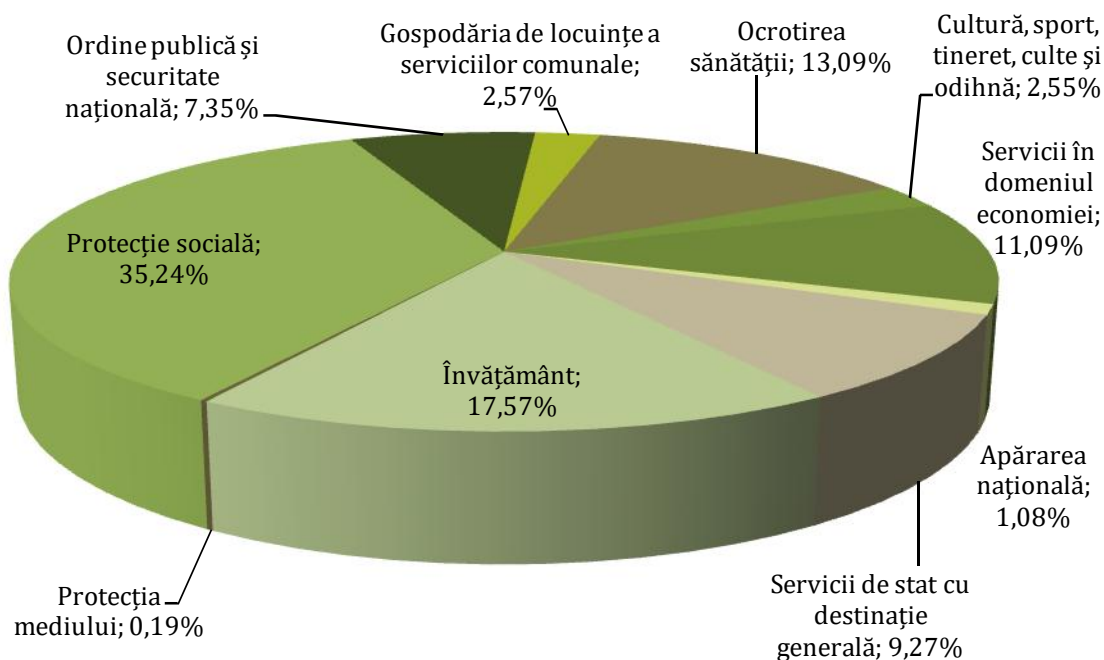

Figura 3.1.3. Structura cheltuielilor executate din BPN în 2018, %

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În această perioadă cea mai mică creștere a cheltuielilor față de anul 2017 a fost înregistrată la FOAM – 7,24% sau +453,3 mil. lei, urmată de BS – 8,84% sau +1536,8 mil. lei fără transferuri efectuate (sau 9,04% inclusiv transferurile), BL – 9,6% sau +1273,4 mil. lei și BASS – 10,23% sau +1801,6 mil. lei.

Finanțările sectorului social au avut ponderea cea mai mare din total, înregistrând și cele mai mari creșteri. Astfel, cheltuielile pentru protecția socială, au sporit comparativ cu perioada similară a anului, cu 9,3 % până la o valoare de 59576,9 mil. MDL; învățământul a fost finanțat în creștere cu 8,1% f.p.s.a.p. atingând suma de 10470,2 mil. MDL; iar cheltuielile cu ocrotirea sănătății au înregistrat o creștere cu 7,3%, fiind la 31.12.2018 de 7799,0 mil. MDL. Cheltuielile pentru protecția mediului au înregistrat o descreștere cu 21,3% comparativ cu nivelul din anul 2017.

Executarea bugetului public național în 2018 a rezultat cu un sold bugetar **deficitar** de -1612,0 mil. MDL în condițiile în care pentru anul 2018 a fost stabilită ținta de deficit bugetar de -1133,7 mil. lei sau 0,85% din PIB (figura 3.1.4).

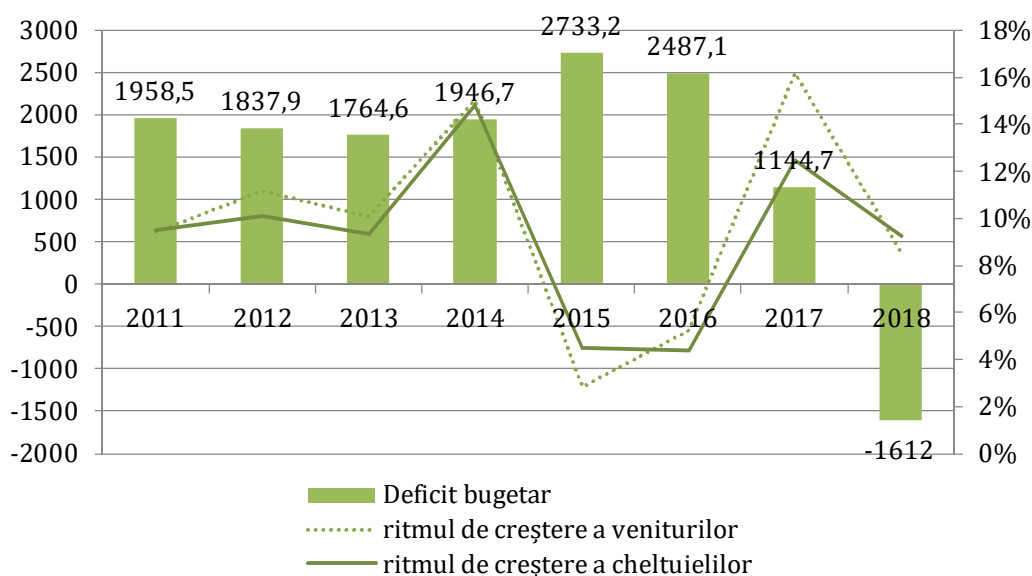

Figura 3.1.4. Deficitul BPN, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Spre deosebire de anul 2017, când două componente ale BPN au încheiat anul cu deficit (BS și FOAM), în anul 2018 toate componentele au demonstrat profit. Astfel, Bugetul de Stat a avut un profit de 17480,9 mil. MDL FOAM – 163,3 mil. MDL, BASS și Bugetele locale au înregistrat un excedent de 363,8 mil. MDL și 135,6 mil. MDL respectiv.

La situația din 31 decembrie 2018, soldul datoriei de stat a constituit 52 012,5 mil. lei, majorându-se cu 352,2 mil. lei sau cu 0,7% față de sfârșitul anului 2017, fiind influențat de majorarea soldului datoriei de stat interne cu 480,0 mil. lei, însă, atenuat de diminuarea soldului datoriei de stat externe cu 127,9 mil. lei. Majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționat de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară, inclusiv de completarea rezervei de lichidități în vederea gestionării eficiente a riscurilor aferente datoriei de stat.

Conform datelor privind PIB-ul operativ pentru anul 2018, ponderea datoriei de stat în PIB, la situația din 31 decembrie 2018, a constituit 27,4%, înregistrând o diminuare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2017 cu 1,5 p.p. și cu 4,2 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2016.

Structura datoriei de stat poate fi analizată prin prisma a patru aspecte, cum sunt: maturitatea, valuta, rata dobânzii și instrumente ale datoriei.

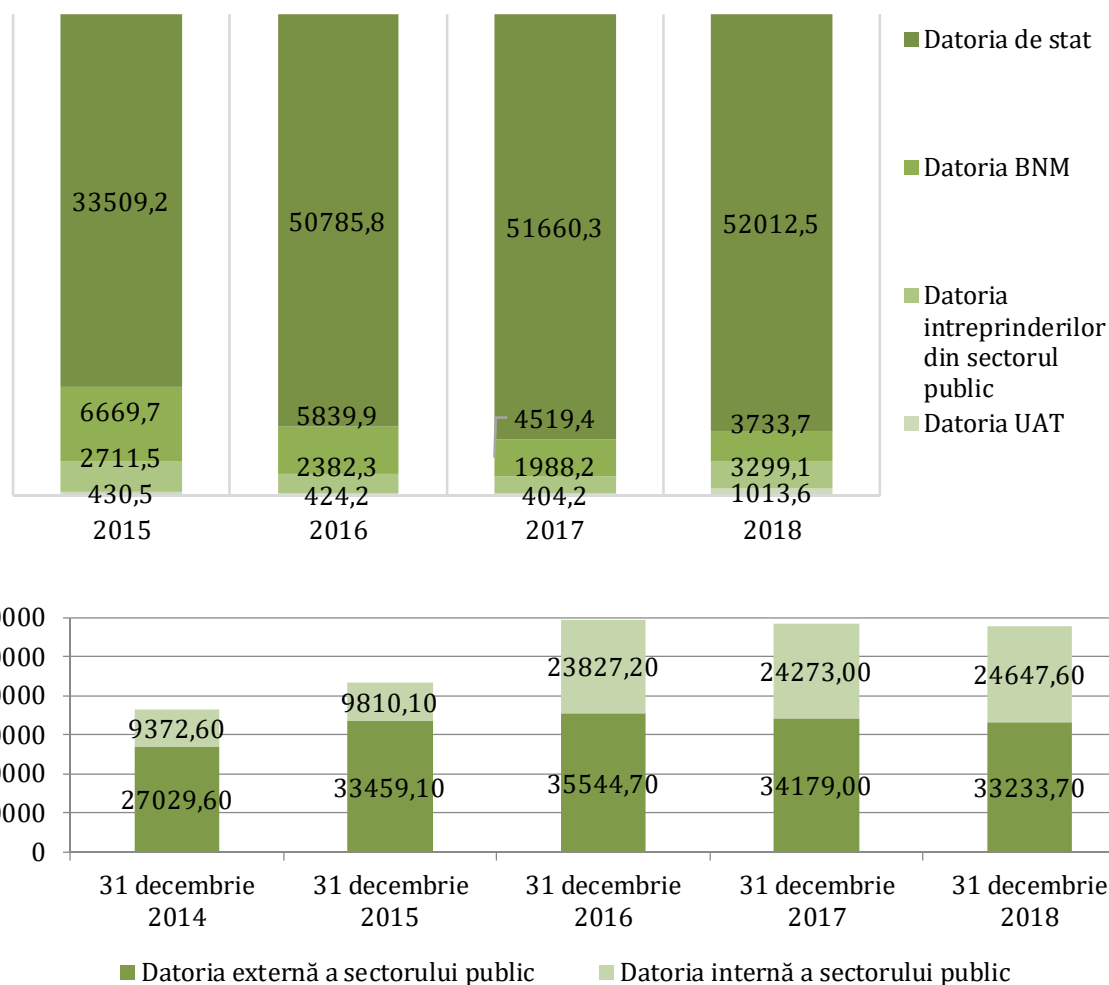

Figura 3.1.5. Structura datoriei sectorului public în perioada 2014-2018

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

1) Structura datoriei de stat conform maturității rămase reflectă intervalul de timp în care plățile ajung la scadență. Datoria de stat pe termen scurt se situează la nivelul de 20,8 la sută, ceea ce înseamnă că circa o cincime din soldul datoriei de stat urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria pe termen lung constituie 79,2 la sută din portofoliul datoriei de stat, cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor de stat externe și valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat.

2) Potrivit structurii pe valute a datoriei de stat, ponderea majoră îi revine datoriei de stat interne în Lei moldovenești – 44,3%, urmată de împrumuturile de stat externe denumite în coșul valutar DST cu 30,7%. Următoarele poziții sunt ocupate de Euro – 17,4%, Dolarul SUA – 5,6%, Yenul japonez – 1,9% și Lira sterlină – 0,01%.

În structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, poziția dominantă este ocupată de Leul moldovenesc – 44,3%, urmat de Euro – 27,2%, Dolarul SUA – 18,4%, Yenul japonez – 4,3%, Yuanul Renminbi chinezesc – 3,3% și Lira sterlină – 2,4%.

3) În ce privește structura pe tipuri de rată a dobânzii, datoria cu rata flotantă a dobânzii a constituit 16,8 la sută din portofoliul datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2018, ceea ce reprezintă o majorare cu 2,3 p.p. în comparație cu sfârșitul anului 2017. Totodată, la situația din 31 decembrie 2018 datoria de stat purtătoare de rată fixă a dobânzii a constituit 83,2 la sută din portofoliul datoriei de stat.

Instrumentele datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii, la situația din 31.12.2018 sunt:

- a) împrumuturile de stat externe contractate de la instituțiile financiare internaționale (BEI, BDCE, FIDA, AID, FMI), precum și de la creditorii bilaterali (Guvernul SUA, Guvernul Germaniei, UniCredit Austria⁴, Guvernul României, Banca germană KfW, Turk Eximbank, JICA, Guvernul Poloniei);
- b) VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat⁵;
- c) VMS emise pe termen scurt (bonurile de trezorerie);
- d) VMS convertite;
- e) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3 și 5 ani).

Instrumentele cu rata flotantă a dobânzii sunt:

- a) împrumuturile de stat externe cu rata flotantă a dobânzii, contractate de la organizațiile financiare internaționale (BEI, BIRD, BERD, FMI) și de la creditorii bilaterali (Guvernul Japoniei, Guvernul Rusiei);
- b) alocarea DST de la FMI;
- c) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 ani);

4) În structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația de la 31 decembrie 2018, ponderea majoritară o dețin împrumuturile de stat externe cu 50,3 la sută, diminuându-se cu 0,5 p.p. față de sfârșitul anului 2017. A doua poziție este ocupată de VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat cu ponderea de 25,2%, după care urmează VMS emise pe piața primară cu ponderea de 15,2%, alocarea DST cu 5,4% și VMS convertite (în portofoliul BNM) cu 4,0%.

Este de menționat majorarea ponderii obligațiunilor de stat cu maturitatea de 2, 3 și 5 ani în totalul datoriei de stat, cu 2,3 p.p. comparativ cu finele anului 2017 și cu 4,0 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2016.

În anul 2018, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 1 504,8 mil. lei, care se compune din:

- a) Serviciul datoriei de stat externe în valoare de 379,5 mil. lei (25,2%);
- b) Serviciul datoriei de stat interne în valoare de 1 125,3 mil. lei (74,8%).

În anul 2018, suma destinată serviciului datoriei de stat s-a diminuat cu 424,2 mil. lei sau cu 22,0 la sută, comparativ cu anul 2017, fiind influențată de diminuarea serviciului datoriei de stat interne.

La situația din 31 decembrie 2018, soldul datoriei de stat externe a constituit 1 689,0 mil. dolari SUA (echivalentul a 28 954,0 mil. lei), fiind format în totalitate din datorie de stat externă directă. De la începutul anului 2018, soldul datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA a înregistrat o micșorare cu 11,7 mil. dolari SUA sau cu 0,7%. Această modificare este justificată prin finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 32,9 mil. dolari SUA, și prin fluctuația negativă a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute în valoare de 44,6 mil. dolari SUA. Totodată, ca urmare a deprecierei monedei naționale față de dolarul SUA, soldul datoriei de stat externe exprimat în lei s-a majorat cu 71,8 mil. lei sau cu 0,2%. Ca pondere în PIB, la 31 decembrie 2018, datoria de stat externă a înregistrat 15,2 la sută, micșorându-se comparativ cu situația din 31 decembrie 2017, cu 1,0 p.p. Această evoluție poate fi explicată prin ritmul de majorare al PIB-lui pentru anul 2018 mai mare decât cel al datoriei de stat externe în monedă națională.

⁴ Împrumuturile de stat externe contractate de la BDCE și UniCredit Austria, a căror rată a dobânzii constituie 0,00% sau nu sunt purtătoare de rată a dobânzii, în scopul raportării, sunt atribuite categoriei de instrumente a datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii.

⁵ VMS emise conform Legii nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17.11.2014 și nr. 101 din 01.04.2015.

În structura datoriei de stat externe pe instrumente, la situația din 31 decembrie 2018, împrumuturile de stat externe au ocupat ponderea majoră de 90,3 la sută, ceea ce indică o majorare cu 0,2 p.p. comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2017. În structura datoriei de stat externe pe creditori, creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori ai Guvernului Republicii Moldova. Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali, la situația din 31 decembrie 2018, a constituit 1 393,4 mil. dolari SUA (echivalentul a 23 886,0 mil. lei) sau 82,5% din soldul total al datoriei de stat externe, fiind cu 3,4 p.p. mai mult decât la finele anului 2017. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali o deține AID cu 44,4%, urmată de FMI – cu 19,8%, BEI – cu 16,8%, BIRD – cu 6,6% și alți creditori cu o pondere cumulativă de 12,4 la sută. Datoria de stat externă față de creditorii bilaterali a constituit 295,6 mil. dolari SUA (echivalentul a 5 068,0 mil. lei) sau 17,5% din soldul total al datoriei de stat externe. Guvernului României îi revine ponderea majoră de circa 42,4% din datoria față de creditorii bilaterali, urmat de JICA cu o pondere de 17,4%.

Ca evoluție se observă tendința ascendentă a datoriei de stat externe în valoare nominală față de creditorii multilaterali, și respectiv, tendința descendentă a datoriei de stat externe față de creditorii bilaterali. În ce privește structura datoriei de stat externe pe valute, ponderea majoră aparține coșului valutar DST, reprezentat de împrumuturile de stat externe de la instituțiile financiare internaționale, cum sunt AID, FMI și FIDA, care ocupă 55,2 la sută din portofoliul datoriei de stat externe, cu 2,1 p.p. mai puțin decât la sfârșitul anului 2017. A doua poziție este ocupată de împrumuturile acordate în euro cu 31,3% (cu 1,9 p.p. mai mult decât la finele anului 2017), urmată de împrumuturile acordate în dolari SUA cu 10,0% (cu 0,1 p.p. mai mult decât la finele anului 2017), iar suma ponderilor celorlalte valute cum sunt yenul japonez și lira sterlină, formează în total 3,5% la sută din soldul datoriei de stat externe. Odată cu descompunerea coșului valutar DST pe valute componente, 48,9 la sută din datoria de stat externă e deținută de euro, după care urmează dolarul SUA cu 33,1%, yenul japonez cu 7,7%, yuanul chinezesc cu 5,9% și lira sterlină cu 4,4%.

La capitolul deservirii datoriei de stat externe, pe parcursul anului 2018, au fost utilizate mijloace financiare în sumă de 134,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 2 252,9 mil. lei). În raport cu anul precedent a fost înregistrată o majorare a deservirii datoriei de stat externe cu circa 43,4 mil. dolari SUA sau cu 47,7%. Această evoluție a fost cauzată preponderent de majorarea sumelor destinate rambursărilor de principal, inclusiv rambursarea împrumutului (tranza 2 și 3) acordat de România în anul 2015. În ce privește creditorii în favoarea cărora se deservesc împrumuturile de stat externe, cea mai mare pondere în totalul deservirii datoriei de stat externe pe parcursul anului 2018, a fost ocupată de următorii creditori:

- 1) Guvernul României – 31,6% (42,5 mil. dolari SUA);
- 2) FMI – 21,6% (29,0 mil. dolari SUA);
- 3) AID – 14,4% (19,4 mil. dolari SUA);
- 4) BEI – 8,1% (10,8 mil. dolari SUA);
- 5) BERD – 8,0% (10,8 mil. dolari SUA);
- 6) Guvernul Rusiei – 4,6% (6,2 mil. dolari SUA) etc.

La situația din 31 decembrie 2018, sumele destinate deservirii datoriei de stat externe au fost divizate în:

- a) Rambursarea sumei principale, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 111,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 1 873,4 mil. lei), cu 40,2 mil. dolari SUA/543,7 mil. lei sau cu 40,9% mai mult decât în anul precedent.
- b) Serviciul datoriei de stat externe, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 22,6 mil. dolari SUA (echivalentul a 379,5 mil. lei), cu 3,2 mil. dolari SUA/21,6 mil. lei sau cu 6,0% mai mult decât în anul precedent.

La capitolul intrări de împrumuturi de stat externe, pe parcursul anului 2018, au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe în sumă totală de 144,8 mil. dolari SUA (echivalentul a 2 438,7

mil. lei), ceea ce reprezintă o micșorare cu 50,8 mil. dolari SUA sau cu 26,0% mai puțin față de anul precedent. În structura intrărilor de împrumuturi de stat externe pe tipuri de creditori, ponderea totală o dețin creditorii multilaterali cu 99,7% (144,4 mil. dolari SUA), dintre care: BEI cu 63,4 mil. dolari SUA (43,8%), IDA cu 36,2 mil. dolari SUA (25,0%), BERD cu 19,8 mil. dolari SUA (13,7%), FMI cu 13,4 mil. dolari SUA (9,2%), BIRD cu 7,3 mil. dolari SUA (5,0%), urmată de, IFAD cu 3,2 mil. dolari SUA (2,2%).

La situația din 31 decembrie 2018, soldul datoriei de stat interne a constituit 23 058,6 mil. lei, dintre care: – VMS convertite 2 063,4 mil. lei (8,9%) – VMS emise pe piața primară – VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat 7 914,0 mil. lei (34,3%) 13 081,2 mil. lei (56,7%) Comparativ cu situația din 31 decembrie 2017, datoria de stat internă s-a majorat cu 480,0 mil. lei sau cu 2,1 la sută. Modificarea datoriei de stat interne în anul 2018 s-a produs din contul emisiunii nete a VMS pe piața primară în sumă de 690,0 mil. lei, inclusiv pentru crearea rezervei de lichidități, și răscumpărării VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat în sumă de 210,0 mil. lei. Ca pondere în PIB, datoria de stat internă a înregistrat 12,1 la sută, diminuându-se comparativ cu situația de la finele anului 2017 cu 0,5 p.p.

Pentru serviciul datoriei de stat interne în anul 2018 au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1125,3 mil. lei. Comparativ cu anul 2017, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne sunt mai mici cu 445,8 mil. lei sau cu 28,4 la sută. Acest fapt se datorează în mare parte deservirii pe parcursul anului 2018 a VMS emise pe piața primară la costuri mai mici comparativ cu anul 2017 (rata nominală medie ponderată a dobânzii pentru VMS răscumpărate în anul 2018 a constituit 5,97%, fiind de 1,9 ori mai mică comparativ cu anul 2017).

Indicatori de sustenabilitate. În conformitate cu prevederile Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2018-2020)”, pe parcursul anului 2018, a fost monitorizat indicatorul de sustenabilitate al datoriei de stat. La situația din 31 decembrie 2018, valoarea înregistrată se încadrează în limite sustenabile și nu produce riscuri adiționale asupra stabilității macroeconomice a țării. Astfel, ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile bugetului de stat cu excepția granturilor, 24 a înregistrat o diminuare cu 1,7 p.p. în comparație cu situația de la finele anului 2017 și cu 2,2 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2016.

Tabelul 3.1. Indicatori de sustenabilitate, 2016-2018, %

Indicatori	2016	2017	2018	Limita stabilită
Ponderea serv. datoriei de stat în VBS-Granturi	6,3%	5,9%	4,2%	≤15%

Finanțele publice în regiunea din partea stângă a râului Nistru

În anul 2018 bugetul așa numit republican a încasat venituri în valoare de 1 997,19 mil. ruble transnistrene, inclusiv 7,47 mil. ruble ajutorul umanitar, transferat de Federația Rusă. Încasările nete la bugetul republican au constituit 1293,3 mil. ruble transnistrene, ce constituie 64,76% în bugetul republican și 71,43% față de nivelul perioadei precedente. Structura veniturilor obținute după surse a fost următoarea:

- veniturile fiscale în valoare de 1 176,68 mil. ruble (58,92% din totalul veniturilor bugetului), ceea ce este cu 10,68 pp mai puțin față de anul 2017;
- venituri nefiscale – 82,04 mil. ruble transnistrene sau 4,11% din totalul veniturilor;
- donații – 66,19 mil. ruble transnistrene sau 3,31% sau cu 2,01pp mai mult față de anul 2017;
- fonduri bugetare speciale – 512,39 mil. ruble transnistrene sau 25,65% (cu 14,86 pp mai mult față de anul 2017) 10,8%;
- venituri din activitatea economică – 159,89 sau 8,01% din totalul veniturilor bugetare.

Structura încasărilor fiscale este determinată de ponderea majoră a impozitului pe venitul companiilor, urmată de taxele vamale și accize.

Astfel, veniturile fiscale ale bugetului din stânga Nistrului în anul 2018 a fost formată din următoarele surse:

- impozitul pe venitul organizațiilor a fost încasat în valoare de 477,07 mil. ruble transnistrene 4,84% mai mult decât venitul real încasat din acest tip de impozite în anul 2017;
- impozitele pe bunuri și servicii, licențe și taxe de înregistrare au colectat fonduri în valoare de 303,95 mil. ruble transnistrene sau cu 57,3% mai mult decât cele din anul 2017;
- taxe vamale în valoare de 207,01 mil. ruble transnistrene sau cu 60,7% mai mult decât veniturile de acest tip încasate în 2017,
- plăți pentru utilizarea resurselor naturale în valoare de 38,45 mil. ruble transnistrene sau cu 66,64% mai mult decât veniturile efective de acest tip pentru anul 2017 ;
- alte impozite, taxe și comisioane în valoare de 108,27 mil. ruble transnistrene sau cu 97,65% mai mult decât venitul real pentru 2017.

În același timp, pentru un număr de plăți fiscale au fost încasate sume mai mari decât în 2017, inclusiv:

- taxe pe activitățile de jocuri de noroc furnizat fonduri în valoare – cu 5,6%;
- impozitul din venitul organizațiilor care aplică sistemul simplificat de impozitare, contabilitate și raportare – cu 33,3%;
- impozitul pe venitul persoanelor fizice au colecta fonduri în valoare – cu 3,9%.

În contextul situației geopolitice actuale, remarcăm încetinirea creșterii volumului ajutorului umanitar din Federația Rusă, care a constituit 7,47 mil. ruble transnistrene sau 112,67% față de nivelul din anul 2017, spre deosebire de perioada 2016-2017, când creșterea a constituit 9,4 ori.

În anul 2018 cheltuielile bugetului național au fost finanțate în sumă de 2 923,94 mil. ruble transnistrene cu -210,54 mil. ruble transnistrene mai puțin decât în anul 2017, ce constituie 88,03% din cele planificate și 93,28% față de nivelul anului 2017.

Structura bugetului așa numit republican pentru anul 2018, a continuat să demonstreze un deficit considerabil și capacități joase de finanțare a necesităților stringente ale populației, fiind orientat puternic pe funcțiile de apărare și securitate de stat spre deosebire de bugetul pentru anul 2017, declarat de autorități ca fiind orientat pe politici sociale. Astfel, cheltuielile pentru apărarea națională (17,41% în 2017) în planificarea pentru anul 2018 apar în două capitole, inclusiv, apărarea de stat (6,20%) și activitatea de drept și securitatea statului (14.54%), astfel cheltuielile sumare constituind 20,74%. În același timp, ponderea în bugetul republican a cheltuielilor destinate administrării de stat și autogestunii locale a constituit 5,26%. Ponderea cheltuielilor pentru sănătate au atins nivelul de 17,45% sau cu 2,8 pp mai mult în raport cu anul 2018. Însă nu au fost planificate pentru perioada anului 2018 activități de suplینire a rezervelor de stat și investiții capitale.

Executarea bugetului anual a fost finalizată cu un sold deficitar (venit -1997,19 mil, cheltuieli -2923,94 mil) în mărime de -926,75 mil. ruble transnistrene sau cu 77 mil. rub. mai mult față de anul 2017 și ceea ce constituie 9,07% față de cheltuielile bugetare din anul precedent.

3.2. Sectorul bancar

Sectorul bancar al Republicii Moldova pe parcursul anului 2018 a urmat calea consolidării stabilității financiare, erodate de falimentul a 3 bănci în anul 2015. Îmbunătățirea a fost realizată prin redresarea cadrului de guvernantă corporativă în bănci și modernizarea reglementării activității bancare, prin adoptarea noii Legi privind activitatea băncilor, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2018 și implementarea rapoartelor COREP din iulie 2018 (bazate pe principiile Basel III). Succese mai puțin relevante au fost înregistrate pe filiera

portofoliului de credite, care deși a înregistrat o creștere ușoară pe parcursul anului 2018 rămâne afectat de ponderea încă înaltă a creditelor neperformante.

Potrivit situației de la sfârșitul anului 2018 în Republica Moldova activau 11 bănci licențiate de BNM. Anul 2018 a fost marcat de modificări esențiale în structura de proprietate la mai multe bănci, care s-a soldat cu creșterea ponderii activelor bancare gestionate de grupuri financiare străine (mai mult de 70 la sută). Pe parcursul anului 2018 modificări în structura acționarilor au survenit la următoarele trei bănci: 72,19% din B.C. „VICTORIABANK” S.A. dețin Banca Transilvania din România cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Intesa Sanpaolo din Italia a devenit acționar unic B.C. „EXIMBANK” S.A și 41,09% din acțiunile BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. aparțin unui consorțiu de investitori format din BERD, Invalda INVL și Horizon Capital.

La sfârșitul anului 2018 primele două bănci din sistem au rămas încă în vizorul BNM, pentru BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. a fost păstrat regimul de supraveghere intensivă (din anul 2015), iar pentru BC „Moldindconbank” S.A. – regimul de intervenție timpurie (din anul 2016). Totuși, evoluții pozitive în acest sens deja sunt vizibile, astfel după vânzarea pachetului de 41,09% din acțiunile BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. și transparentizarea structurii acționariatului la 04 aprilie 2019, BNM revocat regimul de supraveghere specială. Iar în cazul BC „Moldindconbank” S.A. la începutul anului 2019 BNM au fost întreprinși primii pași în direcția achiziționării de către investitorul european Doverie United Holding AD a unui pachet de 63,89% din acțiuni.

Totodată, la începutul anului 2019 BNM a identificat deficiențe în structura de proprietate la două bănci mici din sistem: „Banca de Finanțe și Comerț” S.A. și BC „ENERGBANK” S.A., ca urmare drepturile de proprietate a unor acționari ale acestora au fost suspendate, acționarii vizați fiind obligați conform legii, să înstrăineze acțiunile deținute timp de 3 luni.

O dată cu intrarea în vigoare a noii Legi privind activitatea băncilor și implementarea rapoartelor COREP conform cerințelor BASEL III, din luna iulie 2018 băncile au prezentat rapoarte conform noilor metodologii, conform cărora sectorul bancar național rămâne a fi și în continuare bine capitalizat, supra lichid și puțin funcțional, din cauza incluziunii financiare scăzute cu sectorul real, activității sale anemice pe piața produselor de finanțare a afacerilor și contribuției din ce în ce mai joase la creșterea economică.

Activele totale la nivelul sistemului bancar moldovenesc au crescut în anul 2018 cu 4,5%, până la 83152,60 mil. MDL, dinamică inferioară cu 5 puncte procentuale față de majorarea înregistrată în anul precedent.

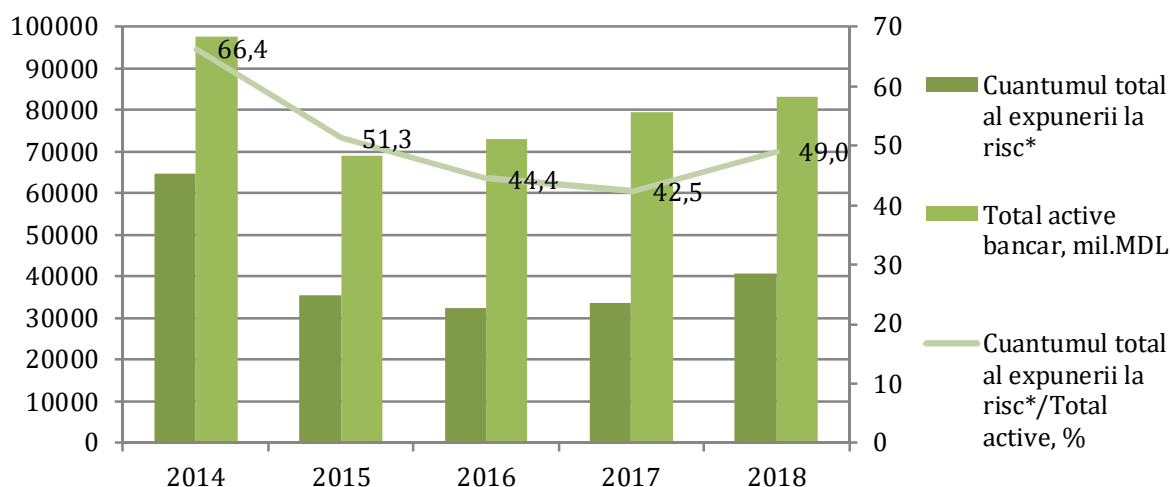

Figura 3.2.1. Evoluția activelor bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

* indicator calculat din iulie 2018 conform BASEL III (anterior - active ponderate la risc)

Cuantumul total al expunerii la risc, un indicator nou care a înlocuit activele ponderate la risc, pentru anul 2018 a constituit 40771,7 mil. MDL, în creștere cu 20% față de anul precedent. Iar ponderea acestuia în total active, la sfârșitul anului 2018 a constituit 49%. Aceste valori sunt evident mai mari comparativ valorile înregistrate în perioadele precedente pentru indicatorii calculați anterior (activele ponderate la risc) și după alte metodologii, deoarece iau în calcul un set de riscuri suplimentare prevăzute de noile reglementări.

În linii generale, topul primelor bănci în funcție de active nu a suferit modificări semnificative, însă au fost consemnate evoluții diferite în ceea ce privește cota de piață deținută, chiar în rândul primelor trei clasate. BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. se menține pe primul loc în sistemul bancar, cu o creștere de 6,5%. La nivelul cotei de piață, MAIB a urcat cu 0,5 puncte procentuale, de la 27,9% la finele lui 2017 la 28,4% la 31 decembrie 2018. Activele băncii au atins 23645 mil. MDL.

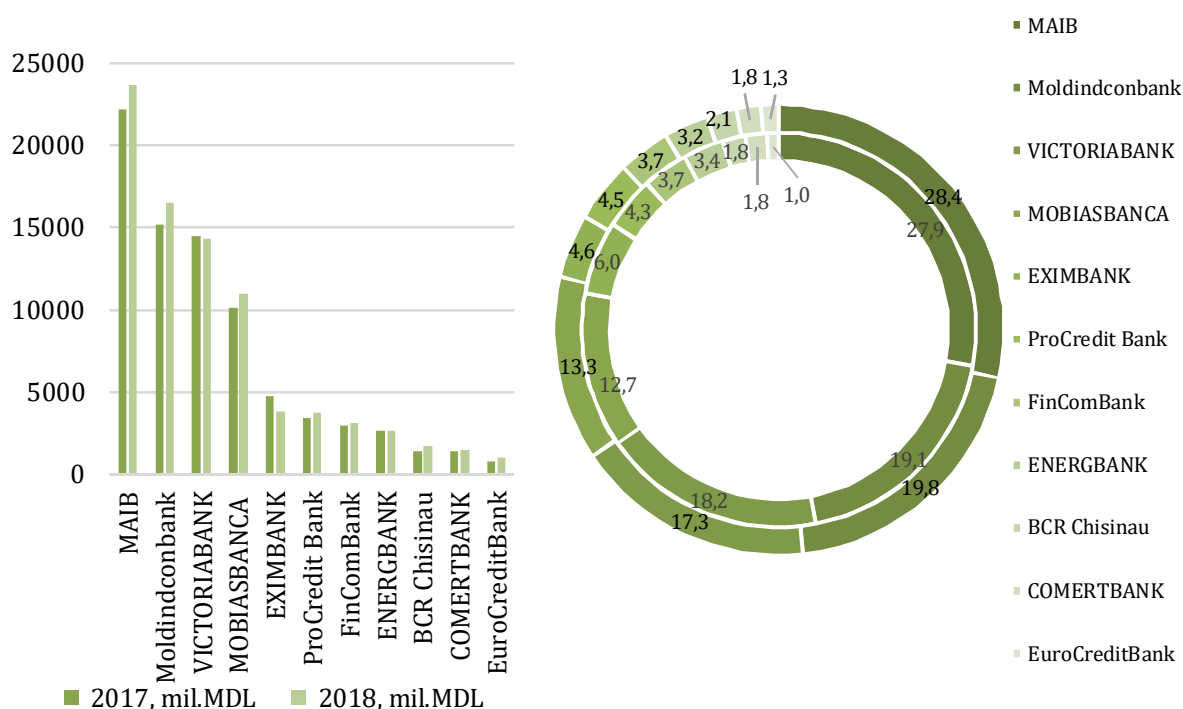

Figura 3.2.2. Evoluția activelor și cotele de piață ale băncilor după volumul activelor, %
Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Poziția a doua este păstrată de BC „Moldindconbank” S.A., cu active de 15153,1 mil. MDL, mai mari cu 8,8% față de 2017. Moldindconbank deține o cotă de piață de 19,8%, în creștere cu 0,8 puncte procentuale. B.C. „VICTORIABANK” S.A. a consemnat o scădere a activelor (99%), până la 14491,3 mil. MDL. Între primele trei poziții ale clasamentului, VICTORIABANK este singura bancă în scădere la nivelul cotei de piață, de la 18,2% în 2017 la 17,3% la finele anului 2018.

Sistemul bancar moldovenesc dispune în continuare de rezerve consistente de capital. Din luna iulie 2018, o dată cu intrarea în vigoare a noilor reglementări conform cerințelor Basel III băncile calculează **fondurile proprii** diminuându-le nu doar cu expunerile la riscul de credit, dar și luând în considerație riscul de piață, riscul operațional, riscul de decontare.

Astfel, la sfârșitul anului 2018, fondurile proprii totale au constituit 10826,23 mil. MDL, iar rata de solvabilitate s-a menținut la un nivel ridicat, de 26,55% fiind în descreștere cu 4,8 p.p. față de anul precedent, încadrându-se în limita reglementată de minimum 10%. Diminuarea cuantumul capitalului calculat a majorat considerabil expunerea totală, suficiența capitalului rămâne practic de 2,7 ori mai mare decât limita minimă a normativului.

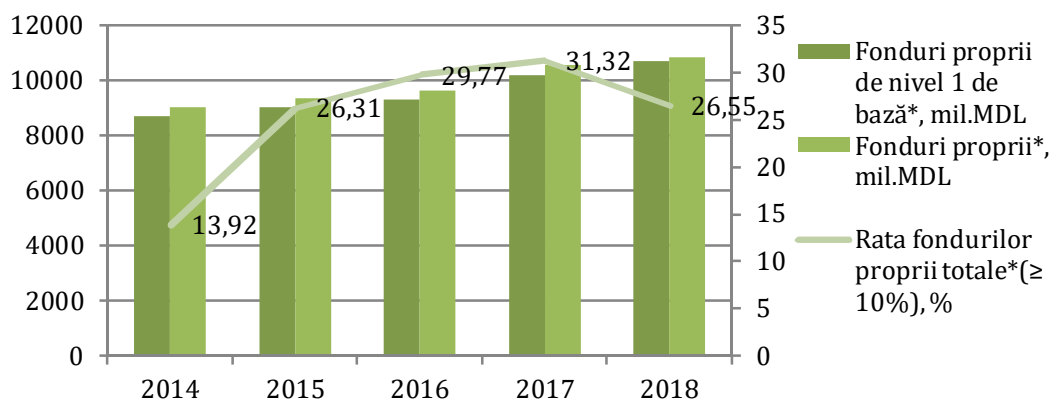

Figura 3.2.3. Evoluția calității capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

* indicatori calculați din iulie 2018 conform BASEL III (anterior – capitalul de gradul I, capitalul normativ total și raportul dintre capitalul de gradul I și activele ponderate la risc)

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar moldovenesc depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM pentru a face față unor eventuale evoluții nefavorabile.

Lichiditatea curentă ca medie pe sistem la sfârșitul anului 2018 a fost de 54,64%, în scădere ușoară față de anul precedent. Unele bănci înregistrează o lichiditate mult peste medie – la Victoriabank ea ajunge până la 71,35% (creșterea lichidităților aici a apărut ca rezultat al modificării strategiei sale de evaluare a riscului de credit în condițiile unei supravegheri intensive de la începutul anului), în vreme ce altele sunt ușor sub medie, dar nu coboară sub 40% ce constituie dublul limitei prudențiale de 20 la sută. O lichiditate prea ridicată poate însemna atât probleme de management cât și de performanță în cadrul băncilor. Din păcate, această situație este favorizată de BNM, care menține la un nivel destul de înalt rata de dobândă la valorile mobiliare, emise de ea, dar și la depozitele, atrase de la bănci.

Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,72 la sfârșitul anului 2018, mai mult cu 0,05 față de 31.12.2017. Creșterea exagerată a lichidităților bancare este alimentată de menținerea tendinței de a investi în valori mobiliare (certIFICATELE Băncii Naționale și valorile mobiliare de stat).

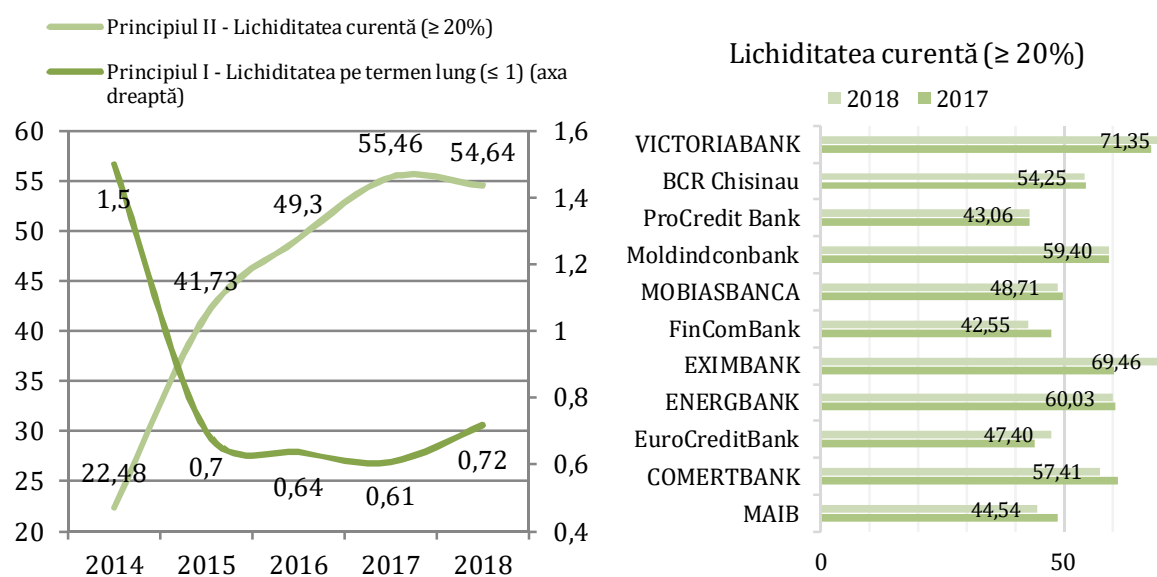

Figura 3.2.4. Nivelul lichidității sectorului bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În anul 2018 soldul creditelor acordate de bănci a totalizat 35,4 miliarde MDL, în creștere cu 5,9% față de anul precedent. Din totalul soldului de credite, 38,5% sunt în valută, procent în descreștere comparativ cu anul 2017, când ponderea era de 41,7%.

În cazul populației, soldul a ajuns la 25,5 miliarde MDL, fiind în scădere cu 1,5% față de anul precedent. În ce privește companiile, soldul creditelor a crescut cu 31% în ultimul an. Observăm o tendință de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională.

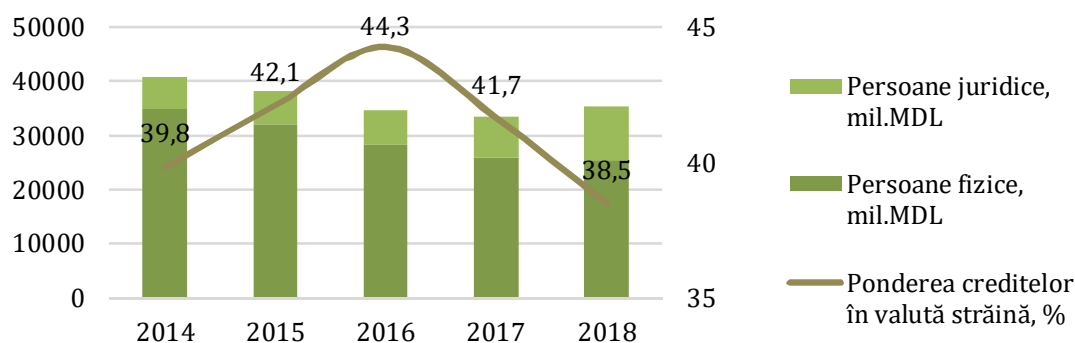

Figura 3.2.5. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
 Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Stocurile mari de credite neperformante existente în sistemul bancar și la nivelul anumitor bănci sunt în curs de diminuare. Urmărind indicatorii absoluți, remarcăm, că volumul creditelor neperformante la data de 31.12.2018 a constituit 4445,6 mil. MDL, în scădere cu 1705,8 mil. MDL sau cu minus 27,7%, față de data 31.12.2017.

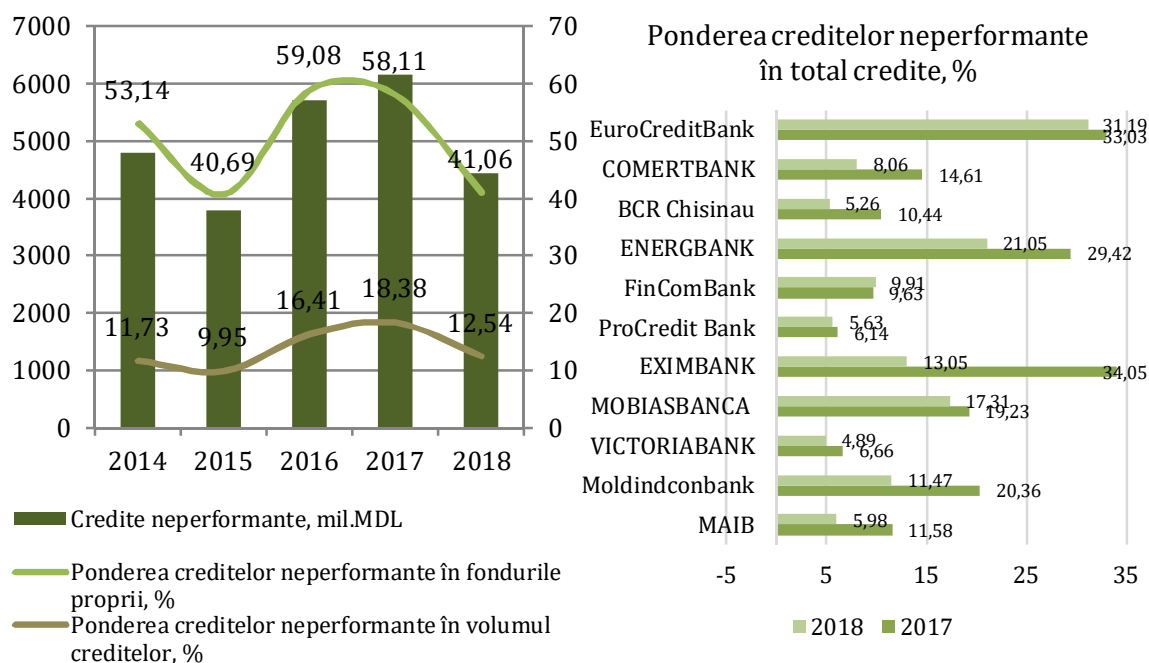

Figura 3.2.6. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Ponderea medie a creditelor neperformante a scăzut în 2018 cu 5,8% față de anul precedent și înregistrează o tendință descendentă constantă. Astfel la sfârșitul anului 2018 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor a constituit 12,54%. Diminuarea respectivă este reflectată și

în rapoartele majorității băncilor din sistem. În ansamblu această descreștere se datorează și curățirii bilanțurilor băncilor o dată cu schimbarea acționarului majoritar. Indicatorul menționat variază de la o bancă la alta, valoarea cea mai mare alcătuind 31,2% la B.C. „Eurocreditbank” S.A, 21,05% la B.C. „Energbank” S.A, și 17,3% la B.C. „Mobiasbanca” S.A. O creștere ușoară a acestui indicator pe parcursul anului 2018 a înregistrat B.C. „Banca de Finanțe și Comerț” S.A., unde au fost constatate mai târziu acțiuni dubioase a acționarilor în raport cu banca.

Ponderea creditelor neperformante în total fonduri proprii a atins nivelul de 41,1%, în scădere cu 17,05% față de indicatorul calculat anterior (Ponderea creditelor neperformante în CNT) la finele anului 2017.

În anul 2018 distribuția riscurilor după destinația creditelor a fost neuniformă, nivelul cel mai înalt al lui fiind înregistrat la creditele acordate în domeniul prestării serviciilor cu o valoare de 49,62% a creditelor neperformante din totalul creditelor acordate, urmate de creditele din domeniului industriei energetice cu 53,51% credite neperformante din total, a sectorului construcțiilor, unde 33,26% din credite nu sunt de calitate, sectorul industriei energetice cu 31,42% credite neperformante. Este de menționat, că sectorul construcțiilor și-a îmbunătățit considerabil portofoliul pe parcursul anului 2018, înregistrând o scădere cu 30,48% a creditelor neperformante iar cel al agriculturii – cu 9,1%.

Cele mai puțin riscante rămân a fi portofoliile de credite acordate organizațiilor necomerciale, mediului financiar nebanca, și creditele de consum, care deși sunt unicele care au înregistrat o sporire ușoară a riscului de credit pe parcursul anului 2018 constituie doar 4,15% din portofoliu la categoria neperformante. Nivelul general de risc a portofoliului de credite bancare este de 12,54%, în scădere cu 5,84 p.p. față de situația anului precedent.

Tabelul 3.2.1. Structura portofoliului de credite pe ramuri, în perioada 2017-2018

Nr	Ramura creditelor	Sold total la data, MDL		Ponderea credite neperformante, %		Deviere p.p.
		31.12.2017	31.12.2018	2017	2018	
1	2	3	4	5	6	7
1	Credite acordate agriculturii	2 486 949 927	2 689 688 641	18,75	9,66	-9,10
2	Credite acordate industriei alimentare	3 514 423 304	3 362 659 582	17,31	11,07	-6,24
3	Credite acordate în domeniul construcțiilor	611 311 637	717 820 610	63,74	33,26	-30,48
4	Credite de consum	4 134 620 883	5 126 766 979	4,07	4,15	0,08
5	Credite acordate industriei energetice	759 931 742	755 365 339	36,39	31,42	-4,97
6	Credite acordate industriei productive	2 297 054 328	2 183 826 335	21,13	19,34	-1,79
7	Credite acordate comerțului	9 737 102 178	9 056 644 718	20,57	13,14	-7,43
8	Credite acordate mediului financiar nebanca	1 298 282 405	1 364 333 578	8,38	1,45	-6,93
9	Credite acordate pentru procurarea/construcția imobilului	2 635 856 901	3 944 006 714	6,43	3,69	-2,75
10	Credite acordate organizațiilor necomerciale	2 993 052	2 196 890	0,00	0,00	0,00
11	Credite acordate persoanelor fizice care practică activitate	745 517 566	735 295 751	10,76	8,81	-1,95

Tabelul 3.2.1 – continuare

1	2	3	4	5	6	7
12	Credite acordate în domeniul transport, telecomunicații și dezvoltarea rețelei	1 569 799 876	1 722 593 657	10,32	6,55	-3,77
13	Credite acordate în domeniul prestării serviciilor	1 958 223 120	2 033 720 329	53,51	49,62	-3,89
14	Alte credite acordate	1 721 222 966	1 720 124 520	9,99	9,34	-0,64
	Total	33 473 289 885	35 452 750 146	18,38	12,54	-5,84

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Analiza distribuției pe anumite sectoare permite observarea menținerii unor domenii în topul consumatorilor de credit. Respectiv, ca și în anul precedent cele mai multe credite se oferă în comerț – 25,5% sunt (în scădere, de altfel, cu 3,5p.p. a poziției de piață) și pentru consum – 14,5% (în creștere cu 2,1p.p. a poziției de piață). Pe locul trei, în anul 2018 s-au situat credite acordate pentru procurarea / construcția imobilului – 11,1% (+3,3 p.p.) deplasând creditele industriei agroalimentare la un nivel mai inferior. Sporul creditelor în construcția și procurarea imobilului a fost alimentat de lansarea programului de stat Prima Casă. Celelalte sectoare sunt poziționate sub 10%, fapt ce demonstrează un grad acceptabil de diversificare a portofoliului de credite pe domenii de activitate.

Evoluția depozitelor și creditelor la bănci în ultimele 12 luni. În anul 2018 totalul depozitelor constituite la bănci de către populație și companii a crescut față de anul trecut, aceeași evoluție fiind înregistrată și în cazul soldului de credite.

Depozitele la bănci au însumat 37,3 miliarde MDL sfârșitul anului 2018, în creștere cu 9% față de sfârșitul anului 2017. Pe segmente, în ultimul an, depozitele populației s-au majorat cu 5% și au ajuns la 41 miliarde MDL, iar depozitele companiilor s-au majorat cu 7,5% și au ajuns la 21,7 miliarde MDL.

Din totalul depozitelor, 41% sunt în valută, procent în scădere față de anul 2017, când ponderea depozitelor în valută era de 42,8%. Diminuarea ponderii depozitelor în valută străină concomitent cu creșterea soldului depozitelor în MDL este rezultatul întăririi semnificative a monedei naționale pe piața valutară.

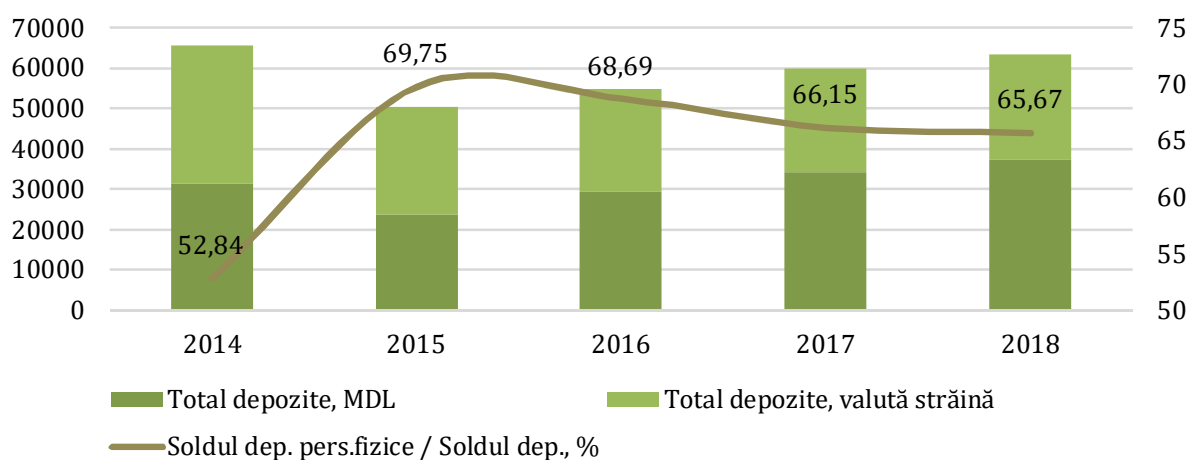

Figura 3.2.7. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În anul 2018 ratele de dobândă au scăzut ușor, rămând imune la deciziile politicii monetare. Această afirmație este susținută de trendul ratelor de dobândă la credite și depozite nou acordate, care, este în continuă scădere, ajungând chiar mai mici decât rata de refinanțare, care este considerată una prime-rate pentru formarea dobânzilor la credite). În anul 2018, ratele medii a dobânzii practicate de băncile comerciale pentru credite și depozitele au scăzut cu 1,54 p.p. și 1,26 p.p. corespunzător, situându-se la nivelul de 8,79% pentru creditele noi atrase și 4,47% pentru depozitele noi atrase. Diminuarea dobânzilor la depozite indică asupra unui trend descrescător în continuare, fapt ce va descuraja economisirea din partea populației.

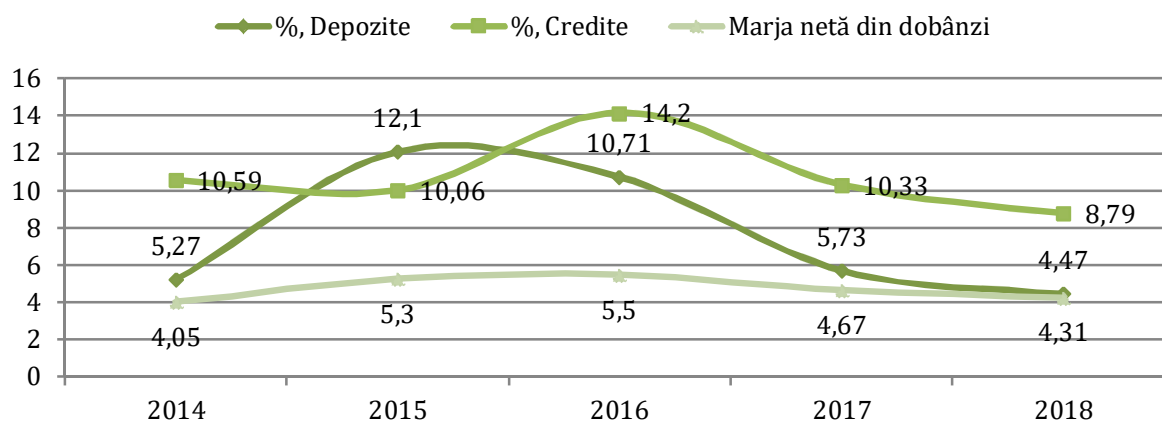

Figura 3.2.8. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În anul 2018 se atestă o creștere robustă a profitului din activitatea băncilor în mediu pe sistemul bancar, care însă este mai mic față de cel înregistrat în aceeași perioadă a anului precedent. La sfârșitul anului 2018, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 1635,1 mil. MDL, în creștere cu 107 mil. MDL sau cu 7% față de sfârșitul anului precedent. Creșterea profitului băncilor s-a menținut în acest an din contul creșterii veniturilor totale au constituit 6921 mil. MDL, inclusiv venituri din dobânzi – 4302,5 mil. MDL ceea ce constituie circa 62,1% și venituri neafere dobânzilor – 2619,4 mil. MDL, adică 37,9%. Veniturilor neafere dobânzii au sporit în anul 2018 cu 2,7% din contul creșterii veniturilor din onorarii și comisioane, din diferențele de curs ș.a. Totodată, s-au micșorat cheltuielile neafere dobânzilor cu 1,4 % sau cu 52,5 mil. MDL ca urmare a diminuării deprecierii activelor datorită îmbunătățirii calității portofoliului de credite. Diminuarea ratei medii la depozite a condiționat diminuarea cheltuielilor cu dobânzile în anul 2018, acestea au descrescut cu 21,7 %. De asemenea, s-au micșorat veniturile din dobânzi cu 8,9% ca rezultat al descreșterii ratei medii a dobânzii la credite.

Rentabilitatea activelor în anul 2018 a înregistrat același nivel ca și în anul precedent de 1,9 %, Rentabilitatea capitalului a sporit ușor până la 11,6%, în creștere cu 0,2 p.p. comparativ cu sfârșitul anului precedent. Datorită restricțiilor dure, impuse activității bancare, nivelul de rentabilitate a activelor ROA și a capitalului ROE la bănci este cel mai mic de pe piața financiară. Din potrivă, concurenții direcți ai băncilor, organisme de microfinanțare, au cea mai mare rentabilitate a capitalului și a activelor.

Analiza contribuției fiecărei bănci la formarea profitului net al sistemului bancar relevă, că 7 bănci din 11 au înregistrat o creștere a valorii profiturilor, celelalte urmând un trend negativ. Astfel, față de 31.12.2017 și-a majorat profitul BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. cu 74,4 mil. MDL sau 16%, B.C. „Moldindconbank” S.A. cu 136,6 mil. MDL sau 37,5%, B.C. „MOBIASBANCA” S.A. cu 23,4 mil. MDL sau 8,4%, B.C. „FinComBank” cu 18,5 mil. MDL sau 49,9%, B.C. „COMERTBANK” S.A. cu 4 mil. MDL sau 22%, B.C. „EuroCreditBank” S.A. cu 1,4 mil. MDL sau 14,2%, și B.C. „ProCredit Bank” cu 37,1 mil. MDL dublându-și practic profitul anului trecut.

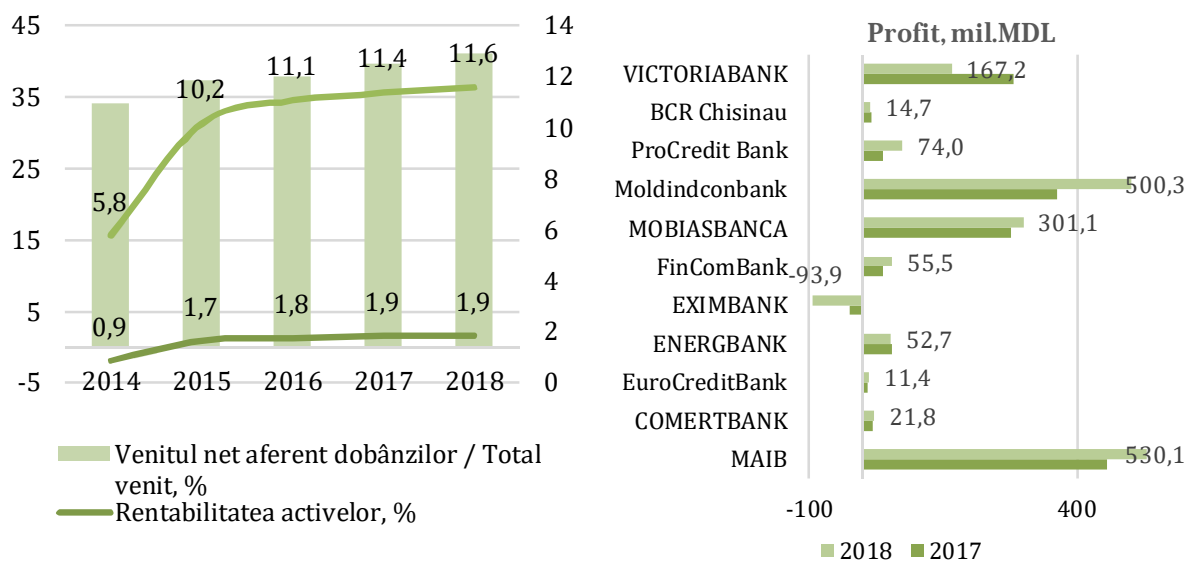

Figura 3.2.9. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare în 2014-2018

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Cea mai mare descreștere au înregistrat-o B.C. „VICTORIABANK” S.A. cu 114,8 mil. MDL sau 40,7% iar B.C. „Eximbank” este unica din sistem care a înregistrat pierderi, după ce doar în anul 2016 din ultimii 5 ani a înregistrat profit.

Capitolul IV SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

Gradul de dependență a economiei naționale de exterior rămâne a fi înalt. Soldul contului curent al balanței de plăți a R. Moldova în anul 2018 s-a dublat față de cel din anul precedent. Soldul contului curent al balanței de plăți a R. Moldova, în anul 2018, a înregistrat un deficit de 1186,71 mil. dolari (din care în trimestrul IV 2018 a fost 345,16 mil. dolari). Deficitul contului curent, raportat la PIB a constituit 10,5% (față de 5,8% în anul 2017). Sursa deficitului contului curent a fost comerțul exterior cu bunuri, celelalte componente înregistrând solduri excedentare în creștere.

Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil. dolari (date provizorii)

Anul	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/ 2017 (%)
Contul curent	-490,31	-567,69	-467,72	-285,58	-616,94	1186,7	211,1
Bunuri	-3138,41	-3040,71	-2123,47	-2087,98	-2569	3308,8	128,1
Servicii	154,50	121,25	125,02	218,20	315,29	373,3	117,8
Venituri primare	894,13	822,33	450,11	460,65	556,8	590,2	106
Venituri secundare	1599,47	1529,44	1080,62	1123,55	1133,5	1158,5	102,2
Contul de capital	107,10	147,18	54,87	-20,79	-21,4	-39,4	184,4
Contul financiar	-298,40	-500,81	-458,05	-214,56	-507,6	1132,2	223
Investiții directe	-211,12	-301,02	-209,12	-74,68	-149,8	-196,7	131,3
Investiții de portofoliu	-2,98	-7,23	-4,04	-0,36	-0,27	4,38	-
Alte investiții	-366,24	346,5	62,3	-671,15	-888,3	1176,5	132,4
Active de rezervă	282,05	-538,45	-306,49	531,14	531,20	235,5	44,3
Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor licențiate, net	1609,0	1612,9	1129,4	1079,0	1199,97	1266,84	105,5

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Balanța comerțului cu servicii a crescut cu 17,8% față de anul 2017 și a constituit 373,30 mil. dolari. Această creștere s-a datorat majorării mai semnificative a valorii serviciilor prestate nerezidenților 224,10 mil. dolari, decât a serviciilor primite de la nerezidenți 167,75 mil. dolari. Raportul dintre soldul balanței serviciilor și PIB a rămas neschimbat comparativ cu anul 2017 (3,3%).

Ponderea majoritară, în structura **exporturilor de servicii** o dețin serviciile de transport 29,7% (435,39 mil. dolari), al căror export s-a majorat cu 6% comparativ cu anul 2017. În cadrul exporturilor de servicii de transport, transportul de mărfuri dețin o pondere de 56,9%, urmată de transportul de pasageri 27,5% și de alte servicii de transport 15,6%. Totodată, în structura **importurilor de servicii** ponderea de 36,6%, este deținută de serviciile de transport valoarea cărora a constituit 401,09 mil. dolari, fiind în creștere cu 16,3% comparativ cu anul 2017. În cadrul importurilor de servicii de transport, transportului de mărfuri îi revine o pondere de 60,9%, transportului de pasageri 21,3%, iar altor servicii de transport – 17,8%.

Contul de capital, a înregistrat un sold negativ în valoare de 39,38 mil. dolari (10,69 mil. dolari în trimestrul IV/2018). Comparativ cu anul 2017, administrația publică din exterior a primit granturi aferente proiectelor investiționale în valoare de 21,24 mil. dolari, mai mult cu 52,2%. În timp ce alte sectoare au consemnat ieșiri nete în valoare de 60,72 mil. dolari. Suma soldului contului curent și de capital în perioada de raportare, demonstrează, că economia națională s-a confruntat cu necesitatea de finanțare externă în sumă de 1226,09 mil. dolari.

Contul financiar, a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 1132,16 mil. dolari (în trimestrul IV 2018 - 274,39 mil. dolari) ca rezultat al acumulării nete de pasive în suma de 595,05 mil. dolari și al diminuării nete a activelor financiare externe cu 537,11 mil. dolari.

Poziția investițională internațională, începând cu anul 2015, este în continuare în deteriorare, urmând tendința din perioadele precedente cu un ritm de 1,4 ori mai lent, însă pe parcursul perioadei 2012-2014 a înregistrat îmbunătățiri. La finele anului 2018, poziția investițională internațională a înregistrat un sold net debitor de 4166,92 mil. dolari, ce s-a aprofundat cu 28,2% față de 2017 (poziția investițională internațională 3961,32 mil dolari). Această modificarea negativă a soldului debitor al poziției investiționale internaționale, a fost influențată de tranzacțiile efective nete cu nerezidenții (-1132,16 mil. dolari), de schimbările de preț ale instrumentelor financiare (-138,41 mil. dolari). Însă, în timp ce alte schimbări (334,76 mil. dolari) și fluctuația ratelor de schimb ale valutei originale față de dolarul SUA (18,74 mil. dolari) au influențat pozitiv soldul poziției. Toate aceste schimbări au rezultat într-o deteriorare totală a poziției investiționale cu 917,07 mil. dolari.

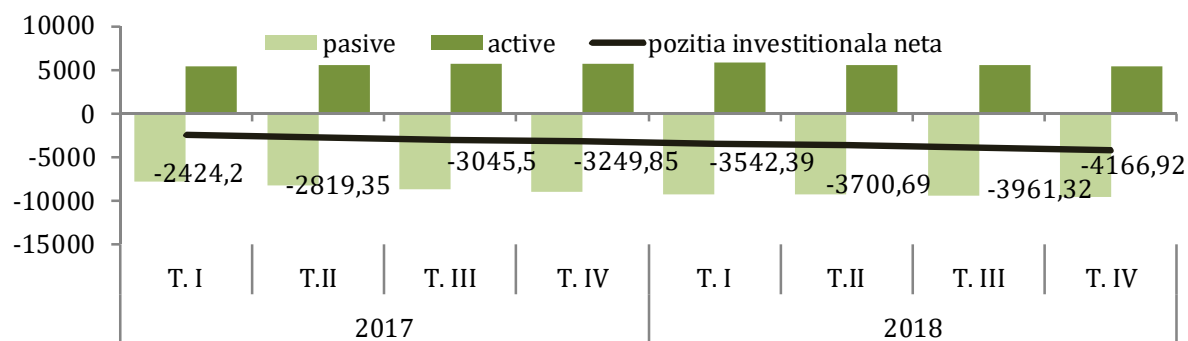

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamica, la sfârșit de perioada, mil. USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În anul 2018, conform indicatorilor statistici calculați după principiul direcțional, investițiile directe peste hotare ale rezidenților R. Moldova au înregistrat, ieșiri nete de capital în valoare de 33,46 mil. dolari (din care 3,47 mil. dolari – în trimestrul IV/2018), compuse din participații la capitalul social al întreprinderilor afiliate din străinătate.

Investițiile directe în economia națională au înregistrat, intrări nete de capital în valoare de 189,17 mil. dolari, 107,42 mil. dolari au fost investiții în capital social (intrări – 114,40 mil. dolari, ieșiri de capital – 6,98 mil. dolari). Venitul reinvestit a înregistrat o valoare netă de 25,24 mil. dolari. La alt capital intrările de 202,10 mil. dolari înregistrate de alte sectoare sunt împrumuturi de la investitorii străini direcți de 156,20 mil. dolari și rambursări în sumă de 45,90 mil. dolari ale împrumuturilor acordate anterior de firmele-fiice rezidente investitorilor străini. Ieșirile de alt capital în sumă totală de 145,59 mil. dolari au rezultat din: rambursările conform orarului de împrumuturi contractate anterior de către agenții economici rezidenți de la investitori străini direcți în suma de 95,46 mil. dolari și acordarea de împrumuturi investitorilor străini în valoare de 50,13 mil. dolari.

Principala activitate economică care a beneficiat de investiții directe, pe parcursul anului 2018, sunt industria prelucrătoare 24,8% urmată de activitățile financiare și de asigurări 24,2%, comerț

cu ridicata și cu amănunt 16,4%. Alte activități care au atras investitori străini au fost industria energetică, informații și comunicații, transport și depozitare, tranzacțiile imobiliare.

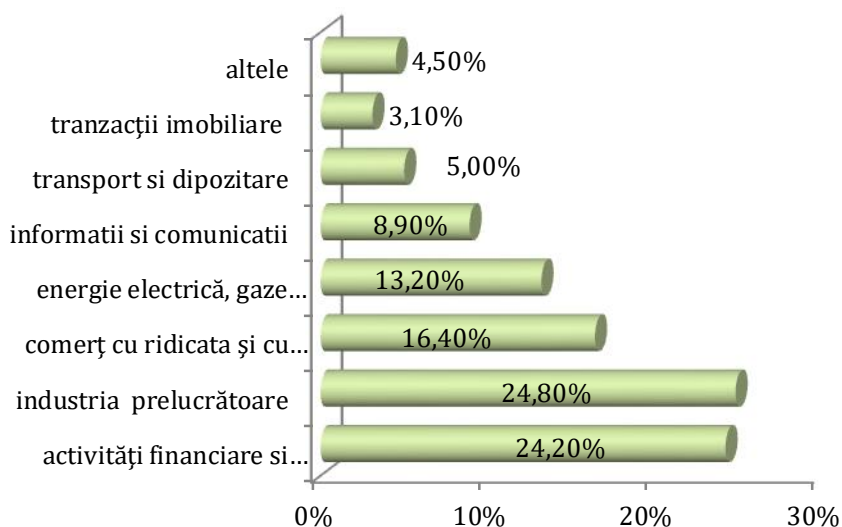

Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat pentru anul 2018, pe activități economice, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În distribuția geografică a investițiilor directe sub forma de participatii la capital acumulate, ponderea majoritară de 84,5% le-a revenit investitorilor din țările UE, cu 13,4% mai mult față de anul precedent. Investitorilor din țările CSI le-au revenit o pondere de 6% din totalul capitalului acumulat (+59,7% față de anul precedent), iar celor proveniți din alte țări dețin investiții în proporție de 9,5% (+6,8 la sută față de anul 2017).

Transferurile de mijloace bănești

Transferurile bănești de peste hotare continuă să fie una din principalele surse de venit pentru cetățenii moldoveni și un factor cheie în evoluția economiei, reprezentând circa 20-25% din PIB. Transferurile bănești de peste hotare sunt în creștere. Volumul total al transferurilor bancare de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, pe parcursul anului 2018, a constituit 1266,84 mil. dolari, cu 5,5% mai mult decât în aceeași perioadă a anului precedent.

În luna decembrie 2018, prin intermediul băncilor licențiate în favoarea persoanelor fizice au fost transferate din străinătate mijloace bănești în valoare de 96,36 mil. dolari, în scădere cu 9,3% comparativ cu decembrie 2017. Circa 42%, din transferurile bănești au fost expediate din țările UE fiind în creștere cu 8,2 p.p., din țările CSI 25,6%, în descreștere cu 7,6 p.p., restul lumii circa 32,4%.

Valoarea transferurilor depășește de 5-6 ori valoarea investițiilor străine, de 2-4 ori valoarea asistenței externe. În același timp se prognozează deja de câțiva ani că volumul transferurilor se va diminua, ca urmare a intensificării tendinței de plecare peste hotare pentru totdeauna a mai multor familii din Moldova. (Figura 4.3)

Conform provenienței geografice a transferurilor de mijloace bănești în luna decembrie a. 2018 cea mai mare pondere, îi revine UE cu o cotă de 42%, urmată de CSI cu o cotă de 25,6% și din restul lumii cu o cotă de 32,4%. Transferurile din CSI provin în special din Federația Rusă, care deține o pondere de 24,4%, deși aceasta este cu 7,5 p.p. mai puțin decât anul trecut. Transferurile din Italia dețin cea mai mare pondere, de 12,5% (12 mil. dolari) din transferurile din UE. (Figura 4.4)

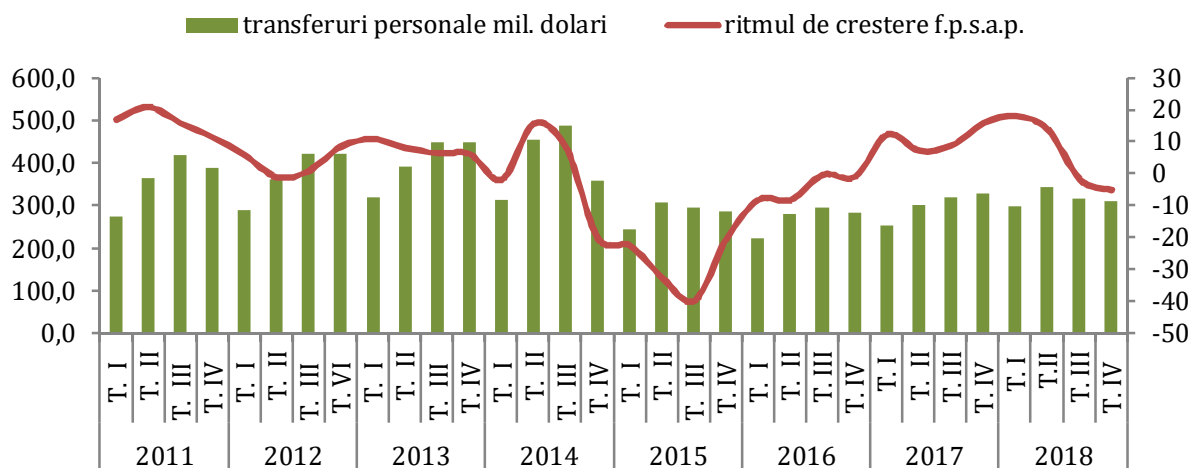

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2018, mil. USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

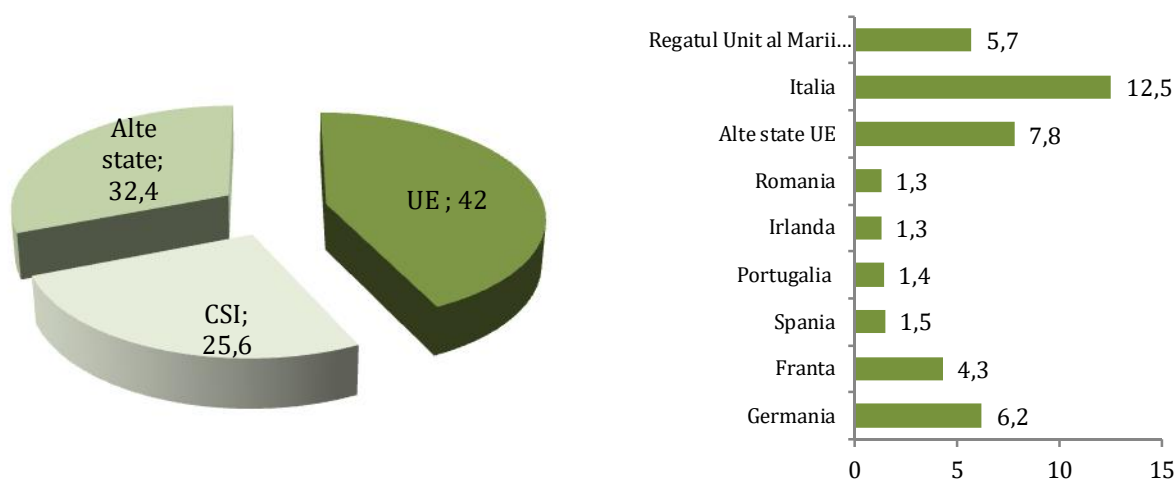

Figura 4.4. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova, conform provenienței geografice în luna decembrie a. 2018, %

Sursa: Conform datelor, Băncii Naționale a Moldovei.

Peste 50% din transferurile bănești provin din Rusia, Israel și Italia. În distribuția pe state a transferurilor bănești în favoarea persoanelor fizice, Rusia continuă să fie partenerul principal al Republicii Moldova cu un volum al transferurilor de 23,4 mil. dolari din total transferuri, deținând o pondere de 24,4%, deși aceasta este cu 7,5 p.p. mai puțin decât anul trecut. Care este urmată de transferurile din Israel cu un volum de 17,4 mil. dolari, deținând o pondere de 18,1%, transferurile din Italia deținând o pondere de 12,5% (12 mil. dolari), SUA 9% (8,6 mil. dolari), Germania 6,2% (5,9 mil. dolari), Marea Britanie 5,7% (5,4 mil. dolari), Franța 4,3% (4,1 mil. dolari), Spania 1,5% (1,4 mil. dolari), Portugalia 1,4% (1,30 mil. dolari), Irlanda 1,3% (1,28 mil. dolari), Romania – 1,3% (1,23 mil. dolari), Cehia 1% (1,01 mil. dolari), Polonia 1% (0,96 mil. dolari), Turcia 0,9% (0,90 mil. dolari), din alte state 11,4% (11,04 mil. dolari).

În structura valutară a transferurilor din străinătate în favoarea persoanelor fizice au predominat transferurile în euro 51,2%, în creștere cu 6,8 p.p., urmate de transferurile în dolari americani 43%, în descreștere cu 5,1 p.p. și transferurile în ruble rusești 5,8%, în descreștere cu 7,1 p.p.

Este de menționat că transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor nu constau doar din remiterile cetățenilor Republicii Moldova care lucrează peste hotare, ci includ și astfel de transferuri unilaterale precum pensii, indemnizații, moșteniri, cadouri.

Comerțul exterior cu bunuri

Comerțul exterior cu bunuri în anul 2018 a înregistrat o creștere de 16,7%, comparativ cu perioada similară a anului precedent (7256,8 mil. dolari). Astfel comerțul exterior cu bunuri a constituit 8471,2 mil. dolari.

Exporturile de mărfuri în perioada anului 2018 a constituit 2706,9 mil. dolari, în creștere cu 11,6% față de anul precedent. În **luna decembrie** 2018 exporturile de mărfuri au totalizat 219 mil. dolari SUA, cu 18,5% mai puțin, față de luna precedentă și cu 6% - comparativ cu luna decembrie 2017.

Ponderea mărfurilor autohtone în total exporturi a constituit 68,4% (1,8 mlrd. dolari), fiind în creștere cu 12,9% față de anul 2017, care a contribuit la majorarea pe total exporturi cu 8,7%.

Reexporturile de mărfuri străine au avut o pondere de 31,6% din total exporturi, majorându-se cu 9% comparativ cu anul 2017. Reexporturile de mărfuri după prelucrare au deținut o pondere de 23,3% în total exporturi, iar reexporturile clasice de mărfuri, care nu au suferit transformări esențiale au deținut o pondere de 8,3%.

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în anul 2018 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 3057,4 mil. dolari, cu 651,1 mil. dolari (+27,1%) mai mare, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2018 a fost de 47%, comparativ cu 50,2% în anul 2017.

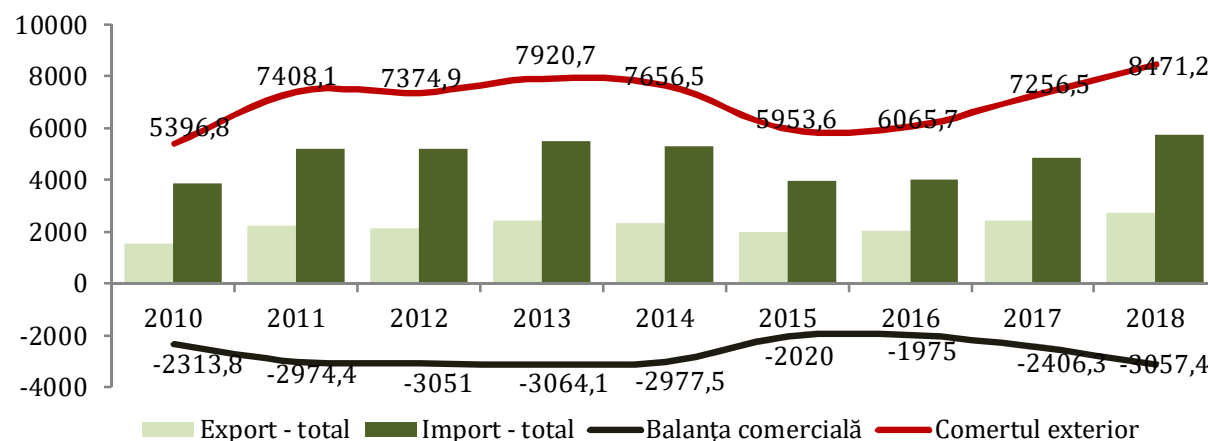

Figura 4.5. Tendințele comerțului exterior de mărfuri în perioada anului 2018, mil. USD
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Tabelul 4.2. Evoluția schimburilor comerciale pentru anul 2018, mil. dolari

	2017	2018	Dinamica
	mil. dolari	mil. dolari	2018/2017
1	2	3	4
Comerțul exterior cu bunuri	7256,8	8471,2	16,7
Export	2425,3	2706,9	11,6

Tabelul 4.2 – continuare

1	2	3	4
Inclusiv:			
țările UE	1596,9	1862,1	16,6
țările CSI	462,8	416	-10,1%
alte țări	365,3	428,8	17,4
Import	4831,3	5764,3	19,3
Inclusiv:			
țările UE	2389,2	2851,7	19,4
țările CSI	1206	1449,3	20,2
alte țări	1236,1	1463,3	18,4
Balanța comercială	-2406,3	-3057,4	27,1
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi		47	-

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Exporturile de mărfuri destinate țărilor UE au fost în creștere cu 16,6%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Exporturile către țările UE au constituit 1862,1 mil. dolari, deținând o cotă de 68,8% în total exporturi (65,8% – în anul 2017). Exporturile către **țările CSI** au constituit 416 mil. dolari, ce s-au diminuat cu 10,1%, comparativ cu anul 2017. Ponderea exporturilor de mărfuri către aceste țări au constituit 15,4% (în anul 2017 – 19,1%).

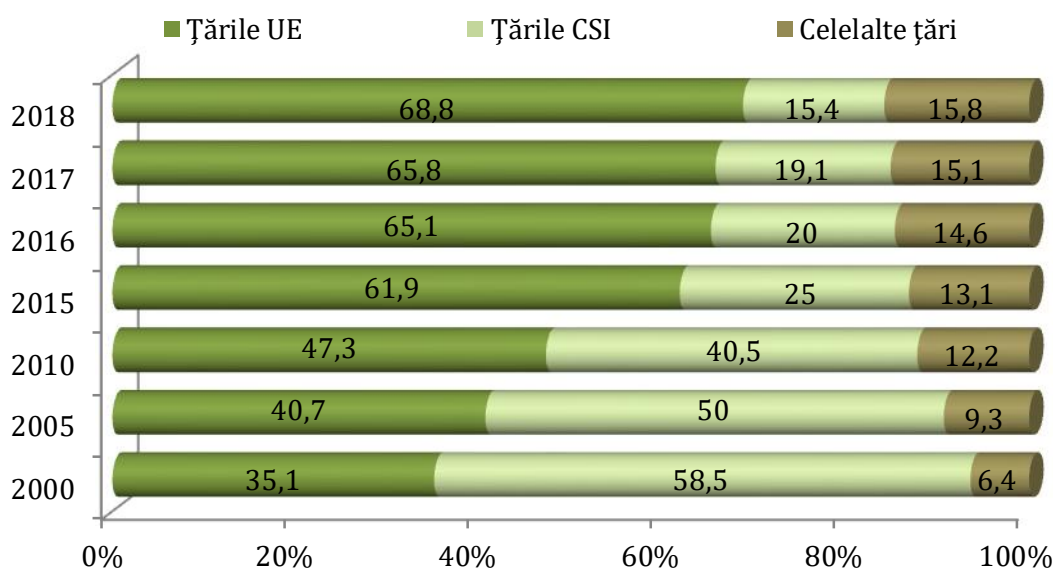

Figura 4.6. Structura exportului pe grupe de țări pentru anul 2018, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică.

Analiza evoluției exporturilor pe țări în anul 2018, comparativ cu anul 2017, relevă că principalul consumator de mărfuri moldovenești rămâne a fi România, unde au fost exportate mărfuri în valoare de 792,3 mil. dolari, în creștere cu 32%. De asemenea majorarea exporturilor s-a înregistrat și în următoarele țări precum Italia cu 31,2%, Germania 32,3%, Turcia cu o creștere de 2,1%, Elveția 38,9%, Ucraina 22,6%, Republica Cehă 43%, Serbia de 1,9 ori, Olanda 35,1%, Emiratele Arabe Unite de 4,8 ori, Grecia 27%, Slovacia de 1,7 ori, Liban de 1,7 ori, Indonezia de 1,8 ori, Portugalia de 1,6 ori, Statele Unite ale Americii 15,6%, Georgia 15,4%, Arabia Saudită de 1,7 ori, Cipru 33,3%, Sudan de 2,8 ori, Bangladesh de 8,1 ori, Belgia 14,1%, Angola de 1670,3 ori, Malaysia 22%, Africa de Sud de 7,1 ori, Maroc de 2,5 ori, Tunisia de 64 ori, Armenia de 1,9 ori, Israel 26,3%, care a favorizat creșterea pe total exporturi cu 18,6%. În același timp s-au micșorat

exporturile în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu 42,1%. Federația Rusă a coborât de pe locul doi pe patru, căci exporturile în această țară s-au redus cu peste 14%, până la 218,6 mil. dolari. În Bulgaria exporturile s-au micșorat de 38%, Belarus 20,7%, Polonia 4,7%, Franța 4,9%, Spania 8,5%, Macedonia 45,1%, Irak 15,4%, Ungaria 17,1%, Uzbekistan 29,7%, Vietnam 52,1%, Austria 3,7%, Myanmar 22,8%, Kazahstan 5,4%.

În anul 2018, în structura exporturilor lideri au fost produsele alimentare și animalele vii ce au constituit o valoare de 613 mil. dolari, înregistrând o creștere de 0,5%. Exporturile de produse alimentare și animale vii au deținut o pondere de 22,7% în totalul valoric al exporturilor. Exporturile de articole manufacturate diverse au reprezentat 22,6% în total exporturi, mașini și echipamente pentru transport au deținut o cotă de 21,7% în total exporturi, materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili au avut o pondere de 10,3%, băuturi și tutun au reprezentat 8,1%, mărfurile manufacturate, clasificate mai ales după materia primă au deținut o cotă 6,6%, produsele chimice și produse derivate au avut o pondere de 4,8%, uleiurile, grăsimile și ceruri de origine animală sau vegetală au reprezentat 2,5% în total exporturi.

În anul 2018 s-au marcat creșteri, comparativ cu anul 2017, la exporturile de mașini și aparate electrice de 1,5 ori, cereale și preparate pe bază de cereale 20,8%, îmbrăcăminte și accesorii 11,2%, mobilă și părțile ei 16,9%, articole din minerale nemetalice 49,9%, băuturi alcoolice și nealcoolice 7,4%, grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate 24,5%, produse medicinale și farmaceutice 14,8%, articole din lemn de 1,7 ori, hrană destinată animalelor 36%, tutun brut și prelucrat 22,5%, articole de voiaj; sacoșe și similare 31,7%, animale vii 49,5%, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice 32,7%, produse chimice organice 13,2%, încălțăminte 8,2%, minereuri metalifere și deșeuri de metale 14%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton 26,9%, produse tanante și colorante de 2,5 ori, cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora 13,9%, care au contribuit la majorarea pe total exporturi cu 15,2%. S-au micșorat exporturile de legume și fructe 12,2%, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere 25,0%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale 31,7%, fire, țesături, articole textile și produse conexe 11,6%, uleiuri esențiale, substanțe parfumate, produse pentru înfrumusețare 24,9%, vehicule rutiere 19,3%, articole prelucrate din metal 11,5%.

Un factor important la accelerarea exporturilor către UE a fost și valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare economică internațională (Acordul de Asociere cu UE; DCFTA, Acordul de comerț Liber cu Turcia, etc. Republica Moldova are stabilite anumite limite a exporturilor în UE pentru unele categorii de produse, acestea sunt produse supuse scutirii de taxe pentru anumite contingente tarifare. Din această categorie fac parte: tomatele, usturoiul, strugurii, merele, prunele și sucul de struguri. Din cele șase produse pentru care sunt prevăzute contingente tarifare au fost utilizate într-o oarecare măsură doar trei. În perioada anilor 2016-2018, numai producătorii de struguri de masă din Republica Moldova au reușit să valorifice 100% contingentele tarifare la exportul de struguri de masă în UE, iar cel pentru prune de la 62% în anul 2015, 75% în anul 2016, 100% în anul 2017 și pentru anul 2018 a fost valorificat în proporție de 99% (9862 tone). În același timp, contingentul pentru mere a fost utilizat într-o proporție infimă în anii precedenți, ridicându-se la 5% în anul 2017, cât și în anul 2018 cota la exportul de mere a constituit 5% (1859 tone). Din păcate celelalte contingente tarifare au rămas nevalorificate (Figura 4.7).

O situație mai bună la exportul pe piața UE este a unor produse agricole, în special cereale prin utilizarea mecanismului de prevenire a eludării. Astfel în anul 2018 la categoria grâu, făină și aglomerate sub formă de pelete s-au exportat 381338 tone (de 5 ori mai mult decât prevede cota stabilită 75000 tone), la porumb, făină și aglomerate sub formă de pelete s-au exportat 456809 tone (351% din totalul stabilit 130000 tone), la orz, făină și aglomerate sub formă de pelete s-au exportat 59394 tone (85% din totalul 70000 tone), iar la cerealele prelucrate s-au exportat 9697 tone (388% din totalul de 2500 tone). Totodată zahăr a fost exportat în proporție de 75% (27907 tone din totalul stabilit 37400 tone), iar porumb zaharat a fost exportat în proporție de 305% (4570 tone din totalul 1500 tone). (Figura 4.8)

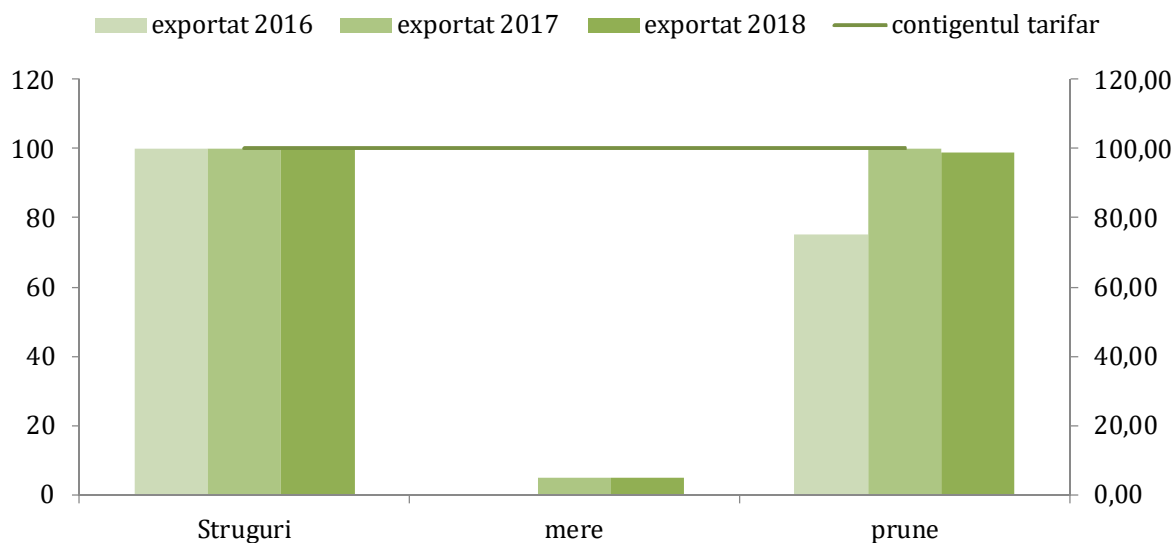

Figura 4.7. Nivelul de valorificare a contingentelor tarifare la exportul a. 2016-2018, %
Sursa: Ministerul Economie al Republicii Moldova, <http://mec.gov.md/dcfta>

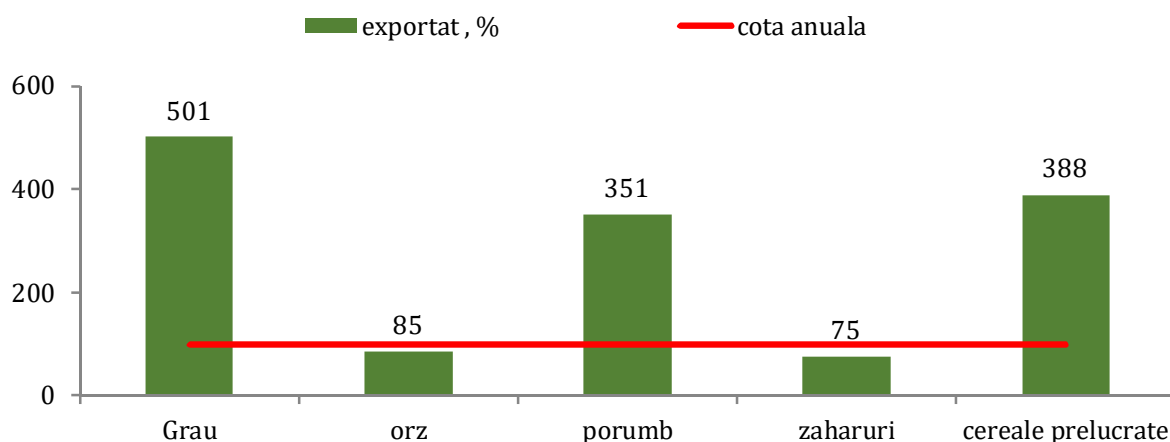

Figura 4.8. Valorificarea contingentelor tarifare ale produselor agro-alimentare care fac obiectul mecanismului anti-circumvention, la exportul în Uniunea Europeană, 2018 %
Sursa: Ministerul Economie al Republicii Moldova, <http://mec.gov.md/dcfta>

Importurile de mărfuri în anul 2018 au constituit 5764,3 mil. dolari, volum superior celui înregistrat în anul 2017 cu 19,3%. În luna decembrie importurile de mărfuri au însumat 519,5 mil. dolari, cu 0,6% mai puțin față de luna anterioară și cu 10,2% mai mult, comparativ cu luna decembrie 2017. Importurile de mărfuri din **țările UE** au constituit 2851,7 mil. dolari, cu 19,4% mai mult față de anul 2017, deținând o pondere de 49,5% în total importuri (49,4% – în anul 2017). Importurile de mărfuri provenite **din țările CSI** au constituit 1449,3 mil. dolari, cu 20,2% mai mult decât în anul 2017, deținând o pondere de 25,1% în total importuri (25% – în anul 2017). Comparativ cu anul 2017, analiza evoluției importurilor pe țări în anul 2018, relevă că cei mai mari furnizori sunt România cu o valoare de 838,2 mil. dolari (+20,6%) și Rusia cu o valoare de 720,8 mil. dolari (+26%). Pe locul trei se află China cu 600,3 mil. dolari (+18,8%), care a plasat Ucraina pe locul patru cu 577,1 mil. dolari (+12,9%). Creșteri la importul de mărfuri de asemenea s-au înregistrat din Italia cu 17,6%, Polonia 22,3%, Turcia 11,7%, Austria 29,1%, Franța 17,5%, Republica Cehă 27,5%, Japonia 41,4%, Spania 24,9%, Belarus 11,8%, Olanda 27,0%, Coreea de Sud 47,7%, Ungaria 11,1%, Serbia de 1,5 ori, Slovacia 36,4%, Belgia 18,8%, Brazilia de 2,1 ori, Statele Unite ale Americii 8,6%, Slovenia 33,4%, Suedia 29,0%, Elveția 13,6%, Kazahstan de 3,5 ori, India 15,6%, Portugalia 29,3%, Letonia 45,7%, Israel 37,8%, Emiratele Arabe Unite de 2,5 ori,

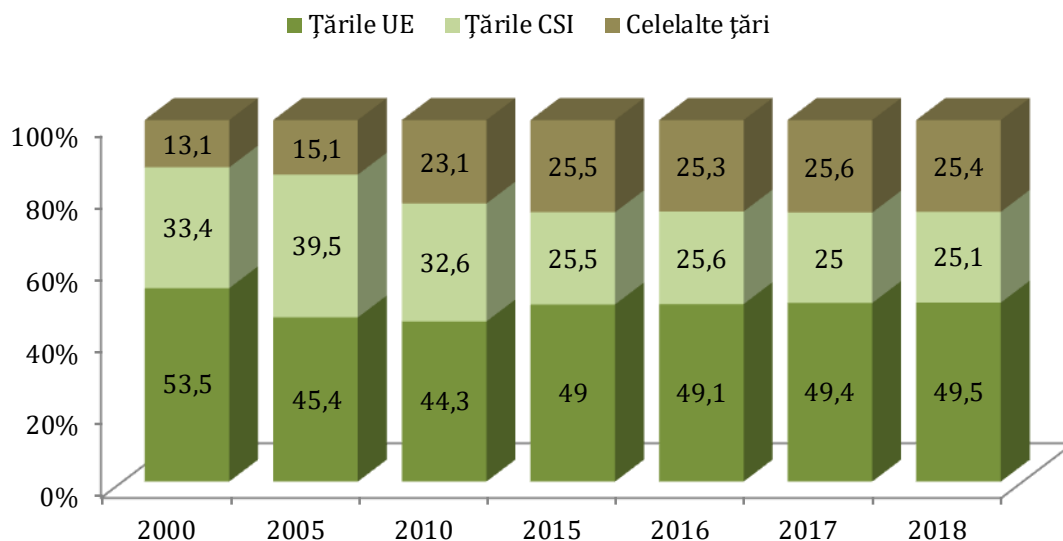

Figura 4.9. Structura importurilor pe grupe de țări pentru anul 2018, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord 4,9%, Canada 42,9%, Ecuador 19,7%, Thailanda 30,2%, care a favorizat majorarea pe total importuri cu 18,8%. În același timp s-au diminuat importurile din Bulgaria 12,9%, Macedonia 32,9%, Uzbekistan 29,8%, Egipt 15,3%, Grecia 5,5%, Luxemburg 58,4%.

În structura importurilor domină mașinile și echipamentele pentru transport ce au avut o pondere de 24,1% în total importuri. Importurile de mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă au reprezentat 19,8% în total importuri, combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate au deținut 17,2%, produsele chimice și produsele derivate au avut o cotă de 14,1%, articolele manufacturate diverse au reprezentat 10,2%, produsele alimentare și animale vii au înregistrat o pondere de 9,7%, băuturile și tutunul au deținut 2,2% în total importuri.

În anul 2018, comparativ cu anul 2017, au sporit importurile de petrol, produse petroliere și produse înrudite cu 32,8%, mașini și aparate electrice și părți ale acestora cu 35,1%, gaz și produse industriale obținute din gaz cu 40,4%, vehicule rutiere cu 22,7%, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice cu 32,6%, legume și fructe cu 36,1%, aparate și echipamente de telecomunicații cu 29,1%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale cu 19,4%, articole prelucrate din metal 18,2%, fier și oțel 22,2%, îngrășăminte minerale sau chimice 35,6%, metale neferoase 25,2%, produse medicinale și farmaceutice 8,9%, fire, țesături și articole textile și produse conexe 7%, articole din lemn 21,4%, materiale plastice prelucrate 13,7%, articole din minerale nemetalice 11,2%, îmbrăcăminte și accesorii 9,3%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton 13%, instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control 21,3%, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor 20,9%, semințe și fructe oleaginoase 33,9%, piele și blană prelucrate 20,3%, cauciuc prelucrat 15,5%, cereale și preparate pe bază de cereale 14%, materiale plastice sub forme primare 14,6%, produse lactate și ouă de păsări 14,1%, băuturi alcoolice și nealcoolice 11,1%, peste, crustacee, moluște 10,8%, mobilă și părțile ei 11,7%, mașini generatoare de putere și echipamentele lor 29,6%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat 11,5%, îngrășăminte naturale și minerale naturale 42,0%, mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor 43,8%, produse tanante și colorante 12,1%, cafea, ceai, cacao, condimente 5,7%, carne și preparate din carne 8,2%, hrană destinată animalelor 9,5%, minereuri metalifere și deșeuri de metale de 3,3 ori, produse chimice anorganice 18,5%, lemn și plută 6,8%, uleiuri esențiale, substanțe parfumate, produse pentru înfrumusețare 2%, aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii 20,4%, facilitând astfel creșterea pe total importuri

cu 18,5%. Totodată au scăzut importurile de zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere 49,3%, cărbune, cocs și brichete 26,4%, articole de voiaj; sacoșe și similare 37,8%, tutun brut și prelucrat 6,4%, grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate 36,5%, energie electrică 3,3%.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

Pe parcursul anului 2018 regiunea transnistreană a înregistrat o creștere a comerțului exterior cu 26% comparativ cu perioada similară a anului precedent. În perioada analizată tranzacțiile comerciale externe cu bunuri au constituit 1913,2 mil. dolari. **Exportul bunurilor** a înregistrat o creștere de 30,3% comparativ cu perioada similară a anului precedent și a constituit 697 mil. dolari. **Importurile de bunuri** au constituit 1216,2 mil. dolari cu 24 % mai mult față de anul 2017.

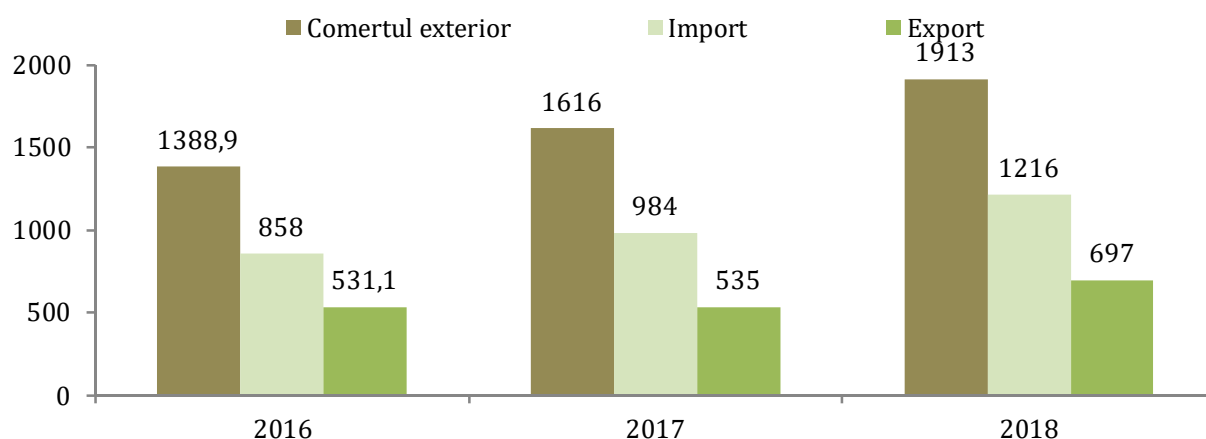

Figura 4.10. Evoluția valorii comerțului exterior al regiunii Transnistrene, pentru perioada 2016-2018, mil. USD

Sursa: Conform datelor, <http://tiraspol.ru/confirmed/statistika-vneshney-torgovli-pridnestrovyia/>

Regiunea Transnistreană a realizat tranzacții comerciale externe în anul 2018 cu 87 țări ale lumii (în 2017, cu 92 de țări), inclusiv 10 țări din CSI. În 6 țări (Irak, Kîrgîzstan, Libia, Mongolia, Nigeria, Palestina, Chile), comerțul exterior a fost unul, adică a fost efectuat doar exportul de mărfuri.

Exporturile către țările **Uniunii Vamale** au constituit 75 mil. dolari, reprezentând 10,8% din totalul exporturilor, iar importurile au constituit 562,4 mil. dolari, reprezentând 46,2% din totalul importurilor. Exporturile către **UE** au constituit 249,8 mil. dolari, reprezentând 36% din totalul exporturilor, iar importurile – 183 mil. dolari, reprezentând 15% din totalul importurilor. Exporturile către **alte țări** s-au ridicat la 372,1 mil. dolari, dintre care în Moldova – 208 mil. dolari, reprezentând 30% din totalul exporturilor, iar importurile – 471 mil. dolari, din care 118 mil. dolari Statele Unite, reprezentând 9,7% din totalul importurilor.

Principalii parteneri comerciali ai regiunii transnistrene rămân a fi Rusia, Moldova, Ucraina precum și țările UE. În anul 2018, Federația Rusă a deținut o cotă de 29% din cifra totală de afaceri, Ucraina – 22% și Moldova cu o pondere de 17%. În plus, printre țările partenere a regiunii transnistrene cele mai importante sunt România, comerțul cu care reprezintă 8% din comerțul total, Polonia cu o cotă de 5%, Belarusia – 3% și Italia – 2% din comerțul total. Dacă în volumul importurilor prevalează relațiile comerciale cu Federația Rusă, atunci exportul este mai diversificat, întreprinderile transnistrene furnizează produsele lor atât pe piața UE, cât și pe cele ale Eurasiatice, precum și Republica Moldova și Ucraina.

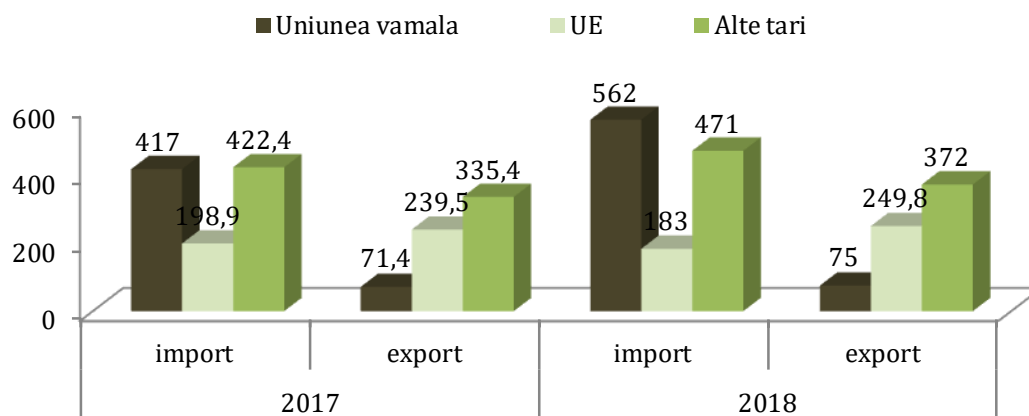

Figura 4.11. Structura comerțului exterior pe grupe de țări pentru anul 2018, mil.USD
Sursa: <http://tiraspol.ru/confirmed/statistika-vneshney-torgovli-pridnestrovyia/>

Capitolul V MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în trimestrul IV 2017-2018.

Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat, la 01.01.2019 Registrul de stat deținea informații despre 166 217 persoane juridice și întreprinzători individuali.

Numărul întreprinderilor înregistrate de Agenția Serviciilor Publice s-a diminuat semnificativ în T IV 2018 comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, indicele constituind 80,1%. Totodată, acesta a fost în creștere cu 2,8% față de T III 2018. În T IV 2018 au fost înregistrate 1313 de întreprinderi noi în Registrul de stat.

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2018 a marcat o diminuare de 10,2% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2018, au fost trecute 5751 întreprinderi noi, în valoare absolută mai puțin cu 655 de întreprinderi f.p.s.a.p.

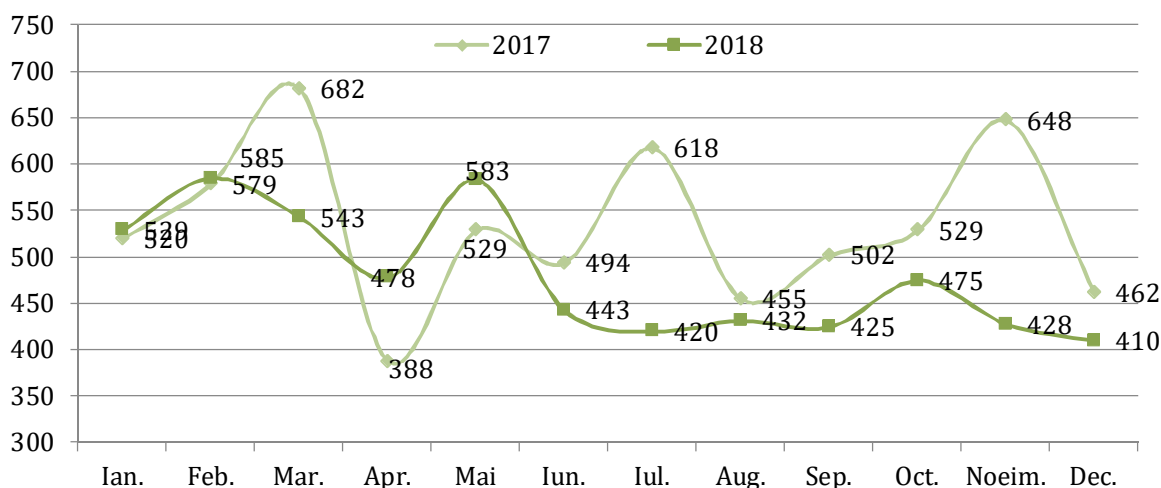

Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate în perioada 2017-2018

Sursa: Conform datelor Agenției Serviciilor Publice.

Și în anul 2018 a continuat tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. Astfel, în anul 2018, numărul întreprinderilor radiate a constituit 8895 de unități sau cu 4,1% mai mult comparativ cu anul precedent. (Figura 5.2)

Concomitent, în T IV 2018, numărul întreprinderilor radiate a marcat o creștere cu 4,7% f.p.s.a.p. Astfel, în T IV 2018 numărul întreprinderilor radiate din Registrul de stat a constituit 2027 de unități. (Tabelul 5.1)

E de menționat, că în anul 2017 pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor lichidate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate. În anul 2018, la fel ca și în anul 2017, această tendință negativă continuă.

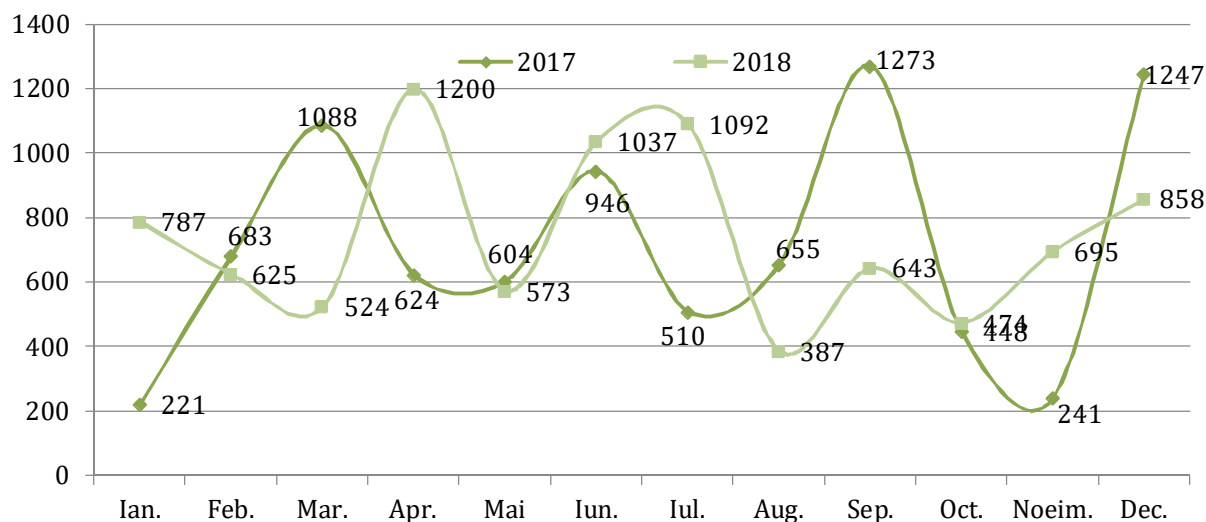

Figura 5.2. Evoluția numărului de întreprinderi radiate în perioada 2017-2018

Sursa: Conform datelor Agenției Serviciilor Publice.

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T IV 2012-2018 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
T IV 2012	100,1	94,3
T IV 2013	94,3	102,9
T IV 2014	93,9	93,4
T IV 2015	105,2	149,5
T IV 2016	92,9	76,0
T IV 2017	115,5	233,0
T IV 2018	80,1	104,7

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice.

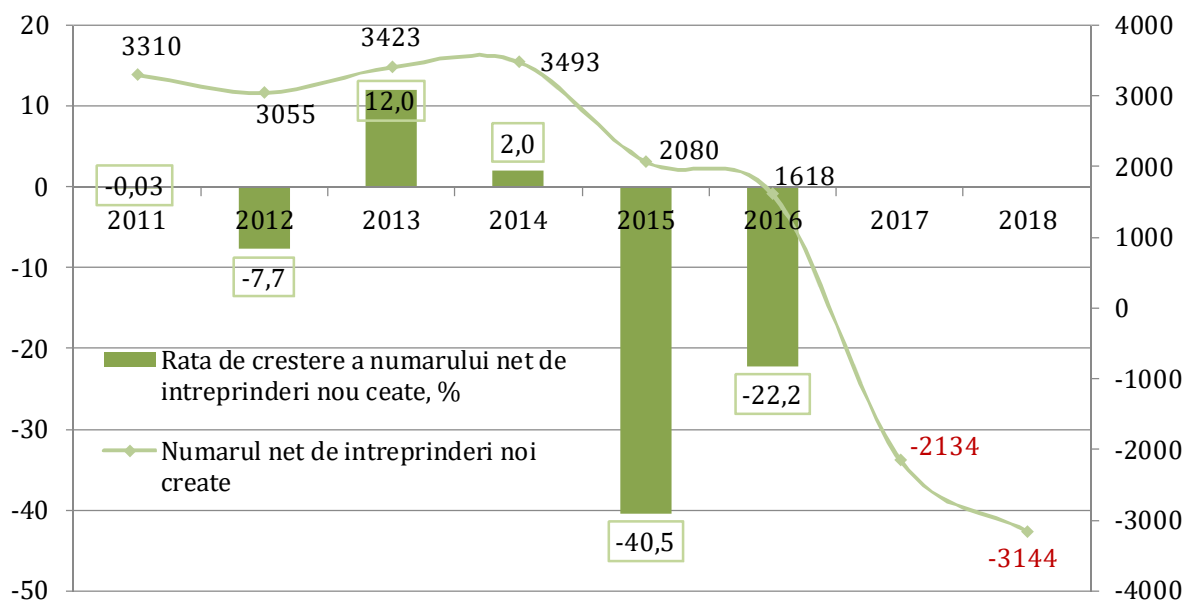

Figura 5.3. Dinamica numărului net de întreprinderi noi create în Registrul de Stat, perioada 2011-2018

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice.

Astfel, per ansamblu, numărul net de întreprinderi noi create în anul 2018 este unul negativ, constituind -3144 de unități. Acest indicator s-a diminuat datorită faptului, că în a.2018 f.p.s.a.p., s-a diminuat semnificativ atât numărul de întreprinderi noi înregistrate (cu 10,2%), cât și a faptului că a continuat să crească numărul întreprinderilor radiate din Registrul de Stat (cu 4,1%). Unul dintre factorii principali care au determinat creșterea numărului de întreprinderi lichidate vizează simplificarea procedurii de lichidare a întreprinderilor.

Indicatorii de dezvoltare a businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În primele 9 luni ale anului 2018, în regiunea din partea stângă a Nistrului, în sectorul businessului mic activau 3661 de întreprinderi. În ianuarie-septembrie 2018, în sectorul businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (cu excepția persoanelor fizice) erau angajați 19663 salariați, în creștere cu 5,0% f.p.s.a.p. În perioada analizată (ianuarie-septembrie 2018) majoritatea sectoarelor economice atestă o tendință de creștere a numărului mediu de salariați f.p.s.a.p.: Agricultură, Transport, Comunicații, Comerț și alimentația publică, Logistica și distribuție, Gospodărie de locuințe și deservire comunală, Sănătate și asigurare socială, Învățământ, Cultura și arta, Sport, agrement și turism (Tabelul 5.2).

Tabelul 5.2. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-septembrie 2018

	ianuarie-septembrie 2018	ianuarie-septembrie 2017	Indici, %
Total	19663	18733	105,0
Industrie	3017	3054	98,8
Agricultură	2335	2202	106,0
Transport	954	897	106,4
Comunicații	84	77	109,1
Construcții	1733	1754	98,8
Comerț și alimentația publică	7135	6746	105,8
Logistica și distribuție	39	37	105,4
Operațiuni imobiliare	925	939	98,5
Activitate comercială generală	316	385	82,1
Activitatea editorială	91	92	98,9
Gospodărie de locuințe și deservire comunală	562	545	103,1
Sănătate și asigurare socială	316	289	109,3
Învățământ	279	249	112,0
Cultura și arta	130	124	104,8
Sport, agrement și turism	505	495	102,0

Sursa: «Основные показатели деятельности субъектов малого предпринимательства, включая микро и малые предприятия, (с численностью работников до 50 человек и годовым доходом до 2000000 румл) (без физических лиц) за январь – сентябрь 2018 года».

Totodată, în această perioadă, următoarele sectoare economice înregistrează o tendință de diminuare a numărului de salariați (o descreștere de -1,2% în sectorul Industrie, -1,2% în Construcții, -1,5% în sectorul Operațiuni imobiliare, -17,9% în sectorul Activitate comercială).

Capitolul VI SECTORUL SOCIAL

Situația demografică

În anul 2018 a continuat să scadă numărul nașcuților-vii, micșorându-se totodată și numărul de decedați. Numărul de căsătorii în țară s-a redus, în timp ce numărul de divorțuri s-a majorat. În interiorul țării a crescut numărul de plecări atât din localități rurale, cât și din localitățile urbane, pe când numărul sosirilor a crescut numai în localitățile urbane, iar în cele rurale s-a micșorat.

În anul 2018 numărul nașcuților-vii total pe țară a constituit 32605 pers., fiind în scădere cu 1455 copii sau cu 4,3% mai puțin comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 9,2 nașcuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,4 p.p. față de anul 2017. Numărul de decedați a constituit 37199 pers., înregistrând o scădere de 431 pers. sau cu 1,2% mai puțin față de anul 2017, iar rata mortalității a ajuns la 10,5 decedați la 1000 locuitori, în scădere cu 0,1 p.p. față de anul precedent. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în anul 2018 a constituit 326 pers., fiind în scădere cu 4 pers. de anul precedent. Scăderea naturală în 2018 a constituit -4594 pers. (-2708 pers. în anul precedent) sau -1,3 pers. la 1000 de locuitori (-0,8 pers. la 1000 de locuitori în anul 2017).

Numărul *căsătoriilor* total pe țară pentru anul 2018 a constituit 20333 cazuri micșorându-se cu 591 sau cu 2,8% față de anul trecut, iar rata nupțialității a constituit 5,7 căsătorii la 1000 locuitori, reducându-se cu 0,2 p.p. față de anul 2017. Indicatorul în cazul numărului divorțurilor din țară a constituit 10707 unități, fiind în creștere cu 1395 sau cu 15,0% față de anul precedent. Rata divorțialității a constituit 3,0 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,4 p.p. mai mult față de 2017.

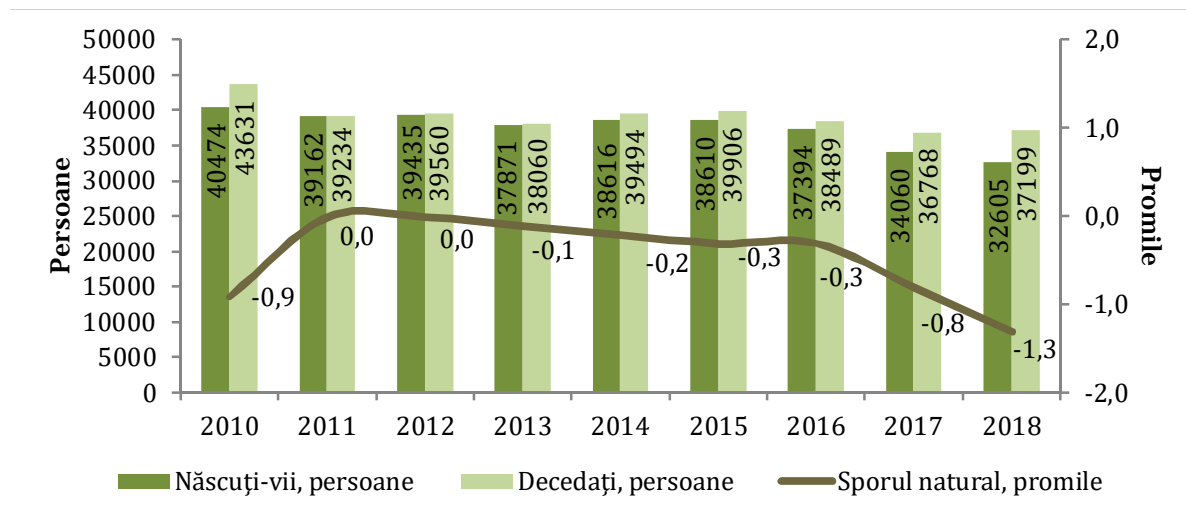

Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în anii 2010-2018

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Privitor la migrația internă determinată de schimbarea domiciliului în anul 2018 numărul total de sosiri în interiorul țării a constituit 31398 pers., cu 666 pers. sau cu 2,2% mai mult decât în 2017. Localitățile urbane au avut 20128 de sosiri, cu 1415 sosiri sau cu 7,0% mai mult față de anul 2017 și 13615 plecări, cu 406 plecări sau cu 3,1% mai mult față de anul precedent. Localitățile rurale au avut 11270 sosiri, cu 749 sosiri sau cu 6,2% mai puțin față de anul 2017 și 17783 plecări, cu 260 plecări sau cu 1,5% mai mult față de anul precedent.

Piața forței de muncă. Anul 2018 este caracterizat de o reducere a numărului șomerilor și a populației economice inactive, precum și a ratei de șomaj, având loc o creștere a populației economice active și a celei ocupate, precum și a ratelor de activitate și de ocupare. Grupul NEET în anul 2018 a avut o pondere de 27,1% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă) față de 29,3% în anul 2017.

În anul 2018 populația economic activă a constituit 1290,7 mii pers., majorându-se cu 2,5% sau cu 31,6 mii pers. în comparație cu anul 2017. Totodată, rata de activitate a populației a fost de 43,3% și s-a majorat cu 1,1 p.p. față de anul 2017 (42,2%). În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbați (45,8%) decât la femei (41,0%). Rata de activitate este mai mare în mediul rural (43,6%) decât în cel urban (42,8%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 30,2%, iar în grupa 15-64 ani – 47,6%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-58 ani - femei și 16-62 ani și 8 luni - bărbați) a fost 49,7%.

Populația ocupată a fost de 1252,2 mii pers., majorându-se cu 3,7% față de anul 2017 (1207,5 mii pers.). Nu au fost diferențe majore pe sexe – bărbați – 49,7% și femei – 50,3%. Ponderea persoanelor ocupate în mediul urban a fost mai mică decât cea din mediul rural: în localități urbane – 42,8%, în localități rurale – 57,2%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 42,0%, fiind în creștere cu 1,5 p.p. față de anul 2017. Rata de ocupare a bărbaților – 44,2% a fost mai înaltă în comparație cu cea a femeilor (40,0%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 40,9%, fiind mică ca cea din mediul rural – 42,8%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-58 ani – femei/62 ani și 8 luni – bărbați) a avut valoarea de 48,0%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 46,1%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 28,5%.

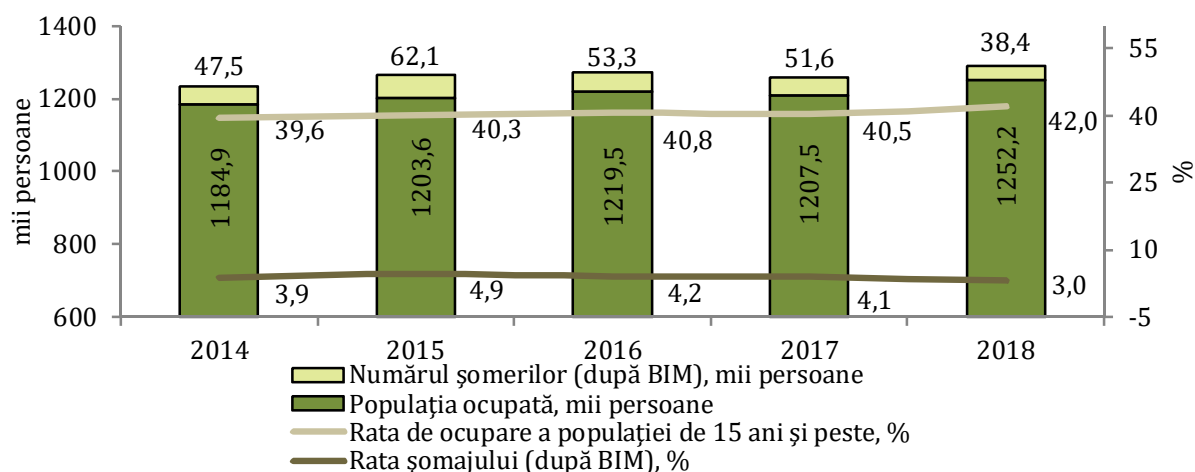

Figura 6.2. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în anii 2014-2018

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Numărul șomerilor, definit conform Biroului Internațional al Muncii în anul 2018 a constituit 38,4 mii pers., fiind în descreștere cu 25,6% sau cu 13,2 mii pers. față de anul 2017. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 58,4% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 65,6%.

Rata șomajului la nivelul țării în anul 2018 a fost de 3,0%, fiind în descreștere cu 1,1 p.p. față de anul precedent (4,1%). Rata șomajului la bărbați a constituit 3,5%, iar la femei – 2,5%. Au fost înregistrate mici disparități între ratele șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv 4,5% și

1,8%). În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a fost de 7,4%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 5,6%.

Populația inactivă din țară (15 ani și peste) în anul 2018 a fost de 1692,2 mii pers. și s-a redus cu 32,5 mii pers. sau cu 1,9% față de anul 2017. În populația inactivă se includ: **pensionarii** (35,3%); **persoanele declarate de către gospodăria ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru** (20,8%); **elevi și studenți** (14,3%); **persoane care îngrijesc de familie** (11,2%); **persoane care (la momentul interviului) se aflau în țară, dar care nu lucrează în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă (permanent sau sezonier) peste hotare sau persoane care planifică să lucreze peste hotare** (11,7%); **alte categorii de persoane inactive din punct de vedere economic** (6,7%).

Grupul NEET îl constituie tinerii în grupa de vârstă de 15-29 ani ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În anul 2018 ponderea acestui grup a constituit 27,1% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă), ceea ce este mai puțin față de anul 2017 cu 2,2 p.p. (29,3%). Numărul tinerilor NEET în 2018 a constituit 302,7 mii pers., cu 18,1 mii pers. sau cu 5,6% mai puțin decât în 2017. Dintre aceștia, cei mai mulți sunt persoane plecate peste hotare la lucru – 42,9% (37,6% în anul 2017), tineri ocupați în lucrul casnic sau în îngrijirea familiei – 25,8% (26,3% în anul 2017), persoane care nu doresc să lucreze în țară, ci peste hotare – 17,6% (21,6% în anul 2017), șomeri – 4,1% (5,4% în anul 2017).

Remunerarea muncii

În anul 2018 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 6446,4 MDL, majorându-se cu 13,2% față de anul 2017, iar în termeni reali – cu 9,9%. În T IV din anul 2018 câștigul salarial mediu brut lunar a fost de 6987,5 MDL, fiind în creștere cu 14,3% față de T IV din anul 2017, în sectorul bugetar salariul mediu lunar a constituit 6094,8 MDL și s-a majorat f.p.s.a.p. cu 18,0%, într-o mai mare măsură decât câștigul salarial mediu lunar din sectorul real (7337,3 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 13,0%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Informații și comunicații (15741,6 MDL), Activități financiare și

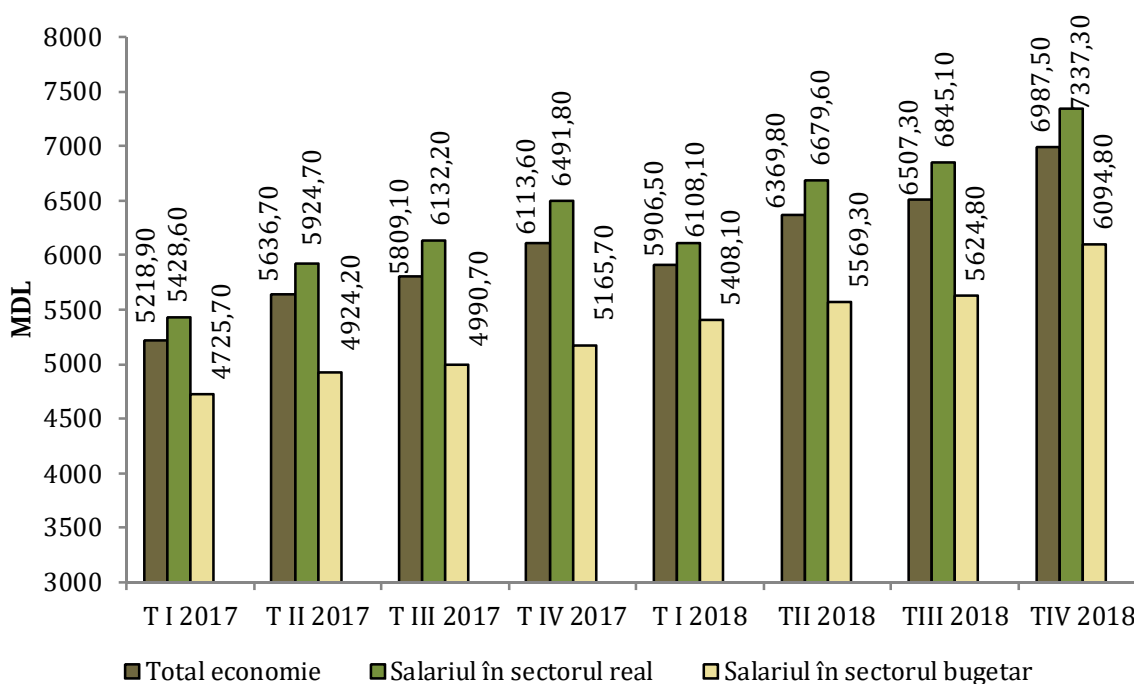

Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2017– T IV 2018, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

de asigurări (13723,0 MDL) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (11724,6 MDL).

În anul 2018 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 6446,4 MDL și a crescut cu 13,2% față de anul 2017, iar în termeni reali (ajustat la indicele prețurilor de consum) – cu 9,9%. În T IV din anul 2018 câștigul salarial mediu lunar brut a fost de 6987,5 MDL, fiind în creștere cu 14,3% față de T IV din anul 2017. În sectorul bugetar câștigul salarial mediu lunar a constituit 6094,8 MDL (mai mult cu 18,0% față de T IV din anul 2017), în sectorul economic real – 7337,3 MDL (mai mult cu 13,0% față de T IV din anul 2017). După tipurile de activități economice, cel mai mare salariu mediu lunar în T IV din anul 2018 s-a înregistrat în: **Informații și comunicații** – 15741,6 MDL (de 2,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie), **Activități financiare și de asigurări** – 13723,0 MDL (196,4% din salariul mediu pe economie), **Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat** – 11724,6 MDL (167,8% din salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii în T IV din anul 2018 au primit persoanele din următoarele activități economice: **Artă, activități de recreere și de agrement** – 4165,6 MDL (59,6% din salariul mediu pe economie), **Agricultură, silvicultură și pescuit** – 4793,1 MDL (68,6% din salariul mediu pe economie) și **Activități de cazare și alimentație publică** – 4963,0 MDL (71,0% din salariul mediu pe economie).

Boxa 6.1. Reforma salarizării în sectorul bugetar

Din data de 30.11.2018 în Monitorul Oficial a fost publicată Legea Nr 270 din 23.11.2018, privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. De la 01.12.2018 bugetarii din domeniile educației, sănătății, asistenței sociale, autoritățile publice locale, primesc salarii majorate. Diferența dintre prima scară de salarizare și ultima va fi de 15 trepte, și nu de 33 de trepte, cum a fost până în prezent.

Această lege prevede că salariu total al bugetarilor va fi constituit din partea fixă și partea variabilă. Raportul dintre partea fixă și cea variabilă va fi stabilit în felul următor:

- 100/0 – pentru persoane cu funcții de demnitate publică;
- 90/10 – pentru funcționari publici;
- 80/20 – pentru majoritatea categoriilor de angajați;
- 70/30 – pentru apărarea națională, securitatea statului și ordinea publică.

Sursa: <http://lex.justice.md/md/315367/>

Veniturile disponibile ale populației în anul 2018 au constituit în medie pe o persoană pe lună 2383,1 MDL, fiind în creștere cu 6,2% față de anul precedent. În termeni reali veniturile populației s-au majorat cu 3,1%. Cele mai importante surse de venit rămân a fi în continuare: salariile (43,7%), prestațiile sociale (24,7%) și transferurile bănești din afara țării (15,0%).

Veniturile disponibile ale populației în anul 2018 au fost în medie la o persoană pe lună în mărime de 2383,1 MDL, majorându-se cu 6,2% față de anul precedent, iar în termeni reali (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) s-au majorat cu 3,1%. Contribuția salariilor în structura veniturilor populației rămâne în continuare cea mai importantă sursă financiară. Veniturile din salarii reprezintă 43,7% din veniturile totale disponibile, ponderea acestora fiind în creștere față de anul 2017 cu 0,6 p.p. Prestațiile sociale sunt a doua sursă semnificativă de venit a moldovenilor ce constituie 24,7%, fiind în descreștere cu 1,3 p.p. față de anul precedent. La formarea veniturilor au contribuit și activitățile pe cont propriu cu o pondere de 12,7% din veniturile medii lunare ale unei persoane, dintre care de la activitățile individuale agricole – 7,3%, iar din activitatea individuală non-agricolă – 5,4%. Încă o sursă foarte importantă pentru bugetul gospodăriei casnice o reprezintă transferurile bănești de peste hotare. Acestea constituie 15,0% din totalul

veniturilor, fiind în scădere cu 1,5 p.p. față de anul precedent. Veniturile populației din mediul urban, în medie, au constituit cu 773,1 MDL mai mult, fiind de 1,4 ori mai mari față de cele din mediul rural. Pentru populația din mediul urban principalele surse de venituri sunt activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 55,6% și prestațiile sociale – 22,5%. Veniturile populației din mediul rural într-o proporție mai mare depind de prestațiile sociale și de transferurile de peste hotare decât veniturile populației din mediul urban. Astfel, prestațiile sociale în localitățile rurale au o proporție de 27,1%, în timp ce în localități urbane ponderea lor a fost de 22,5%, iar transferurile din afara țării în sate dețin o pondere de 20,4%, în timp ce în orașe ponderea dată este de 10,0%. Veniturile din activitatea salarială în mediul rural ocupă 31,0% din veniturile disponibile totale, contribuția acestora fiind cu 24,6 p.p. mai mică decât în mediul urban.

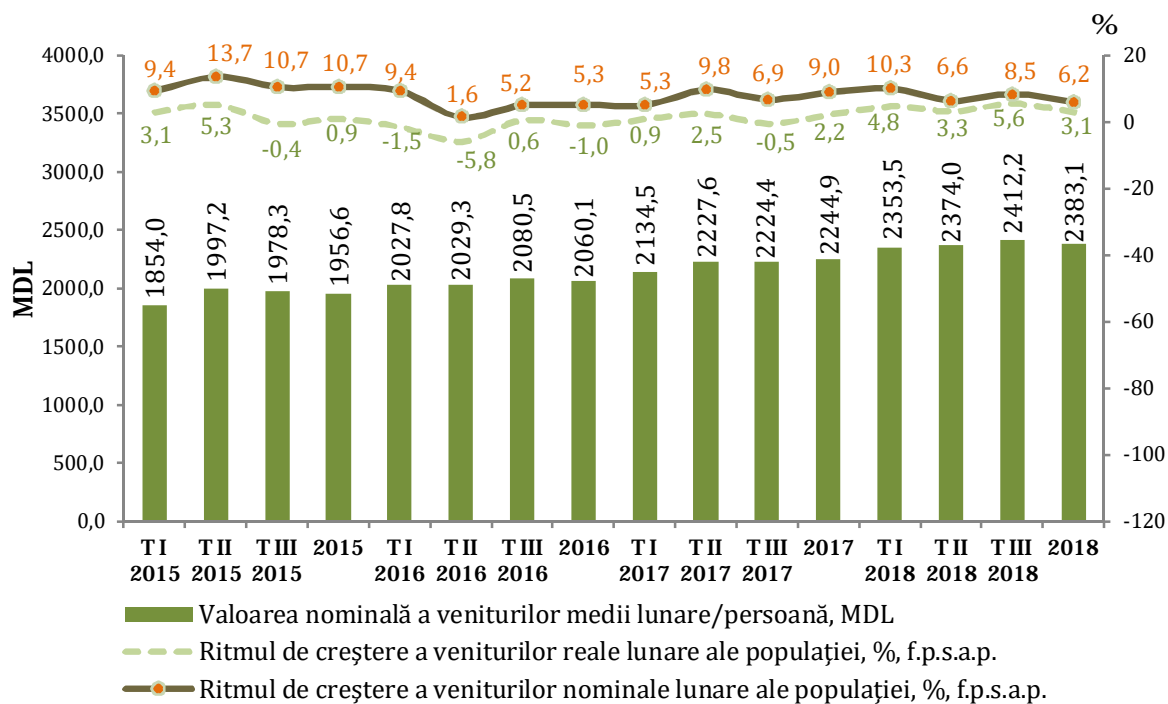

Figura 6.4. Evoluția veniturilor disponibile ale populației, valoarea nominală și ritmuri de creștere, pe trimestre, T I 2015 – T IV 2018

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în anul 2018 au constituit în medie pe o persoană 2407,9 MDL, majorându-se față de anul precedent cu 7,0%. În termeni reali, ajustând la indicii prețurilor de consum, cheltuielile populației s-au majorat în medie cu 3,9% față de anul precedent. Cea mai mare parte a cheltuielilor continuă să fie direcționată spre: consumul alimentar (43,8%), întreținerea locuinței (18,2%) și îmbrăcăminte și încălțăminte (10,7%).

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în medie pe o persoană în anul 2018 au fost de 2407,9 MDL, majorându-se cu 7,0% față de anul precedent. În termeni reali (ajustând la indicii prețurilor de consum), cheltuielile populației s-au majorat în medie cu 3,9% față de anul precedent. O bună parte a cheltuielilor este direcționată spre consumul alimentar – 43,8% (43,4% în anul 2017). Cheltuielile pentru întreținerea locuinței în medie la o persoană au avut o pondere de 18,2% din cheltuielile de consum totale (în scădere cu 0,4 p.p. față de anul 2017). Cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte au constituit 10,7% (majorându-se cu 0,3 p.p. față de anul 2017), pentru comunicații – 4,6%, pentru servicii de sănătate – 5,1%, dotarea locuinței – 3,8%, transport – 4,0%, învățământ – 0,5%, etc. Cheltuielile de consum ale populației din mediul urban în medie au constituit 2858,2 MDL pe lună pe o pers., cu 800,5 MDL mai mult decât în mediul rural. Populația din mediul urban, pentru consumul de produse alimentare a direcționat 41,2% din cheltuielile lunare de consum (40,8% în anul 2017), iar în mediul rural – 46,6% (46,2% în anul 2017).

Boxa 6.2. Compensații bănești pentru personalul didactic

Conform Hotărârii de Guvern Nr. 969 din 03.10.2018, personalul didactic din învățământul general public, dar și educatorii din grădinițe vor primi câte o compensație anuală de 2000 MDL. Compensațiile se oferă în scopul asigurării perfecționării activității personalului didactic din instituțiile de învățământ general și creșterii calității pregătirii de specialitate. Mijloacele financiare vor putea fi utilizate pentru procurarea de suporturi didactice, tehnică de calcul, produse software pentru utilizare în activități de instruire on-line și pentru dezvoltare profesională.

Compensația va fi oferită într-o singură tranșă, iar în cazul în care profesorul activează mai mult de o normă didactică – mărimea compensației va crește. În același timp, beneficiarii vor trebui să prezinte administrației instituțiilor de învățământ dovada utilizării mijloacelor bănești conform destinației.

În bugetul de stat pentru anul 2019, pentru alocarea compensațiilor sunt prevăzute circa 98 000 MDL.

Sursa: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=377614&lang=1>

Totodată, populația urbană a cheltuit mai mult pentru întreținerea locuinței – 18,5% vs 17,9% la populația rurală, pentru comunicații – 4,8% vs 4,4% la populația rurală, transport – 4,6% vs 3,4% la populația rurală, pentru întreținerea locuinței – 18,5% vs 17,9%, pentru hoteluri, cafenele și restaurante – 3,1% versus 0,5%, agrement – 2,2% versus 0,7%, învățământ – 0,6% vs 0,4%, diverse – 4,9% vs 3,7%. Populația rurală a cheltuit mai mult pentru îmbrăcăminte, încălțăminte – 11,4% vs 10,0%, dotarea locuinței – 4,1% vs 3,5%. Cheltuielile de consum bănești reprezintă 91,4% din cheltuielile de consum totale, iar cele în natură – 8,6%.

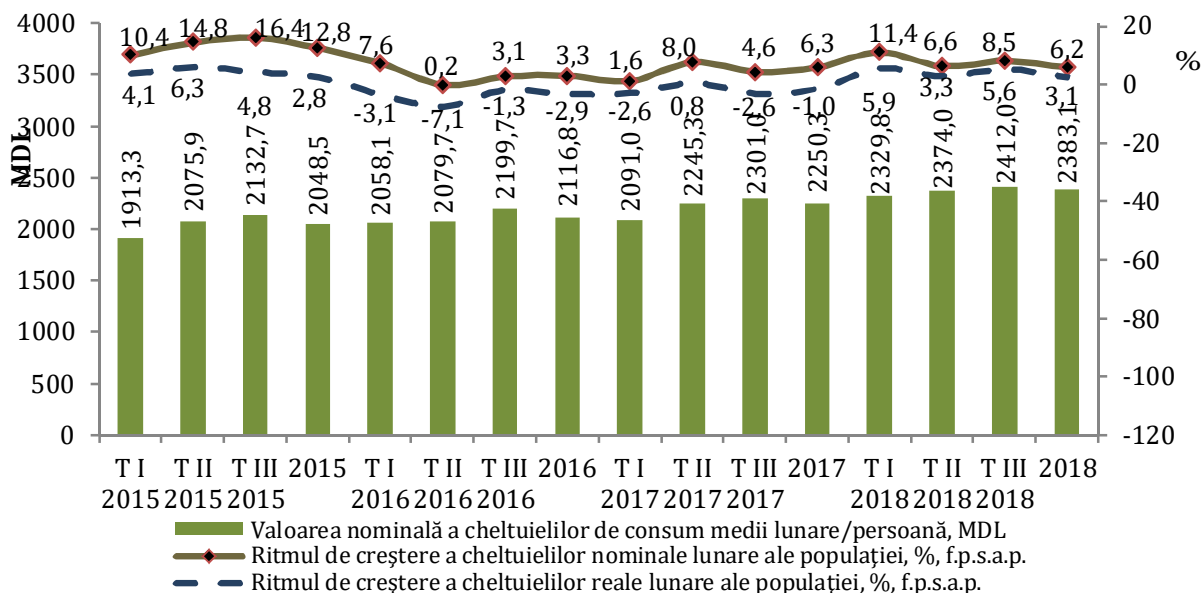

Figura 6.5. Evoluția cheltuielilor de consum, valoarea nominală și ritmuri de creștere, pe trimestre, 2015-2018

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2019 a constituit 703,9 mii pers. sau cu 12,1 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 ianuarie 2018. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite pentru limita de vârstă la 1 ianuarie 2019 a constituit 1643,72 MDL, fiind în creștere cu 12,8% față de 1 ianuarie 2018.

Boxa 6.3. Asigurarea copiilor cu vârsta de 2 ani cu servicii de educație preșcolară

Guvernul a aprobat o serie de modificări la Codul Educației. Potrivit **Art. 20 al. (1) modificat prin Legea Parlamentului 269 din 23.11.18**, copiii pot fi înscriși la creșe sau grădinițe începând cu vârsta de 2 ani.

Legea are drept scop asigurarea copiilor cu vârsta de 2 ani cu servicii de educație preșcolară. Inițiativa este asigurată de servicii educaționale în special pentru copii din familii social – vulnerabile. Totodată, părinții au posibilitatea să se reintegreze mai repede în câmpul muncii. Anterior, statul finanța serviciile de educație timpurie începând cu vârsta de la 3 până la 6 ani.

Statul va extinde treptat finanțările serviciilor educaționale pentru acești copii, în baza unui program de dezvoltare a serviciilor de educație timpurie, elaborat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în colaborare cu autoritățile publice locale și Ministerul Finanțelor. Mijloace financiare sunt prevăzute din bugetul public național, începând cu anul 2019.

Sursa: <http://www.legis.md/cautare/rezultate/110112>

<https://gov.md/ro/content/copiii-vor-putea-merge-la-gradinita-de-la-2-ani-din-contul-bugetului-de-stat>

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2018 în medie pe lună la o persoană a constituit 1891,0 MDL, majorându-se cu 1,5% față de anul 2017. În orașele mari minimul de existență a constituit 2107,9 MDL, mai mult cu 1,7% față de 2017, pentru orașe mici – 1888,5 MDL, cu 1,4% mai mult față de anul precedent, pentru sate el a constituit 1795,8 MDL, mai mult cu 1,4% față de anul 2017. Minimul de existență în orașele mari a fost cu 11,6% mai mare decât cel din orașele mici și cu 17,4% mai mare decât minimul de existență în sate. Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2016,1 MDL și, în special, bărbaților – 2186,7 MDL, pentru copii – 1801,1 MDL, iar pentru pensionari pentru limita de vârstă – 1574,2 MDL.

Dezvoltarea socială a regiunii din partea stângă a râului Nistru⁶

Situația demografică. Declinul natural al populației în 2018 s-a ridicat la 2641 de pers., iar în comparație cu 2017 s-a majorat cu 20,9%. S-au născut 4086 pers. comparativ cu anul trecut, numărul acestora a scăzut cu 414 pers. sau cu 9,2%. Numărul de decese a ajuns la 6727 pers., ceea ce reprezintă cu 0,6% mai mult decât în 2017.

În 2018, în comparație cu 2017, numărul deceselor cauzate de boala coronariană a crescut cu 3,2%, în timp ce rata mortalității cauzate de otrăvire, răniri și crime a scăzut cu 13,9%, de la bolile sistemului digestiv – cu 7,0 %, de la neoplasmе – cu 2,2%, de la leziunile vasculare ale creierului – cu 0,5%.

Mortalitatea infantilă a copiilor sub vârsta de un an în 2018 a fost de 27 pers., ceea ce reprezintă cu 12,9% mai puțin decât în anul 2017. Principalele cauze ale structurii mortalității infantile sunt: condițiile care apar în perioada perinatală – 12 cazuri și anomalii congenitale – 7 cazuri.

Situația migrațională. Scăderea migrației populației în 2018, ținând cont de migrația internă și externă, a fost de 1213 pers. (în anul 2017 creșterea migrației a fost de 522 de pers). Pe parcursul anului 2018 au sosit 7319 pers. (din afara regiunii – 3271 pers.), ceea ce reprezintă 84,4% din numărul de sosiri din perioada anului precedent, dintre ei copii sub vârsta de 16 ani – 1643 pers., adică 22,4% din numărul total de sosiri.

⁶ Analiza a fost efectuată în baza datelor Serviciului Statistic al Transnistriei.

Au plecat 8532 pers. (în afara regiunii – 4138 pers.) sau 104,6% din numărul celor care au plecat în anul 2017, inclusiv copiii cu vârsta mai mică de 16 ani – 1478 pers. sau 17,3% din numărul total de plecări.

Din numărul total de sosiri, 47,9% sunt bărbați (3504 pers.), iar din numărul de plecări din regiune, ponderea bărbaților constituie 48,1% (4105 pers.). În 2018, în mediul urban au sosit 4869 pers. și au plecat 5903, care față de valorile din anul 2017 au constituit 82,9%, respectiv 104,2%. În total, pentru anul 2018, 2639 pers. au sosit din afara regiunii, 3406 pers. au plecat în afara regiunii. În zonele rurale au sosit 2450 pers. și au plecat 2629 pers., ceea ce reprezintă 87,4% și respectiv, 105,6% față de valorile anului 2017. În anul 2018, 632 pers. au sosit din afara regiunii, 732 pers. au plecat peste hotarele regiunii.

Numărul căsătoriilor înregistrate în registrele de stare civilă a fost de 2612 unități și, comparativ cu anul 2017, a scăzut cu 5,5%. Numărul divorțurilor a fost de 1693 de unități și a scăzut cu 6,0% față de anul 2017.

Piața forței de muncă. Numărul de salariați din lista organizațiilor din toate sectoarele economiei (cu excepția întreprinderilor mici, a organizațiilor religioase și non-profit, a agențiilor de aplicare a legii și a autorităților vamale) a constituit 93,4 mii pers. la 01.01.2019 și a scăzut cu 2021 pers. sau cu 2,1% față de anul trecut. În același timp, din numărul total de angajați ai organizațiilor, 55,6 mii pers. sau 59,5% sunt femei. Încă de la începutul anului 2018, au fost recrutate 19052 de pers., dintre care 1003 pers. au fost recrutate pentru locuri de muncă nou create și introduse suplimentar. Procentul de înlocuire a lucrătorilor plecați cu personal nou a fost de 92,6%. În anul 2018, 20565 pers. au părăsit instituțiile și organizațiile, ceea ce reprezintă 21,7% din numărul total al angajaților la începutul anului. Principalul motiv pentru plecare este concedierea din propria inițiativă a angajatului, care reprezintă 17815 pers. (86,6%).

Potrivit Fondului Unic de Stat pentru Asigurări Sociale al regiunii transnistrene, numărul cetățenilor înregistrați oficial care nu sunt ocupați în activitatea de muncă la sfârșitul anului 2018 a fost de 2632 pers., cu 50,7% mai puțin decât la sfârșitul anului 2017. Din numărul total de cetățeni înregistrați, femeile reprezintă 1228 pers. sau 46,7%. Pentru anul 2018, organismele teritoriale ale Fondului Unic de Stat pentru Asigurări Sociale au înregistrat 5790 de pers. în căutarea unui loc de muncă, dintre care 2765 femei (47,8% din numărul total de cetățeni înregistrați). În 2018, 13108,0 mii de ruble au fost cheltuite pentru prestațiile de șomaj. Prestații de șomaj au primit 1854 de pers. Dimensiunea medie a prestațiilor de șomaj în 2018 a fost de 426,7 ruble, sau 29,4% din bugetul minimului de existență, în medie, pe cap de locuitor. Nevoia organizațiilor regiunii pentru angajați, începând cu 01.01.2019, a fost de 2790 de pers. Astfel, pentru un cetățean înregistrat care nu desfășoară activități de muncă există 1,1 locuri vacante. Din numărul total de posturi vacante, 69,5% sunt destinate angajării lucrătorilor.

Remunerarea muncii. Pentru anul 2018, salariile medii lunare nominale pe angajat în regiune (cu excepția întreprinderilor mici, a organizațiilor religioase și non-profit, a agențiilor de aplicare a legii și a autorităților vamale) au constituit 4328 ruble sau 108,9% până în 2017. În organizațiile bugetare, salariul mediu lunar a fost de 2858 ruble, ceea ce reprezintă cu 5,2% mai mult decât în anul trecut.

În anul 2018, salariile medii lunare nominale pe angajat în subsectoarele "Electro- și Radiocomunicații" (10967 ruble sau 683 dolari SUA)⁷, "Bănci, credite" (8137 ruble sau dolari SUA), "Asigurări" (8135 ruble sau 507 dolari SUA), "Industrie" (6013 ruble sau 374 dolari SUA), "Construcții" (4841 ruble sau dolari SUA), "Servicii de procesare a datelor" (4757 ruble sau 296 dolari SUA), "Cultură fizică, recreere și turism" (4500 ruble sau 280 dolari SUA), "Transport" (4485 ruble sau 279 dolari SUA) au depășit în mod semnificativ nivelul salariului mediu pe regiune (4328

⁷ Cursul oficial de schimb mediu al autorității monetare din partea stângă a râului Nistru pe perioada ianuarie - decembrie 2018 - 1 dolar SUA=16,0592 ruble (https://www.cbpmr.net/data/Svk_dec_2018_narast_itog.pdf)

ruble sau 269 dolari SUA). În același timp, salariul mediu lunar pe salariat în subsectoarele "Geologie și meteorologie" (2214 ruble sau 138 dolari SUA), "Silvicultură" (2412 ruble sau 150 dolari SUA), "Securitate socială" (2422 ruble sau 151 dolari SUA), "Comunicare poștală" (2476 ruble sau 154 dolari SUA), "Cultură și artă" (2557 ruble sau 159 dolari SUA), "Educație" (2850 ruble sau 177 dolari SUA), "Învățământ" (2850 ruble sau 177 dolari SUA), "Îngrijirea sănătății" (2862 ruble sau 178 dolari SUA), "Tipuri de servicii publice non-productive" (2996 ruble sau 187 dolari SUA), "Servicii științifice" (3069 ruble sau 191 dolari SUA), "Activități comerciale generale" (3770 ruble sau 235 dolari SUA), "Agricultură" (3879 ruble sau 242 dolari SUA), "Tranzacții imobiliare" (4203 ruble sau 262 dolari SUA), "Edituri și tipografii" (4214 ruble sau 262 dolari SUA), "Gospodăria locativ-comunală" (4271 ruble sau 266 dolari SUA), "Comerț și alimentație publică" (4276 ruble sau 266 dolari SUA) au fost semnificativ sub nivelul salariului mediu pe regiune.

În anul 2018, salariile medii lunare nominale ale lucrătorilor au fost mai mici decât media industriei pe regiune (6013 ruble sau 374 dolari SUA) în aproape toate subsectoarele industriei, cu excepția "Metalurgiei feroase" (8081 ruble sau 503 dolari SUA), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 86,7%, "Industriei constructoare de mașini și prelucrării metalelor" (6748 ruble sau 420 dolari SUA), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 55,9% și "Industriei de energie electrică" (6540 ruble sau 407 dolari SUA), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 51,1%. Salarii medii lunare mai mari decât media pe regiune în ramurile industriei au fost în: "Industria materialelor de construcții" – 5482 ruble sau 341 dolari SUA (cu 26,7%), "Industria alimentară" – 5324 ruble sau 332 dolari SUA (cu 23,0%), "Industria ușoară" – 5145 ruble sau 320 dolari SUA (cu 18,9%), "Industria chimică" – 5005 ruble sau 312 dolari SUA (cu 15,6%), "Industria morăritului și furajelor" – 4975 ruble sau 310 dolari SUA (cu 14,9%).

Protecția socială a populației. La sfârșitul anului 2018, numărul pensionarilor a fost de 110421 de pers., cu 7,2% mai puțin decât anul trecut; mărimea medie a pensiilor lor era de 1327,42 ruble. Valoarea totală a pensiilor care le-au fost alocate cu indemnizații, creșteri, compensații și pensii suplimentare la sfârșitul anului 2017 s-a ridicat la 146574,7 mii ruble.

Minimul de existență. În 2018, minimul de existență pe cap de locuitor era de 1450 de ruble, cu 7% mai mult decât în anul 2017.

Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului pentru anul 2018, ruble pe lună

	Total populație	Inclusiv:				
		Aptă de muncă		Pensionari	Copii	
		Bărbați 16-59 ani	Femei 16-54 ani		cu vârsta sub 6 ani	De la 7 până la 15 ani
Ianuarie	1428	1582	1473	1202	1343	1616
Februarie	1442	1598	1485	1214	1355	1634
Martie	1452	1611	1494	1224	1360	1636
Aprilie	1464	1624	1506	1235	1372	1654
Mai	1456	1615	1496	1228	1365	1646
Iunie	1474	1634	1514	1244	1386	1672
Iulie	1454	1612	1495	1227	1366	1642
August	1443	1600	1485	1218	1355	1629
Septembrie	1441	1600	1484	1216	1349	1622
Octombrie	1443	1602	1487	1218	1343	1619
Noiembrie	1442	1601	1486	1218	1340	1618
Decembrie	1462	1625	1506	1235	1355	1639

Sursa: Conform datelor Serviciului Statistic al Transnistriei.

Infrațiuni. Potrivit organelor de ocrotire a ordinii publice, în 2018 s-au înregistrat 10 308 cereri și rapoarte de infrațiuni, cu 7,8% mai puțin de cât în anul 2017.

În anul 2018, au fost înregistrate 3949 de infracțiuni, ceea ce reprezintă cu 12,4% mai puțin decât anul trecut. Au fost soluționate în total 3500 de cauze penale, dintre care 2410 au fost sesizate în instanță. În 2018, au fost suspendate 171 cauze penale pentru căutarea învinuitului, 368 cazuri pentru neidentificarea persoanelor care urmează să fie acuzate ca inculpați. Din totalul infracțiunilor înregistrate, 710 (18,0%) au fost clasificate drept grave, 285 (7,2%) au fost deosebit de grave. Trebuie remarcat faptul că în comparație cu anul 2017, numărul infracțiunilor grave a scăzut cu 18,5%, iar cele mai grave – cu 9,5%. În 2018 au fost înregistrate 551 de infracțiuni legate de traficul de droguri; 29 infracțiuni legate de traficul de arme ilicite; 2 infracțiuni comise cu utilizarea armelor, munițiilor și explozivilor.

În 2018 au fost investigate 4039 de infracțiuni, dintre care 670 (16,6%) au fost comise de persoane condamnate anterior, 505 (12,5%) erau femei, 458 (11,3%) – de un grup de persoane, 292 (7,2%) – cetățeni minori. În perioada de raportare, 442 (10,9%) de infracțiuni au fost comise complet în stare de ebrietate alcoolică, narcotică și alte tipuri de intoxicații. Ca urmare a infracțiunilor comise, au suferit 2049 de pers., dintre care 39 de pers. au murit (1,9%), 46 au suferit pagube serioase de sănătate (2,2%).

Capitolul VII

PROGNOZA PENTRU ANUL 2019

(varianta preliminară)

Rezultatele activității economiei naționale în anul 2018

În anul 2018 economia Republicii Moldova, pe principalele ramuri și domenii, a continuat să înregistreze rezultate în creștere, acestea fiind, însă, prea modeste și sub așteptările societății, mai ales avându-se în vedere pragul extrem de jos al nivelului economic atins de țara noastră în comparație cu alte state din regiune. De menționat că, doar datorită condițiilor climatice favorabile ale acestui an pentru sectorul agricol, care astfel a influențat benefic și alte ramuri și domenii, a fost posibil să se obțină și aceste destul de modeste rezultate în ansamblu pe economia națională.

Produsul Intern Brut (PIB). În anul 2018, conform calculelor preliminare ale Biroului Național de Statistică, Produsul Intern Brut a constituit 190 mild. lei cu o creștere, în termeni reali, de 4,0% în coraport cu anul precedent.

Contribuția categoriilor de resurse și de utilizări la modificarea PIB.

Categorii de resurse

La creșterea PIB, în anul 2018, contribuții pozitive mai importante au avut următoarele activități economice:

- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transportul și depozitățile; activitățile de cazare și alimentație publică (+1,2%), cu o pondere de 21,0% la formarea PIB și o majorare a valorii adăugate brute (VAB) cu 5,7%;
- Construcțiile (+1,1%), cu o pondere de 7,9% la formarea PIB, înregistrând o creștere a VAB cu 16,0%;
- Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor (+0,7%), cu o pondere de 15,1% la formarea PIB și o majorare a VAB cu 4,3%;
- Agricultură, silvicultură și pescuitul (+0,2%), cu o pondere de 10,2% la formarea PIB și o majorare a VAB cu 1,9%;
- Informațiile și comunicațiile (+0,2%), cu o pondere de 4,8% la formarea PIB și o majorare a VAB cu 4,3%.

Volumul impozitelor pe produs s-a majorat cu 1,4% în raport cu anul precedent, contribuind la creșterea PIB cu 0,2% și la formarea acestuia cu 13,7%.

Pe activitățile: administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii; învățământ; sănătate și asistență socială s-a consemnat o contribuție negativă la creșterea PIB (-0,1%) ca urmare a reducerii VAB cu 0,6%.

În ansamblu pe economie VAB a depășit cu 4,2% nivelul anului precedent, contribuind la creșterea și formarea PIB cu 3,6% și 86,4%, respectiv.

Categorii de utilizări

În vederea utilizării PIB creșterea s-a datorat, în principal:

- Consumului final al gospodăriilor populației (+3,2%), cu o pondere de 84,3% la formarea PIB și o majorare a volumului cu 3,8%;

- Formării brute de capital fix (+3,1%), cu o contribuție la formarea PIB de 24,3% și o majorare a volumului cu 14,0%.

Contribuție negativă la creșterea PIB a avut-o exportul net (-3,4%), consecință a aportului mai semnificativ a volumului importurilor de bunuri și servicii la formarea PIB (56,3%) față de cel al exporturilor de bunuri și servicii (30,4%) și a creșterii mai accentuate a volumului importurilor de bunuri și servicii cu 8,9% corelată cu o creștere mai redusă a volumului exporturilor de bunuri și servicii cu 4,8%.

În trimestrul IV 2018, PIB a însumat 50,9 mild. lei, în creștere – în termeni reali – cu 3,9% față de trimestrul IV 2017.

Agricultura. În anul 2018 gospodăriile agricole de toate categoriile au produs cu 2,5% mai multă producție globală agricolă, în comparație cu anul precedent. Astfel, pentru prima dată după anul 2000, volumul producției agricole a fost în creștere 3 ani consecutiv, ceea ce a permis să fie depășit nivelul de $\frac{3}{4}$ din cel care îl avea în anul 1990. Majorarea producției agricole a fost determinată totalmente de creșterea producției **vegetale** (+3,8%), pe când producția **animalieră** a fost în reducere (-1,1%). Mai mult de cât în anul 2017 s-au recoltat: cereale și leguminoase boabe (+2,2%); soia (+23,9%); rapiță (+19,8%); fructe, nuci și pomușoare (+28,4%); struguri (+8,2%). Mai puțin ca în anul precedent s-au produs: floarea soarelui; sfeclă de zahăr; cartofi și legume. Deosebit de bogată a fost roada la fructe, nuci și pomușoare și a porumbului, aportul cărora la creșterea producției globale agricole a fost de, respectiv, 3% și 2%. Referitor la producția animalieră, aici se atestă o reducere considerabilă a producției laptelui – cu 14,7%, concomitent cu majorarea cu 4,1% a cărnii (în masă vie) și cu 3,1% – a ouălelor.

Industria. Producția industrială, pe parcursul anului 2018, a consemnat o evoluție în descreștere în comparație cu evoluția din anul precedent. Astfel, în prima jumătate a anului, s-a înregistrat o majorare cu 8,4% față de perioada corespunzătoare din anul precedent, ca mai apoi, în primele 9 luni să coboare pînă la 6% și, în sfîrșit, anul să se încheie cu un surplus de doar 3,7%. Majorarea producției industriale s-a datorat creșterii în industria extractivă (+9,9%), în industria prelucrătoare (+2,8%) și la producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (+7,4%). În componența ramurii industrie, ca și în trecut, n-au intervenit careva schimbări structurale semnificative, partea leului aparținînd subramurii „industria prelucrătoare” cu o pondere în jur de 80%.

Transportul de mărfuri și pasageri. În anul 2018 volumul mărfurilor transportate cu toate felurile de transport a constituit 19,4 mil. tone, fiind cu 10% superior nivelului anului precedent, parcursul mărfurilor, deasemenea, a crescut (+3,2%) și a atins cifra de 4,9 mild. tone-km. Întreprinderile de transport feroviar, rutier și aerian au înregistrat creșteri cît la volumul de mărfuri transportate, atît și la parcursul acestora și doar cele de transport fluvial au înregistrat reduceri pe ambii indicatori în comparație cu anul precedent. Cu toate felurile de transport au fost transportați 102 milioane de pasageri, ori cu 1,7% mai puțin de cît în anul 2017.

Comerțul exterior. Exportul de mărfuri, în anul 2018, a constituit 2706,9 mil. dolari SUA și s-a majorat cu 11,6% în comparație cu exporturile din anul precedent. Importurile de mărfuri au totalizat 5764,3 mil. dolari SUA, majorându-se față de anul precedent cu 19,3%. Deficitul balanței comerciale a stabilit un record pentru Moldova, depășind cifra de trei mild. dolari SUA (3057,4), fiind cu 651,1 mil. dolari SUA superior nivelului anului 2017. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 47% față de 50,2% în anul 2017. Reexporturile de mărfuri străine au totalizat 0,9 mild. dolari SUA, majorîndu-se cu 9% comparativ cu anul 2017,

A continuat să crească ponderea exporturilor și a importurilor destinate țărilor UE (de la 65,8% în 2017 pînă la 68,8% în 2018) la exporturi și, respectiv, de la 49,1% la 49,4% la importuri). Concomitent s-a redus ponderea statelor CȘI la exporturi de la 19,1% în 2017 pînă la 15,4% în 2018, iar la importuri puțin s-au majorat – de la 25,0% la 25,1%.

În structura comerțului exterior, în anul 2018, nu au intervenit modificări semnificative. Doar în structura exporturilor s-a majorat ponderea mașinilor și echipamentelor pentru transport de la 17,8% în 2017 pînă la 21,7% în 2018 (+3,9 p.p.), iar la importuri mari modificării în structură nu au avut loc.

În anul 2018, comparativ cu anul 2017, s-au marcat creșteri la exporturile de mașini și aparate electrice (de 1,5 ori), cereale (+20,8%), îmbrăcăminte și accesorii (+11,2%), mobilă (+16,9%), articole din minerale nemetalice (+49,9%), grăsimi și uleiuri vegetale (+22,5%). Concomitent au sporit importurile de petrol și produse petroliere (+32,8%), mașini și aparate electrice (+35,1%), gaz și produse din gaz (+40,4%), vehicule rutiere (+22,7%), legume și fructe (+36,1%) și a.

Majorarea importurilor de mărfuri în 2018 cu 933 mil. dolari SUA are la baza sa creșterea consumului intern ca rezultat al creșterii reale a salariilor, majorării remiterilor, dar și a aprecierii valutei naționale față de dolar și euro.

Investițiile în active imobilizate. Volumul investițiilor în active imobilizate a constituit 24,2 mild. lei și s-a majorat cu 12,3% față de anul 2017. Din volumul total al investițiilor 14,5 mild. lei sunt mijloace ale investitorilor autohtoni, ori 59,9% din total, 4,2 mild. lei – surse bugetare (17,5%), 1,0 mild. lei – surse din străinătate (4,3%) și 4,4 mild. lei – alte surse (18,3%). La creșterea față de anul precedent a investițiilor au contribuit mijloacele alocate din contul bugetelor de stat și locale, sporul acestora fiind de 57%, mijloacele proprii a investitorilor (+2,6%) a altor surse (+18,3%), pe cînd cele a investitorilor străini s-au redus cu 7,1%.

Cifra de afaceri în comerț și servicii. În anul 2018 cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul a crescut cu 7,6%, din comerțul cu ridicata – cu 7,4%, iar cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației - cu 10,9% față de anul 2017.

Salariul nominal mediu lunar al unui lucrător în economia națională a constituit 6446 lei, în creștere cu 12,1% față de anul precedent, iar valoarea lui reală a crescut cu 9,9%.

Transferurile de peste hotare a mijloacelor bănești (remitterile) au constituit 1167 mil. dolari, cu 68 mil. dolari SUA mai mult de cît în anul precedent.

Creșterea economică atestată în anul 2018 se înscrie în nivelul mediu obținut în anii 2000-2017. Rezultatele anului puteau fi mai bune, însă ele au fost negativ influențate de nivelul sporit de incertitudine în rîndul oamenilor de afaceri în legătură cu situația politico-economică tensionată din țară, care a complicat procesul normal al creditării businessului, extinderii implementării investițiilor private autohtone și, mai ales, a celor străine.

Calculările de prognoză pentru anul 2019 s-au efectuat în baza modelului macroeconomic elaborat în cadrul INCE, ținîndu-se cont de tendințele ce s-au conturat în evoluția economiei naționale din ultima vreme și de impactul unor posibile devieri de la normalitate care ar putea avea loc (vezi Tabelul 7.1).

Conform calculelor efectuate în baza modelului și ajustate de experți, evoluția producției **agricole** în 2019 va fi în creștere (+1,5%). Importanța sectorului agricol pentru economia națională rămîne și în continuare prioritară, deoarece de rezultatele acestui sector depinde activitatea industriei, a transporturilor, asigurarea pieței interne și a exportului cu produse alimentare și a.

Avînd în vedere că țara noastră în prezent nu este în stare să acopere pe măsură necesitățile proprii din sursele sale și este nevoită să importe o bună parte din produsele de origine vegetală și animalieră situația din acest domeniu trebuie să fie permanent în vizorul organelor de resort. Țara dispune de un potențial în stare să dubleze producția de carne și lapte.

Pentru anul 2019 producția **industrială** va înregistra o creștere de 2,8% și va constitui un volum egal cu 60,3 mild. lei. Creșterea va fi asigurată în baza procesării a unei bune părți din roada bogată

Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2015-2018 și prognoza pentru anul 2019

	Unitatea de măsură	2015	2016	2017	2018	2019
		Efectiv				Prognoza
PIB nominal	mild. lei	145,8	160,8	178,9	190,0	205,0
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	99,7	104,4	104,7	104,0	102,5
Indicele prețului de consum mediu anual	%	109,7	106,4	106,6	103,0	105,3
Cursul mediu de schimb	lei/USD	18,8	19,9	18,5	16,8	17,3
Export de bunuri	mil. USD	1967	2045	2425	2707	2964
Față de anul precedent	%	84,1	104	118,6	111,6	109,5
Import de bunuri	mil. USD	3987	4020	4831	5764	6470
Față de anul precedent	%	75,0	100,8	120,2	119,3	112,2
Soldul negativ al balanței comerciale	mil.USD	2020	1975	2406	3057	3506
Producția industrială în prețuri curente	mild.lei	45,7	47,6	52,7	56,7	60,3
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	100,6	100,9	103,4	103,7	102,8
Producția agricolă în prețuri curente	mild.lei	27,2	30,5	36,0	36,3	37,7
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	87,0	118,8	109,1	102,5	101,5
Investiții în active imobilizate	mild.lei	21,1	19,7	23,5	24,2	26,0
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	90,6	87,2	103,5	112,3	104,5
Salariul nominal mediu lunar	lei	4538	4998	5694	6446	7015
Față de anul precedent nominal	%	111,0	110,1	113,9	113,2	108,8
real	%	101,2	103,5	106,8	109,9	103,3
Fondul de remunerare a muncii	mild. lei	52,2	56,7	62	76,2	86,4
Forța de muncă (populația economic activă)	mii pers.	1266	1273	1259	1288	1316
Numărul angajaților în economia națională	mii pers.	1204	1220	1208	1252	1281
Rata șomajului	%	4,9	4,2	4,1	2,9	2,8
Transferuri de peste hotare a mijloacelor bănești	mil. dol.	1130	1079	1199	1266	1300

Sursa: Estimările autorilor în baza datelor în BNS.

a anului precedent, dar și a creării noilor locuri de muncă, îndeosebi în rezultatul amplificării implementării tehnologiilor informaționale, extinderii parcurilor industriale existente și a celor noi create, îmbunătățirii mediului de afaceri etc.

Estimările efectuate indică că, în anul 2019, ritmurile de creștere a **importurilor (+12,2%)** de bunuri vor fi mai mari față de cele ale **exporturilor (+9,5%)**, însă nu în așa măsură ca în anul precedent. Dar și aceasta nu va aduce la îmbunătățirea soldului **balanței comerciale**, ba dimpotrivă. Ca rezultat deficitul balanței comerciale va atinge în acest an 3506 mil. dolari, ori cu 449 mil. mai mult de cât în anul 2018.

Ritmul prognozat de creștere a **investițiilor în active imobilizate** de 4,5% este unul relativ bun, însă acesta nu va fi suficient pentru impulsivizarea unei creșteri vizibile a economiei naționale, mai ales ținând cont de faptul că în ultimii ani, pînă în 2017, trendul acestui indicator a fost negativ.

Menținerea înaltă a ritmului de creștere a **salariului** nominal pentru 2018 (+8,8%) va determina și o creștere a salariului real de 3,3%. Se prevede ca rata șomajului să fie în jur de 2,8%.

Particularitățile anului 2019

Anul 2019, spre deosebire de alți ani, are specificul său. Republica Moldova a intrat într-o perioadă electorală complicată. Nefiind pregătită la nivelul cuvenit, din punct de vedere economic și instituțional, țara va fi constrânsă de o serie de riscuri economice, ce vor avea un impact negativ pe o perioadă mai îndelungată. Însă, anul 2019, când după alegerile parlamentare (nu sunt excluse și repetate) vor urma cele locale, va fi un an extrem de dificil. De obicei, perioadele electorale sunt marcate de creșterea cheltuielilor bugetare cu tentă electorală, concomitent cu reducerea investițiilor private din cauza incertitudinii în privința rezultatelor alegerilor și a politicii economice postelectorale promovată de noua guvernare.

Calculările efectuate pentru determinarea evoluției economiei naționale în anul 2019 pornesc de la următoarele premise:

- Un an agricol cu condiții climatice medii favorabile, cu o creștere egală cu 1-2%. Procentul de creștere, relativ scăzut, se explică prin faptul că, în ultimii 3 ani (2016-2018) s-au marcat cele mai bune rezultate din toată perioada de relansare economică și, este puțin probabil, ca în anii apropiați, acest sector să evolueze cu ritmuri de creștere mai mari de cât cele prevăzute în acest document, deși potențialul acestui sector este departe de a fi epuizat;
- O majorare a producției industriale de 2,8% ceea ce corespunde nivelului aproximativ atins de această ramură în ultimii 3 ani;
- O majorare cu 9,5% a exporturilor de mărfuri și cu 12,2% – a importurilor, ceea ce va duce la o creștere a soldului deficitar al balanței de plăți față de anul anterior. Nivelul de avansare a exportului se prevede a fi cu cca 2% sub nivelul ultimilor 3 ani, iar a importului – cu cca 1%, însă dacă comparăm cu media din ultimii 4 ani, apoi aceste avansări sunt net superioare;
- O majorare cu 4,5% a investițiilor în active imobilizate, ceea ce în situația socio-economică tensionată în legătură cu problemele de ordin politic, care au un impact negativ asupra climatului investițional, s-ar putea de considerat ca destul de bună, ținând cont și de evoluția nestabilă a acestora din ultimii ani.
- Încadrarea indicatorilor macroeconomici principali în parametri calculați va asigura o avansare a **Produsului Intern Brut** în anul 2019 în jur de 2,5% și un volum egal cu 205 mild. lei.

Puncte slabe în evoluția economiei naționale

Situația socio-economică și politică actuală tensionată nu contribuie la creșterea economică. Potrivit experților FMI, politica bugetar-fiscală a Republicii Moldova are capacități limitate de susținere a activității economice pe intern, în special până când noile autorități vor elabora o politică fiscală și o politică de cheltuieli bugetare care vor duce la consolidarea capacității bugetului public național de a asigura realizarea obiectivelor de pe agenda de dezvoltare.

Alegerile parlamentare care au avut loc la 24 februarie 2019, de asemenea, vor influența negativ dezvoltarea normală a economiei naționale, având în vedere că desfășurarea campaniei electorale este destul de costisitoare și ea va fi o povară în plus pentru țară. Schimbarea sistemului electoral de la proportional la cel mixt în baza caruia s-au petrecut alegerile parlamentare nu este cea mai buna soluție pentru un stat care pretinde spre o democrație adevărată. De menționat că, după alegerile parlamentare vor urma alegerile locale, care vor impune statul să porceadă la noi cheltuieli bugetare, iar administrația locală în perioada preelectorală va acorda mai puțină atenție problemelor de ordin economic și mai multă atenție – celor de ordin politic.

Situația demografică a țării se înrăutățește de la un an la altul. Republica Moldova intră în Top-10 țări ale Europei în care populația scade cu o viteză amenințătoare. Conform investigațiilor Centrului Virgenstein, populația Moldovei se va reduce de la 4,05 mil. oameni în 2017 pînă la 3,29 mil. în 2050, ori cu 19%. Însă cea mai tristă, după cum relatează sursa de informare, guvenarea nu

consideră această problemă ca una prioritară și nu i-a măsuri ca să încetinească catastrofa demografică care se apropie vertiginos.

Înrăutățirea imaginii țării în clasamentul internațional. Republica Moldova ocupă locul 83 în Indexul **Statului de Drept 2019**. Studiul măsoară nivelul la care 126 de țări din întreaga lume aderă la principiile democratice, precum: respectarea drepturilor omului; transparența guvernului și justiția civilă. Cel mai prost stăm la capitolul **absența corupției** – locul 109. Potrivit **World Justice Project**, fenomenul corupției este cel mai răspândit în Parlament, urmat de Guvern și justiție. Republica Moldova are scoruri rele și la capitolul aplicării corecte a legii – locul 107, justiția penală – 97, justiția civilă – 87 și drepturi fundamentale – locul 71. Republica Moldova se află mai jos decât Belarus, Algeria, Burkina Faso, Guyana, Vietnam și China. România ocupă poziția 31, iar Ucraina – 77.

O multitudine de probleme cu care se confruntă Republica Moldova în sfera apărării drepturilor omului, au fost scoase la iveală în raportul anual al Departamentului de stat al SUA **Reports on Human Rights Practices for 2018**, printre acestea se menționează că, corupția rămîne una din cele mai acute probleme a Moldovei. Deși, legislația prevede pedeapsa penală pentru asemenea infracțiuni comise de persoanele oficiale, guvernarea așa și nu a izbutit să realizeze aceste măsuri în practică. Pentru încălcarea drepturilor omului, foarte rar cînd vinovații sunt trași la răspundere, mai ales demnitarii. Printre multe alte încălcări se mai numără și împiedicarea forțelor de opoziție la petrecerea de către aceștia a unor acțiuni de protest; au devenit mai frecvente cazurile de persecuție politică, amenințări și șantaj. Concentrarea massmedia în mâinile unor structuri oligarhice, concurența neloială pe piața publicitară și multe alte încălcări a drepturilor omului se mai menționează în acest raport.

În alt clasament, elaborat de organizația **Transparency International**, țara noastră în anul 2017 a pierdut 20 de poziții în topul mondial privind indicele de percepție a **corupției**, poziționindu-se pe locul 122 din 180 de state în care se mai spune că situația în țara noastră este mai gravă pe an ce trece și că vorba este nu atât despre corupția uzuală, cît despre corupția la cel mai înalt nivel, inclusiv în politică, iar asta a condus la capturarea statului. Spre deosebire de Republica Moldova Georgia și România sunt plasate mult mai sus, ocupând locurile 46 și 59, respectiv, concomitent Ucraina și Rusia se află puțin mai jos – pe pozițiile 130 și 135. Încrederea publică în guvern a scăzut la un minim istoric, ca urmare a jafului bancar din 2014, se mai spune în raport. Moldova, conform indicelui Produsului Național Global per capita după PPC cu 5,2 mii dolari SUA, continuă să rămînă pe ultimul loc în Europa, aceasta fiind o dovadă a eșecurilor guvernărilor în administrarea țării.

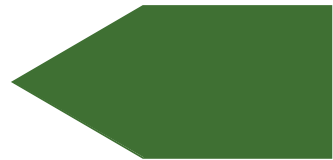
Conform sursei **The Legatum Institute Foundation** după Indicele prosperității țărilor lumii Moldova și aici se poziționează foarte urât, ocupînd locul 98 din 149 de țări, imediat după Kenia. Mai sus ca Moldova se găsesc și Ruanda, India, Iordania, Gana, Botsvana. România se află pe locul 45, Ucraina – pe 111.

Aspirațiile la o creștere robustă a economiei naționale în anul ce s-a scurs, care ar fi putut servi drept un imbold pentru avansarea accelerată în viitor, și de data aceasta nu s-au materializat.

Prezenta varianta de prognoza a indicatorilor macroeconomici principali pentru anul 2019, după ritmurile de creștere a PIB de 2,5%, poate fi considerată ca una subestimată. Acest ritm de majorare a PIB-ului nu corespunde potențialului economic al țării și nivelului mediu înregistrat în anii 2000-2018 de 4,4%. Ea pare a fi prea pesimistă. Dar, avînd în vedere situația socio-economică actuală a țării destul de complicată și că, acest an este anul alegerilor continue, ritmul de creștere prognozat poate fi considerat ca acceptabil și real de a fi îndeplinit.

Pentru atingerea scopurilor preconizate în perioada de prognoză este strict necesar de a asigura o stabilitate macroeconomică, în primul rînd în sectoarele financiar-bancar și monetar-creditar, dar și o stabilitate politică în țară.

ANEXE STATISTICE

RESURSE PIB																					
Perioada	PIB			VAB			Agricultura			Industria			Construcții			Alte activități			Impozite nete pe produs		
	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.
2014	111757,4	104,6	94228,3	105,2	14111,8	108,2	16246,8	107,2	3964,8	110,6	62112,3	103,8	17529,1	101,5							
2015	121850,9	99,5	103160,8	99,6	14267,8	86,6	14919,3	103,4	4359,7	100,6	69441,4	102,8	18690,1	99,2							
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6							
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102,4	23928,3	108,6							
2018	190016,3	104,0	164179,4	104,2	19306,1	101,9	28602,1	104,3	15050,5	116,0	101220,7	103,1	25836,9	102,7							
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	23018,9	100,6	1005,9	105,1	4529,9	101,14	697,3	96,0	17143,0	98,8	4078,4	102,2							
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	26575,5	102,4	2078,4	104,1	4839,2	100,00	1410,5	85,5	18247,4	102,5	4858,3	98,7							
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	34143,8	107,1	8202,8	124,2	4647,6	101,2	1463,3	97,2	19099,6	101,3	5605,5	101,7							
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	30793,2	107,6	5122,2	117,6	5506,9	106,2	817,3	99,8	19346,8	105,5	5402,8	100,1							
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174,2	103,7	4984,02	100,1							
Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102,1	5914,57	110							
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102,1	6626,7	110,1							
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101,7	6403,0	113,3							
Trimestrul I 2018	37608,54	103,7	32238,71	103,6	1115,93	100,0	6467,87	104,6	2230,05	103,5	22424,86	103,6	5369,83	104,0							
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37965,114	104,9	2587,0	105,0	6856,59	109,3	4595,41	108,0	23926,1	114,5	6201,2	102,2							
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	50251,63	103,5	9796,0	98,6	7522,73	102,5	5533,4	130,0	27399,5	101,5	7118,85	102,4							
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	43724,0	104,1	5807,2	105,9	7754,9	101,7	2691,6	116,2	27470,3	103,2	7147,0	102,3							

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	UTILIZĂRI PIB																	
	PIB				Consum final				Formarea brută de capital fx				Variația stocurilor				Export net	
	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.		
2014	111757,4	104,6	123357,5	102,4	27608,2	110,1	1447,4	x	40655,8	x	-40655,8	x	-40655,8	x	-40655,8	x		
2015	121850,9	99,5	131230,0	98,1	29492,3	98,8	-1952,2	x	-36919,2	x	-36919,2	x	-36919,2	x	-36919,2	x		
2016	134476,6	104,1	142112,0	103,0	30021,5	97,0	172,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x		
2017	150369,3	104,5	157666,1	104,0	32864,9	105,3	2129,9	x	-42291,7	x	-42291,7	x	-42291,7	x	-42291,7	x		
2018	190016,3	104,0	191142,3	103,2	46148,1	114,0	1831,8	x	-49105,9	x	-49105,9	x	-49105,9	x	-49105,9	x		
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	29742,0	101,9	5946,8	96,4	449,7	x	-9040,6	x	-9040,6	x	-9040,6	x	-9040,6	x		
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	34136,9	101,8	6838,3	90,6	113,1	x	-9654,5	x	-9654,5	x	-9654,5	x	-9654,5	x		
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	39624,7	104,1	8667,7	98,9	889,1	x	-9432,2	x	-9432,2	x	-9432,2	x	-9432,2	x		
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	38608,8	103,7	8568,7	101,0	-1279,3	x	-9702,1	x	-9702,1	x	-9702,1	x	-9702,1	x		
Trimestrul I 2017	29669,7	103,1	32357,3	103,4	6657,4	103,3	830,5	x	-10175,5	x	-10175,5	x	-10175,5	x	-10175,5	x		
Trimestrul II 2017	34251,2	102,5	37579,8	103,2	7449,2	106,3	756,6	x	-11534,37	x	-11534,37	x	-11534,37	x	-11534,37	x		
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	447566,8	104,6	9662,6	98,9	1866,6	x	-10762,5	x	-10762,5	x	-10762,5	x	-10762,5	x		
Trimestrul IV 2017	40924,9	106,4	42972,2	104,7	9095,8	105,9	-1323,7	x	-9819,4	x	-9819,4	x	-9819,4	x	-9819,4	x		
Trimestrul I 2018	37608,5	103,7	40745,1	103,3	7687,5	104,2	-629,9	x	-10194,1	x	-10194,1	x	-10194,1	x	-10194,1	x		
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37022,84	102,8	11406,47	109,3	137,07	x	-12354,6	x	-12354,6	x	-12354,6	x	-12354,6	x		
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	51067,05	101,9	15636,67	120,3	3322,83	x	-12676,07	x	-12676,07	x	-12676,07	x	-12676,07	x		
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	54332,85	104,7	11417,51	118,1	-998,17	x	-13881,19	x	-13881,19	x	-13881,19	x	-13881,19	x		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2014	5,1	6,5	5,5	2,5
2015	9,7	9,8	11,8	6,2
2016	6,4	7,4	6,3	4,9
2017	6,6	7,9	4,5	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2
T I 2016	11,0	12,2	10,0	10,5
T II 2016	7,9	8,3	7,1	7,7
T III 2016	4,5	6,2	5,0	2,1
T IV 2016	2,5	3,2	3,5	0,2
T I 2017	4,3	4,5	4,7	3,1
T II 2017	7,1	8,4	4,9	8,2
T III 2017	7,4	8,9	4,4	8,7
T IV 2017	7,5	10,0	4,1	8,2
T I 2018	5,2	8,4	2,9	3,2
T II 2018	3,2	5,4	2,8	0,3
T III 2018	2,9	5,9	2,9	-2,0
T IV 2018	1,0	2,2	2,1	-2,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2017	3	3,8	3,9	0,3
Februarie 2017	4,7	4,8	5,1	3,9
Martie 2017	5,1	5	5,2	5,1
Aprilie 2017	6,6	7	5,5	7,5
Mai 2017	7,4	9,1	5	8,1
Iunie 2017	7,3	9	4,2	8,9
Iulie 2017	7,3	8,9	4,2	8,8
August 2017	7,3	8,4	4,9	8,6
Septembrie 2017	7,6	9,4	4,2	9,2
Octombrie 2017	7,9	10,6	4	8,7
Noiembrie 2017	7,3	9,6	4,2	7,9
Decembrie 2017	7,3	9,7	4,1	7,9
Ianuarie 2018	6,0	8,4	3,4	5,4
Februarie 2018	5,0	8,1	2,8	3,0
Martie 2018	4,7	8,8	2,4	1,3
Aprilie 2018	3,7	6,8	2,4	0,4
Mai 2018	2,8	4,2	2,7	0,4
Iunie 2018	3,2	5,1	3,3	0,1
Iulie 2018	3	5,5	3,4	-1,7
August 2018	3,2	6,9	2,7	-1,9
Septembrie 2018	2,4	5,3	2,6	-2,5
Octombrie 2018	1,2	2,3	2,5	-2,3
Noiembrie 2018	0,9	2	2	-2,3
Decembrie 2018	0,9	2,2	1,7	-2,3
Ianuarie 2019	2,2	3	3	-0,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE						
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2014	5,5	3,9	6,5	-1,4	8,2	6,6
2015	6,3	4,4	6,8	2,8	8,0	22,5
2016	4,5	2,8	4,3	6,2	8,7	-3,4
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,3	-7,5
T I 2016	6,7	3,3	6,2	10,7	9,1	-0,4
T II 2016	5,2	3,1	5,1	6,6	7,6	7,8
T III 2016	3,5	2,7	3,5	3,6	8,7	-7,5
T IV 2016	2,8	2,1	2,6	4,4	8,9	-4,8
T I 2017	2,9	1,3	3,2	1,4	6,6	0,8
T II 2017	3,6	1,9	3,1	8,7	4,6	-1,1
T III 2017	3,9	3,9	3,2	11,5	2,1	1,2
T IV 2017	2,9	3,0	2,6	6,1	5	-5,2
T I 2018	1,5	3,8	1,2	5,1	1,9	-8,5
T II 2018	0,5	2,0	0,3	2,9	2,1	-4,6
T III 2018	-0,2	1,8	-0,4	1,1	2,6	-4,6
T IV 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3	3,4	-12

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE				
	Ritmii de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2017	3	0,9	3,1	1,8
Februarie 2017	2,6	0,8	2,9	1,8
Martie 2017	3,2	2,2	3,5	0,5
Aprilie 2017	3,5	1,3	3,2	5,8
Mai 2017	3,6	1,1	3,1	8,3
Iunie 2017	3,7	3,2	2,9	12
Iulie 2017	3,8	3,6	3,1	12
August 2017	4	4,4	3,2	12
Septembrie 2017	3,9	3,6	3,2	10,5
Octombrie 2017	3,4	2,6	3	8,2
Noiembrie 2017	3,1	2,7	2,9	5,1
Decembrie 2017	2,3	3,8	2	5
Ianuarie 2018	1,9	3,1	1,6	5,2
Februarie 2018	1,7	4,3	1,4	5,2
Martie 2018	1,0	4,1	0,6	5
Aprilie 2018	1,0	3,2	0,6	4,8
Mai 2018	0,3	1,9	0	2,9
Iunie 2018	0,2	0,8	0,2	0,9
Iulie 2018	-0,1	1,5	-0,2	0,6
August 2018	-0,4	2	-0,5	0,6
Septembrie 2018	-0,2	2	-0,4	2
Octombrie 2018	-0,3	3,9	-0,4	0,3
Noiembrie 2018	-0,4	4,5	-0,5	0,3
Decembrie 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3
Ianuarie 2019	0,4	7,9	0,3	0,1

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

CURSUL VALUTAR						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2014	14,0	18,6	11,1	11,4	6,2	6,6
2015	18,8	20,9	34,3	12,4	19,7	2,2
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9
T I 2016	20,1	22,1	11,4	8,8	1,0	-2,0
T II 2016	19,8	22,4	9,2	11,5	1,4	3,3
T III 2016	19,8	22,1	2,1	2,3	-1,5	0,2
T IV 2016	20,0	21,6	0,7	-0,7	-1,4	-2,6
T I 2017	20,0	21,2	-0,6	-0,4	-2,6	-6,4
T II 2017	18,8	20,6	-5,3	-7,9	-10,2	-12,6
T III 2017	17,9	21,0	-9,5	-4,9	-14,2	-10,0
T IV 2017	17,4	20,5	-13,3	-5,5	-17,6	-10,5
T I 2018	16,7	20,6	-16,1	-3,2	-13,8	-6,5
T II 2018	16,7	19,9	-11,2	-3,4	-11,6	-4,8
T III 2018	16,7	19,4	-6,9	-7,7	-6,9	-8,3
T IV 2018	17,1	19,5	-1,5	-4,5	-0,4	-3,9

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

POLITICA MONETARĂ					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2014	17508,7	26513,2	43219,9	65973,0	27722,2
2015	15509,4	23561,8	39260,8	64006,2	29689,1
2016	17274,3	28091,2	46429,5	70519,6	33276,5
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
Ianuarie 2017	16512,2	26933,7	46304,2	70706,8	33524,0
Februarie 2017	16400,5	27687,0	4647,9	70790,7	33152,0
Martie 2017	16388,0	27767,8	46370,4	70197,9	33604,9
Aprilie 2017	16878,5	27847,6	47008,5	71104,1	33706,2
Mai 2017	16704,8	28081,2	47111,3	70506,4	34466,5
Iunie 2017	16944,7	28598,8	47893,8	71398,7	35892,0
Iulie 2017	17567,4	29964,5	48961,4	73370,8	35933,9
August 2017	18193,9	31038,0	49243,1	74750,5	36321,9
Septembrie 2017	18283,4	31469,4	49468,7	74735,1	38058,2
Octombrie 2017	18274,7	31886,8	49889,0	74605,7	37103,0
Notembrie 2017	18181,6	32190,3	50372,0	75274,6	37414,9
Decembrie 2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
Ianuarie 2018	18411,1	34255,2	52819,6	77179,5	38102,7
Februarie 2018	18400,7	33356,2	53224,5	77692,6	37185,7
Martie 2018	18458,3	33254,7	52914,3	76918,4	39039,9
Aprilie 2018	18483,3	33501,4	53137,4	77243,5	38680,8
Mai 2018	18296,5	33554,2	53523,9	77427,5	38562,6
Iunie 2018	18611,1	34237,0	54149,1	77895,2	38796,9
Iulie 2018	19053,2	34913,9	54764,7	78406,9	38187,3
August 2018	19427,1	35296,6	55276,2	79149,5	39054,1
Septembrie 2018	19819,0	36037,5	56152,8	80157,5	40723,3
Octombrie 2018	19641,8	35855,9	55796,7	80429,8	40731,5
Notembrie 2018	19791,2	37451,3	56430,4	82041,4	41178,5
Decembrie 2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
Ianuarie 2019	20508,5	38165,0	57018,5	82248,5	40722,9

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

POLITICA MONETARĂ									
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %	
Ianuarie 2017	9,0	6358,3	12,0	6,0	0	6,0	1146,0	35	
Februarie 2017	9,0	6794,0	12,0	6,0	0	6,0	1022,8	35	
Martie 2017	9,0	6992,4	12,0	6,0	0	6,0	1053,1	35	
Aprilie 2017	9,0	5781,8	12,0	6,0	8,2	6,0	1105,7	37	
Mai 2017	9,0	5099,0	12,0	6,0	0	6,0	1126,5	40	
Iunie 2017	9,0	5792,6	12,0	6,0	0	6,0	1092,1	40	
Iulie 2017	8,0	6081,8	11,0	5,0	0	5,0	1127,6	40	
August 2017	8,0	6300,2	11,0	5,0	0	5,0	1095,2	40	
Septembrie 2017	7,5	6286,6	10,5	4,5	0	4,5	1086,9	40	
Octombrie 2017	7,5/7	6172,3	10,5/10	4,5/4	0	4,5/4	1071,9	40	
Noiembrie 2017	7,0	6945,8	10,0	4,0	0	4,0	1075,4	40	
Decembrie 2017	6,5	7713,9	9,5	3,5	3,6	3,5	693,1	40	
Ianuarie 2018	6,5	8842,0	9,5	3,5	0	3,5	733,3	40	
Februarie 2018	6,5	9043,2	9,5	3,5	0	3,5	633,6	40	
Martie 2018	6,5	9076,5	9,5	3,5	1,1	3,5	898,8	40	
Aprilie 2018	6,5	7916,9	9,5	3,5	0	3,5	832	40	
Mai 2018	6,5	8364,1	9,5	3,5	0	3,5	806,5	40	
Iunie 2018	6,5	8533,3	9,5	3,5	0	3,5	840,4	40	
Iulie 2018	6,5	8898	9,5	3,5	0	3,5	484,9	40	
August 2018	6,5	8947,3	9,5	3,5	0	3,5	270	40	
Septembrie 2018	6,5	8384,3	9,5	3,5	0	3,5	412	42,5	
Octombrie 2018	6,5	7646,8	9,5	3,5	6,8	3,5	238,2	42,5	
Noiembrie 2018	6,5	7262,2	9,5	3,5	0	3,5	370	42,5	
Decembrie 2018	6,5	7920,2	9,5	3,5	0	3,5	421,7	42,5	
Ianuarie 2019	6,5	6698,4	9,5	3,5	0	3,5	359,2	42,5	
Februarie 2019	6,5	5560,2	9,5	3,5	0	3,5	356	42,5	

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

FINANȚE PUBLICE						
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Cresterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Cresterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %
2013	36908,5	10	38673,1	9	1764,6	37
2014	42446,8	0,15	44393,1	15	1946,7	32
2015	43660,7	2,86	46393,9	4,51	2733,2	35,8
2016	45946,9	5,24	48434	4,40	3 298,5	31,61
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	28,84
Trimestrul I 2016	9916,9	-2,5	9826,4	-0,04	-90,5	
Trimestrul II 2016	21031,3	1,2	21709,4	1,1	678,1	
Trimestrul III 2016	32470,3	1,8	33516,0	2,5	1045,7	
Trimestrul IV 2016	45946,9	2,4	48434	2,8	3 298,5	
Trimestrul I 2017	11 993,2	20,8 %	12 260,7	24,7%	678,8	
Trimestrul II 2017	24 909,2	18,5	25 010,7	15,2%	101,5	
Trimestrul III 2017	38425,5	10,3	37 263,4	11,2	-1162,1	
Trimestrul IV 2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	
Trimestrul I 2018	13248,8	10,8	12153,7	-0,9	-1131,1	
Trimestrul II 2018	27776,9	11,5	26884,4	7,5	-892,5	
Trimestrul III 2018	42 645,4	11,0	40 874,7	9,7	1 770,7	
Trimestrul IV 2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

FINANȚE PUBLICE									
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Datoria de stat, mil. MDL	Datoria de stat internă după maturitate, mil. MDL	Datoria de stat externă după maturitate, mil. MDL	
Januarie 2017	3 328,6	29,1	3 545,3	42,8	216,7	51 076,5	21 364,8	29 711,7	
Februarie 2017	6 878,0	23,4	7 690,4	27,2%	812,4	51 853,9	21 382,2	30 471,7	
Martie 2017	11 993,2	20,9	12 260,7	24,7%	678,8	51 649,2	21 793,4	29 855,8	
Aprilie 2017	15 851,1	16,7	16 310,5	16,1%	495,4	51 537,0	21 586,4	29 950,6	
Mai 2017	19 963,9	17,3	20 382,9	15,0%	419,0	50 416,2	21 577,5	28 838,7	
Iunie 2017	24 909,2	18,5	25 010,7	15,2%	101,5	50 657,3	21 526,6	29 130,7	
Iulie 2017	29 198,3	18,6	29 203,2	13,3%	4,9	50 963,3	21 536,8	29 426,4	
August 2017	33 599,1	18,5	33 267,1	12,3	332	50 963,3	21 641,6	29 258,1	
Septembrie 2017	38 425,5	18,3	37 263,4	11,2%	-1 162,1	51 209,2	21 911,9	29 297,3	
Octombrie 2017	42 890,8	18,2	42 307,4	11,6	-583,4	50 874,4	22 153,6	28 720,8	
Noiembrie 2017	47 190,4	17,5	47 069,7	11,2	-120,7	51 206,4	22 367,1	28 839,3	
Decembrie 2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	51 660,3	22 578,5	29 081,8	
Januarie 2018	3889,1	16,8	3352,5	4,5	536,6	51 779,0	22 621,1	29 157,9	
Februarie 2018	7764,9	12,8	7714,7	0,3	50,2	51 299,2	22 743,6	28 555,6	
Martie 2018	13 248,8	10,8	12 153,7	-0,9	-1 131,1	50 950,8	22 826,9	22 578,5	
Aprilie 2018	17 602,1	11,1	16 905,5	3,7	-696,6	51 43,6	22 872,6	27 974,52	
Mai 2018	22 380,6	12,1	21 458,1	5,3	-922,5	51 43,6	22 788,52	28 047,19	
Iunie 2018	27 776,9	11,5	26 884,4	7,5	-892,5	50 927,0	22 798,33	28 128,72	
Iulie 2018	32 833,7	12,5	31 769,3	8,8	-1 064,4	51 316,2	22 902,2	28 414,0	
August 2018	37 404,3	11,3	36 354,3	9,3	-1 050,0	51 135,9	23 087,2	28 048,8	
Septembrie 2018	42 645,4	11,0	40 874,7	9,7	-1 770,7	51 561,9	23 146,5	28 415,3	
Octombrie 2018	47 637,6	11,1	46 217,7	9,2	1 419,9	51 316,04	22 992,34	28 323,70	
Noiembrie 2018	52 239,7	10,7	51 634,8	9,7	604,9	51 635,83	22 772,85	28 862,99	
Decembrie 2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	52 012,5	23 058,57	28 953,96	

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

SECTORUL BANCAR															
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/ total depozite	depozite ale pers. juridice/ total depozite	depozite în valută/ total depozite	Rent. activelor	Rent. capi-talului	principiul I	principiul II > 20 %	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină
2014	97584,4	85152,9	40841,9	65462,5	52,8	26,1	52,0	0,9	5,8	1,5	22,48	5,72	4,19	10,59	7,99
2015	69095,5	57330,1	38186,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	1,7	10,2	0,70	41,73	12,10	2,56	14,06	7,01
2016	72942,2	46318,7	34761,3	54838,5	68,69	31,0	46,47	1,8	11,1	0,64	49,30	10,71	2,12	14,20	5,90
2017	79541,8	69435,1	33473,3	59896,8	66,15	33,85	42,79	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	5,01
2018	83152,6	68860,7	35452,7	63577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69
T I 2016	69662,1	57582,4	37851,2	50071,9	71,5	28,3	51,8	2,60	15,73	0,68	42,31	14,69	2,06	15,53	6,14
T II 2016	70578,5	58563,8	37236,2	52216,2	71,1	28,5	78,7	2,37	14,39	0,68	45,02	10,71	2,20	14,15	6,14
T III 2016	72727,7	60202,6	36336,5	54263,3	68,9	30,8	47,0	2,47	15,01	0,65	47,20	7,60	2,12	13,59	5,78
T IV 2016	72942,18	46318,71	34761,3	54838,5	68,69	31,0	46,47	1,97	11,95	0,63	49,22	18,44	1,91	16,4	6,33
T I 2017	70233,77	60956,72	30165,6	55616,5	67,99	32,11	45,71	2,5	15,6	0,7	42,6	6,12	1,96	11,03	5,33
T II 2017	76567,63	61853,28	34216,6	55370,4	67,87	32,13	45,16	2,4	14,6	0,64	51,3	6,35	1,79	10,55	5,87
T III 2017	77547,5	66956,8	33841,9	58178,8	66,19	33,81	45,99	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,9
T IV 2017	79541,8	69435,1	33473,3	59896,9	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66
T I 2018	80978,7	67118,5	32354,5	60577,8	65,87	34,13	42,74	2,4	15,2	0,6	56,8	4,46	1,07	9,0	4,69
T II 2018	80327,8	66396,2	33146,1	61014,4	65,55	34,31	41,31	2,19	13,40	0,61	55,5	4,58	0,91	8,72	4,71
T III 2018	82303,7	67978,4	34580,6	62018,3	64,80	35,20	41,03	2,08	12,72	0,67	54,56	4,51	0,83	8,50	4,60
T IV 2018	83152,6	68860,7	35452,7	63577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,10	1,08	8,61	4,56

* stoc la sfârșitul perioadei.

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI				
Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Transferuri de mijloace bănești
2014	165,5	33,1	1,9	1612,96
2015	73,9	159,6	-	1129,36
2016	66,2	96,18	25,1	1079,24
2017	39,72	92,98	142	1199,97
2018	115,15	56,95	62,92	
Trimestrul I 2016	16,4	24,66	16,0	233,49
Trimestrul II 2016	9,6	15,6	2,6	279,44
Trimestrul III 2016	16,25	57,9	10,37	293,81
Trimestrul IV 2016	33,33	-7,23	25,06	282,5
Trimestrul I 2017	6,74	33,05	28,47	241,78
Trimestrul II 2017	4,24	16,36	30,24	299,89
Trimestrul III 2017	14,6	43,58	37,81	320,59
Trimestrul IV 2017	14,14	-60,73	90,68	327,71
Trimestrul I 2018	35,58	47,12	53,73	297,71
Trimestrul II 2018	15,13	-0,64	62,80	342,67
Trimestrul III 2018	33,35	9,08	29,98	315,46
Trimestrul IV 2018	31,09	-30,28	55,66	311

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Perioada	SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI															Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri, mil. USD					Valoarea exportului, mil. USD					Valoarea importului, mil. USD						
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE		
2014	7656,5	2184,9	3813,7	1657,9	2339,5	735,6	1246,1	357,8	5317,0	1449,3	2567,6	1300,1	-2977,5			44,0	
2015	5953,7	1510,4	3171,7	1271,6	1966,9	492,3	1217,6	257,0	3986,8	1018,1	1954,1	1014,6	-2019,9			49,3	
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1			50,8	
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406			50,2	
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4			47	
Trimestrul I 2016	1306,6	335,5	692,7	278,4	417,2	85	266,2	66	889,4	250,5	426,5	212,4	-472,2			46,9	
Trimestrul II 2016	1496,6	324,7	832	339,5	488,9	102,7	308,0	78,2	1007,7	222	524	261,3	-518,8			48,5	
Trimestrul III 2016	1554,2	369,9	853,4	330,9	527,3	113,3	341	73	1026,9	256,6	512,4	257,9	-499,6			51,3	
Trimestrul IV 2016	1737,8	411,6	956,4	369,8	612,6	113,3	417,9	81,4	1125,2	298,3	538,5	288,4	-512,6			54,4	
Trimestrul I 2017	1559	377,5	826,3	355,2	528,2	106,0	335,6	86,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	-502,6			51,2	
Trimestrul II 2017	1650,7	382,2	898,7	369,8	500	110,8	316,6	72,6	1150,7	271,4	582,1	297,2	-650,7			43,5	
Trimestrul III 2017	1880,9	427,2	964,4	398,3	623,6	119,5	414,5	89,6	1257,3	307,7	549,9	308,7	-633,7			49,6	
Trimestrul IV 2017	2166,2	482	1205,8	478,4	773,5	126,5	503,4	116,6	1392,7	355,5	675,4	361,8	-619,2			55,5	
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648			51,1	
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1193,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9			45,2	
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5			45,6	
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9			47,2	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

Perioada	SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI															Ritmul de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %	Indicele gradului de acoperire a importurilor prin exporturi, f.p.s.a.p., %
	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %					Ritmul de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %					Ritmul de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %						
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE		
2014	-3,3	-15,8	5,7	-3,4	-3,7	-20,3	9,6	-2,7	-3,2	-13,3	3,9	-3,6	-2,8	-13,3	3,9	-3,6	99,5
2015	-22,2	-30,9	-16,8	-23,3	-15,9	-33,1	-2,3	-28,2	-2,5	-29,8	-23,9	-22	-32,2	-29,8	-23,9	-22	112
2016	1,9	-4,6	4,2	3,6	3,9	-15,9	9,4	16,2	0,8	0,9	1,0	0,5	-2,3	0,9	1,0	0,5	103
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8	17,4	21,1	21,3	50,2
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27	20,2	19,4	18,4	47
Trimestrul I 2016	-10,8	-14,9	-8,1	-12,2	-14,6	-18,3	-16,9	2,9	-8,9	-13,7	-1,6	-16,1	-3,3	-13,7	-1,6	-16,1	93,8
Trimestrul II 2016	-1,2	-8,4	-0,4	23	-3,2	-25,4	0,6	27	-0,2	22	-1	-0,5	2,9	22	-1	-0,5	97,9
Trimestrul III 2016	8,4	2,5	10,4	10,6	15,8	-9,5	24,9	28,7	5,0	8,9	2,9	6,4	-4,3	8,9	2,9	6,4	110,0
Trimestrul IV 2016	11,8	11,2	12,0	11,8	16,2	1	26,6	11,5	9,6	16,3	5,1	11,8	-2,6	16,3	5,1	11,8	106
Trimestrul I 2017	19,3	12,5	19,2	27,6	26,6	20,4	26,4	31,2	19,7	8,4	23,2	26,5	-6,4	8,4	23,2	26,5	109,4
Trimestrul II 2017	10,3	17,7	8	8,9	2,3	7,9	2,8	-7,2	14,2	22,3	14,1	13,7	-25,4	22,3	14,1	13,7	89,6
Trimestrul III 2017	25,7	15,5	13	20,4	18,3	5,5	21,6	22,7	22,4	19,9	7,3	19,7	-26,8	19,9	7,3	19,7	96,7
Trimestrul IV 2017	24,7	17,1	26	29,4	26,3	11,7	20,5	43,2	23,8	19,2	25,4	25,5	-20,8	19,2	25,4	25,5	-
Trimestrul I 2018	28,6	17,9	32,9	29,4	28,4	7,3	35,5	26,8	28,7	22,5	31,2	30,2	28,9	22,5	31,2	30,2	99,8
Trimestrul II 2018	23,9	4,5	33,3	21,1	27,4	-14,7	40,9	32,6	22,4	12,3	29,3	18,3	-18,6	12,3	29,3	18,3	-
Trimestrul III 2018	11,2	11,2	21,8	10,7	3,4	-17,4	11,7	-7,4	15	22,3	29,4	16	-26,5	22,3	29,4	16	-
Trimestrul IV 2018	7,5	12,9	77,4	13,8	-3,5	-13,8	-1	19,9	13,6	22,4	9,9	11,9	35	22,4	9,9	11,9	-

Sursa: Conform datelor din Balanța de plăți, Banca Națională a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: INDICII COMERȚULUI CU BUNURI						
Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2013	112,3	105,4	98,0	99,0	113,0	106,0
2014	96,3	96,8	94,0	96,0	102,0	101,0
2015	84,1	75,1	83,0	78,5	101,5	95,8
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7
Trimestrul I 2016	85,5	91,1	95,0	88,0	90,0	104,0
Trimestrul II 2016	96,6	99,9	98,0	93,0	99,0	107,0
Trimestrul III 2016	115,9	105,1	95,9	94,2	120,9	111,5
Trimestrul IV 2016	118,0	109,8	95,7	98,9	123,3	111,1
Trimestrul I 2017	126,8	119,7	99,4	99,7	127,6	120,1
Trimestrul II 2017	102,3	114,3	97,4	100,8	105	113,3
Trimestrul III 2017	118,3	107,9	107,7	107,9	109,8	113,4
Trimestrul IV 2017	126,4	123,8	113,9	110,5	111	112
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	111,4	112,1	114,4	109,2
Trimestrul III 2018	103,5	115	103,5	108	99,9	106,5
Trimestrul IV 2018	96,6	113,7	96,9	104,4	99,6	108,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

SECTORUL EXTERN												
Valoarea exporturilor, mil. dolari USD												
	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18
Total export	417,2	488,8	527,3	612,7	528,2	500,0	623,6	773,6	678,2	367	644,9	746,8
Produse agroalimentare	176,1	205,8	230,6	329,4	238,7	191,4	282,6	418,2	318,0	246	258	345,4
Fruite și legume	41,5	34,1	32,8	61,4	48,8	25,4	43,8	112,6	70,97	47,8	39	56,9
Cereale	14,2	37,7	70,3	43,1	32,9	20,5	76,4	53,2	51,2	34	66,4	71
Semințe oleaginoase	36,3	49,6	33,4	82,7	58,3	44,9	54,3	85,2	74,9	44,2	42,5	80,6
Băuturi	35,5	42,8	45,8	43,0	41,8	49,1	52,5	62	54,1	53	58,8	57,4
Uleiuri	13,3	11,5	1,4	28,0	13,2	11,7	1,2	27,7	24,5	23,7	1,6	17,2
Mașini și echipamente electrice	53,0	62,7	66,4	69,2	70,2	80,4	90,4	105,4	118	140,9	146,2	159,5
Material textile	54,8	61,8	67,0	59,3	61,6	83,5	89,7	92,9	96,8	93,2	92,0	87
Medicamente	4,5	11,5	14,0	18,9	11,6	14,4	19,2	17,5	17,9	14,7	15,7	23,8
Mobilă	29	29,7	34,4	31,6	31,8	34	36,9	41	41,7	42,2	40	41,7
Valoarea importurilor, mil. dolari USD												
	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18
Total import	861,1	1007,2	1026,9	1125,2	1030,7	1150,7	1257,4	1392,6	1326,2	1408,9	1446,5	1582,8
Produse alimentare	23,2	24,9	28,7	30,2	27,3	31,8	35,0	37,2	33,5	36,2	36,3	37,8
Uleiuri, grăsimi	4,7	6,3	7,2	5,8	5,2	6,4	7,9	6,3	5,0	4,8	4,7	6,2
Băuturi și tutun	22,7	27,5	29,9	29,6	17,5	31,2	37,6	37,9	16,8	32,0	38,4	38,5
Produse minerale	159,3	130,4	140,9	199,5	177,5	175,6	184,5	236,7	228,8	217,7	256,3	305,5
Produse farmaceutice	28,1	44,9	46,4	64,6	47,9	55,9	56,5	63,3	55,6	57,3	57,3	74,6
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	61,8	79,2	92,5	110,2	84,2	186,5	219,0	247,9	210,3	261,7	269,8	283,5
Material plastic și articole din materiale plastice	51,4	66,1	75,0	65,3	53,8	72,7	82,6	83	70,7	87,6	95,8	91,5

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	MEDIUL DE AFACERI	
	Înregistrarea întreprinderilor	Radieră întreprinderilor
Trimestrul IV 2011	1637	807
Trimestrul IV 2012	1639	761
Trimestrul IV 2013	1546	783
Trimestrul IV 2014	1452	731
Trimestrul IV 2015	1527	1093
Trimestrul IV 2016	1419	831
Trimestrul IV 2017	1639	1936
Trimestrul IV 2018	1313	2027
Ian.2018	529	787
Feb.2018	585	625
Mar.2018	543	524
Apr.2018	478	1200
Mai2018	583	573
Iun.2018	443	1037
Iul.2018	420	1092
Aug.2018	432	387
Sep. 2018	425	643
Oct. 2018	475	474
Noiem. 2018	428	695
Dec. 2018	410	858

Sursa: conform datelor Agenției Servicii Publice.

Perioada	SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ															
	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului		Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului		Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
					Numărul de născuți-vii - total (pers.)	născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul de decedați - total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori
2014	3557,6	3413,2	38616	10,9	39494	11,1	372	9,6	-878	-0,2	25624	7,2	11130	3,1		
2015	3555,2	3384,1	38610	10,9	39906	11,2	375	9,7	-1296	-0,3	24709	7,0	11199	3,2		
2016	3553,1	3369,1	37394	10,5	38489	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0		
2017	3550,9	3356,8	34059	9,6	36764	10,4	330	9,6	-2705	-0,8	20921	5,9	9312	2,6		
2018	3547,5	n/d	32605	9,2	37199	10,5	326	9,9	-4594	-1,3	20333	5,7	10707	3,0		
Trimestrul I 2016			9342	10,6	10752	12,2	99	10,6	-1410	-1,6	3679	4,2	2767	3,1		
Trimestrul II 2016			18258	10,3	20160	11,4	179	9,8	-1902	-1,1	8661	4,9	5574	3,2		
Trimestrul III 2016			28264	10,6	28626	10,8	256	9,1	-362	-0,2	16872	6,3	7955	3,0		
Trimestrul IV 2016			37390	10,5	38487	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0		
Trimestrul I 2017			8526	9,6	10834	12,2	86	10,1* ¹	-2308	-2,6	3343	3,8	2498	2,8		
Trimestrul II 2017			16868	9,5	19775	11,2	174	10,3*	-2907	-1,6	8060	4,6	4980	2,8		
Trimestrul III 2017			26064	9,8	27585	10,4	250	9,6*	-1536	-0,6	16366	6,1	6978	2,6		
Trimestrul IV 2017			34059	9,6	36764	10,4	330	9,7*	-2705	-0,8	20921	5,9	9312	2,6		
Trimestrul I 2018			8068	9,2	10185	11,7	86	10,7*	-2117	-2,4	3176	3,6	2669	3,1		
Trimestrul II 2018			16040	9,1	19099	10,9	173	10,8*	-3059	-1,7	7899	4,5	5051	2,9		
Trimestrul III 2018			24915	9,4	27307	10,3	257	10,3*	-2392	-0,9	15844	6,0	7973	3,0		
Trimestrul IV 2018			32605	9,2	37199	10,5	326	9,9*	-4594	-1,3	20333	5,7	10707	3,0		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

¹ Cifrele marcate cu asterisc (*) au fost calculate în baza datelor BNS după formula $D/N \cdot 1000$ (%o), unde D - numărul de decedați sub vârsta de 1 an, N - Numărul de născuți-vii în perioadele respective.

Perioada	PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ																			
	Numărul persoanelor economice active (mii pers.)			Rata de activitate a populației, %			Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)			Rata de ocupare a populației, %			Numărul șomerilor BIM (mii pers.)			Rata șomajului, %				
	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural
2014	1232,4	41,2	44,1	38,6	44,1	39,1	1184,9	39,6	42,1	37,4	41,8	38,0	47,5	3,9	4,6	3,1	5,2	2,7		
2015	1265,6	42,4	45,1	39,9	44,9	40,4	1203,6	40,3	42,3	38,4	42,0	38,9	62,1	4,9	6,2	3,6	6,4	3,5		
2016	1272,8	42,6	45,4	40,1	45,0	40,8	1219,5	40,8	40,8	43,0	39,0	42,3	53,3	4,2	5,5	2,9	6,0	2,6		
2017	1259,1	42,2	45,3	39,4	44,5	40,4	1207,5	40,5	43,1	38,1	41,9	39,3	51,6	4,1	4,8	3,3	5,7	2,7		
2018	1290,7	43,3	49,9	50,1	42,8	43,6	1252,2	42,0	49,7	50,3	42,8	57,2	38,4	3,0	3,5	2,5	4,5	1,8		
Trimestrul I 2016	1198,1	40,1	43,1	37,5	44,9	36,3	1123,7	37,6	39,5	35,9	41,1	34,8	74,4	6,2	8,3	4,0	8,4	4,0		
Trimestrul II 2016	1362,9	45,7	48,3	43,3	45,3	46,0	1307,9	43,8	45,6	42,2	42,2	45,1	55,0	4,0	5,6	2,5	6,8	1,9		
Trimestrul III 2016	1337,0	44,8	47,8	42,1	45,1	44,5	1298,3	43,5	46,2	41,1	43,2	43,7	38,7	2,9	3,4	2,4	4,3	1,8		
Trimestrul IV 2016	1193,3	40,0	42,7	37,5	44,6	36,3	1148,3	38,5	40,6	36,5	42,6	35,2	44,9	3,8	4,8	2,7	4,5	3,1		
Trimestrul I 2017	1201,6	40,3	43,7	37,2	45,0	36,5	1125,7	37,7	40,2	35,5	41,7	34,6	75,8	6,3	8,0	4,5	7,2	5,4		
Trimestrul II 2017	1316,0	44,1	48,1	40,5	44,4	43,9	1270,3	42,6	46,3	39,2	42,2	42,9	45,7	3,5	3,8	3,2	5,0	2,3		
Trimestrul III 2017	1308,7	43,9	46,9	41,1	45,1	42,9	1264,1	42,4	45,2	39,9	42,4	42,3	44,6	3,4	3,7	3,1	5,8	1,4		
Trimestrul IV 2017	1210,2	40,6	42,5	38,8	43,5	38,3	1169,9	39,2	40,8	37,8	41,4	37,5	40,3	3,3	4,0	2,7	4,8	2,1		
Trimestrul I 2018	1172,9	39,3	41,3	37,5	42,5	36,8	1124,6	37,7	39,3	36,2	40,4	35,6	48,3	4,1	4,7	3,5	4,9	3,4		
Trimestrul II 2018	1384,3	46,4	49,1	44,0	43,1	49,0	1343,4	45,0	47,5	42,8	40,7	48,4	40,9	3,0	3,2	2,8	5,6	1,1		
Trimestrul III 2018	1407,7	47,2	49,8	44,9	44,5	49,3	1377,3	46,2	48,5	44,1	42,9	48,7	30,4	2,2	2,6	1,7	3,5	1,2		
Trimestrul IV 2018	1197,8	40,2	49,8	37,5	41,2	39,4	1163,6	39,0	41,5	36,8	39,5	38,6	34,2	2,9	3,6	2,1	4,0	1,9		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	REMUNERAREA MUNCII									
	Căștigul salarial mediu lunar – Total				Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %				Indicele câștigului salarial real lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %	
	MDL	USD	EUR		MDL	USD	EUR		MDL	EUR
Januarie 2016	4665,8	229,7	211,4		109,5	89,6	96,5			96,6
Februarie 2016	4650,6	231,5	208,3		109,7	102,8	105,1			99,5
Martie 2016	4749,7	239,7	216,1		108,0	101,6	99,5			98,7
Aprilie 2016	4909,6	249,1	219,8		108,5	99,1	94,3			100,2
Mai 2016	4863,9	244,9	216,5		107,5	97,2	95,9			99,6
Iunie 2016	5169,7	260,9	232,4		109,2	101,6	101,7			101,7
Iulie 2016	5274,0	266,2	240,3		108,0	103,4	102,8			100,9
August 2016	5242,8	265,2	236,4		112,3	107,9	107,2			108,4
Septembrie 2016	5170,6	261,3	232,9		110,1	109,3	105,9			106,9
Octombrie 2016	5109,2	261,7	237,0		111,9	114,2	116,3			109,2
Noiembrie 2016	5204,4	254,6	235,5		112,8	110,4	109,7			109,9
Decembrie 2016	6003,7	297,8	282,3		114,8	113,0	116,2			112,1
Trimestrul I 2017	5218,9	261,5	245,6		111,3	112,0	115,9			106,7
Trimestrul II 2017	5636,7	300,6	273,7		113,2	119,5	122,8			105,7
Trimestrul III 2017	5809,1	324,2	276,3		111,1	122,7	116,8			103,4
Trimestrul IV 2017	6113,6	352,0	298,8		112,4	129,7	118,9			104,6
Trimestrul I 2018	5906,5	352,7	287,2		113,2	134,9	116,9			107,6
Trimestrul II 2018	6369,8	382,4	320,3		113,0	127,2	117,0			109,5
Trimestrul III 2018	6507,3	389,8	335,4		112,0	120,2	121,4			108,9
Trimestrul IV 2018	6987,5	408,3	357,6		114,3	116,0	119,7			113,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Activități economice	REMUNERAREA MUNCII DUPĂ ACTIVITĂȚI ECONOMICE																
	2016	T I 2017	T II 2017	T III 2017	T IV 2017	2017	T I 2018	T II 2018	T III 2018	T IV 2018	2018						
Total economie	5084,0	3321,4	5353,7	5064,5	4558,0	4746,3	3454,8	11027,5	10338,9	4779,6	6806,8	4144,3	6144,2	4017,7	5010,0	3130,1	9081,0
Agricultura, silvicultura și pescuit	5218,9	3265,6	5276,5	4784,8	4713,4	4797,7	3495,2	11567,4	9821,9	4634,6	6908,5	4336,6	7197,4	4085,6	5066,8	3318,1	7039,6
Industrie	5636,7	3554,6	5812,6	5577,6	5047,8	5244,8	3680,1	12553,8	10503,2	5010,6	7448,0	4651,2	7258,2	4530,6	5718,6	3307,2	7406,0
Construcții	5809,1	4035,5	6112,6	5884,2	5304,7	5650,6	3965,9	12775,1	10763,9	5337,0	7413,5	5019,8	7272,2	4565,9	5517,3	3209,3	7547,7
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	6113,6	4254,2	6367,7	6225,1	5398,2	5881,1	4106,0	12875,5	13021,6	5475,8	7814,9	5012,5	7727,9	4663,9	6234,9	3460,2	8353,7
Transport și depozitare	5697,1	3798,0	5902,7	5649,8	5120,1	5389,6	3812,9	12443,7	11034,7	5107,2	7392,1	4752,3	7361,4	4459,0	5634,6	3323,9	7592,9
Activități de cazare și alimentație publică	5906,5	3713,3	5904,5	5597,8	5509,2	5470,0	4075,5	13089,4	11262,6	5188,5	7770,6	4944,5	8307,2	4679,5	5476,8	3685,1	6592,4
Informații și comunicații	6369,8	4154,6	6533,9	6413,0	5931,1	5943,0	4404,8	14026,3	11724,7	5596,8	8531,1	5201,7	8187,4	5142,0	6331,6	3734,8	7229,9
Activități financiare și de asigurări	6507,3	4530,5	6759,7	6682,2	6154,1	6227,0	4750,7	14228,4	11976,5	5583,0	8265,6	5327,8	8123,5	5263,1	6096,6	3529,7	7089,1
Tranzacții imobiliare	6987,5	4793,1	6946,9	6979,5	6436,2	6658,0	4063,0	15741,6	13723,0	5785,8	9262,8	5499,8	8971,6	5513,2	6999,9	4165,6	7809,8
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	6446,4	4318,4	6544,7	6456,2	6009,7	6077,0	4544,0	14276,1	12181,8	5534,9	8447,7	5243,1	8397,8	5147,4	6228,0	3780,2	7182,1
Activități profesionale, științifice și tehnice																	
Sănătate și asistență socială																	
Artă, activități de recreere și de agrement																	
Alte activități de servicii																	
Învățământ																	
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii																	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.

Perioada	VENITURILE DISPONIBILE ALE POPULAȚIEI									
	Veniturile disponibile ale populației, MDL	Structura veniturilor disponibile ale populației, %								alte surse
		activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestații sociale				
2014	1767,5	41,6	9,5	6,6	0,1	20,2	21,9			
2015	1956,6	41,4	9,0	6,9	0,2	20,9	21,6			
2016	2060,1	42,1	8,3	6,6	0,2	22,1	20,8			
2017	2244,9	43,1	7,8	5,5	0,1	23,4	20,1			
2018	2383,1	43,7	7,3	5,4	0,1	24,7	18,8			
Trimestrul I 2016	2027,8	42,4	8,7	6,2	0,2	19,5	23,0			
Trimestrul II 2016	2029,3	41,1	9,2	6,7	0,0	21,4	21,6			
Trimestrul III 2016	2080,5	41,6	7,6	7,0	0,1	24,3	19,4			
Trimestrul IV 2016	2105,2	42,9	8,0	6,6	0,3	23,2	19,1			
Trimestrul I 2017	2134,5	40,2	8,6	5,4	0,0	23,7	22,1			
Trimestrul II 2017	2227,6	43,2	7,3	6,5	0,0	22,0	21,0			
Trimestrul III 2017	2224,4	43,5	8,0	4,4	0,1	25,8	18,2			
Trimestrul IV 2017	2399,2	45,2	7,6	5,5	0,3	22,1	19,4			
Trimestrul I 2018	2353,5	40,8	7,9	5,3	0,0	23,9	22,1			
Trimestrul II 2018	2374,2	42,4	7,3	6,2	0,2	23,9	20,0			
Trimestrul III 2018	2412,2	45,1	6,9	5,5	0,0	25,0	17,5			
Trimestrul IV 2018	2465,9	45,8	7,1	4,7	0,1	25,3	17,1			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	CHELTUIELILE DE CONSUM ALE POPULAȚIEI												
	Cheltuielile de consum ale populației, MDL	Structura cheltuielilor de consum ale populației, %											
	produse alimentare	băuturi alcoolice, tutun	îmbrăcăminte și încălțăminte	locuințe și comodități	dotarea locuinței	sănătate	transport	servicii de comunicații	agrement	învățământ	hotel, restaurant, cantină	alte bunuri și servicii	
2014	43,8	1,3	10,6	18,9	3,5	5,6	4,4	4,3	1,3	0,7	1,5	4,0	
2015	42,1	1,4	11,2	17,9	3,9	6,5	4,5	4,3	1,4	0,7	1,7	4,4	
2016	42,6	1,5	10,5	17,8	4,0	6,4	4,8	4,7	1,3	0,7	1,5	4,4	
2017	43,4	1,5	10,4	18,6	3,9	5,9	3,7	4,5	1,3	0,5	1,8	4,5	
2018	43,8	1,6	10,7	18,2	3,8	5,1	4,0	4,6	1,3	0,5	1,8	4,5	
Trimestrul I 2016	42,0	1,4	9,7	17,5	3,6	6,3	7,3	4,3	1,2	0,6	1,1	5,0	
Trimestrul II 2016	43,4	1,5	10,7	18,5	3,8	5,8	4,1	4,4	1,1	0,8	1,5	4,5	
Trimestrul III 2016	41,3	1,7	10,8	18,0	4,1	7,4	4,3	4,4	1,7	0,7	1,6	4,1	
Trimestrul IV 2016	43,9	1,4	10,8	17,3	4,4	5,9	3,3	5,6	1,1	0,6	1,6	4,1	
Trimestrul I 2017	44,1	1,4	9,7	18,7	3,8	6,3	3,5	4,6	1,5	0,7	1,5	4,3	
Trimestrul II 2017	44,3	1,6	10,4	18,4	3,8	5,5	3,9	4,5	1,2	0,5	1,4	4,3	
Trimestrul III 2017	43,0	1,4	10,8	19,8	4,0	5,7	3,5	4,2	1,1	0,3	1,8	4,3	
Trimestrul IV 2017	42,4	1,5	10,6	17,6	4,1	6,0	3,9	4,6	1,5	0,7	2,3	4,9	
Trimestrul I 2018	43,9	1,5	10,4	17,9	3,4	6,2	3,8	4,6	1,5	0,5	1,9	4,4	
Trimestrul II 2018	45,0	1,6	10,4	18,2	3,7	5,4	3,8	4,4	1,4	0,4	1,6	4,3	
Trimestrul III 2018	43,4	1,7	11,0	18,8	4,0	4,2	3,9	4,7	1,7	0,4	1,9	4,3	
Trimestrul IV 2018	43,3	1,5	10,9	18,1	3,9	4,8	4,7	4,7	1,2	0,6	2,1	4,3	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	INFRAȚIUNI																					
	Infrațiuni înregistrate - total, (cauze)																					
	Infrațiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)				Infrațiuni privind viața sexuală (cauze)				Infrațiuni contra patrimoniului (cauze)				Infrațiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)		Infrațiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrațiuni economice (cauze)		Infrațiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)			
	Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infrațiuni legate de drogerii	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falși	Total	Huliganism	Total
2014	41786	1542	172	320	647	352	21875	16729	125	1127	2068	836	77	1439	1288	2423	24	1305	216	286	1804	1614
2015	39782	1389	177	252	639	303	20588	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	2058	38	1429	229	433	1752	1491
2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335
Trimestrul I 2016	9808	351	46	68	141	65	5338	3916	43	247	546	365	23	285	244	466	5	247	47	47	426	366
Trimestrul II 2016	20588	724	88	127	316	170	11147	8149	66	485	1193	771	47	597	508	1065	14	560	120	105	925	797
Trimestrul III 2016	30719	1088	140	181	480	264	16381	11942	93	792	1707	1096	72	1001	880	1581	23	810	150	144	1436	1245
Trimestrul IV 2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699
Trimestrul I 2017	8287	n/d	41	48	n/d	59	n/d	2835	34	198	n/d	n/d	n/d	n/d	287	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	331
Trimestrul II 2017	16778	n/d	76	89	n/d	136	n/d	5754	49	367	n/d	n/d	n/d	n/d	564	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	635
Trimestrul III 2017	25818	n/d	113	137	n/d	215	n/d	8735	65	612	n/d	n/d	n/d	n/d	961	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1052
Trimestrul IV 2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447
Trimestrul I 2018	7402	n/d	49	51	n/d	58	n/d	2223	16	194	n/d	n/d	n/d	n/d	310	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	313
Trimestrul II 2018	15041	n/d	89	91	n/d	114	n/d	4742	29	357	n/d	n/d	n/d	n/d	634	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	633
Trimestrul III 2018	23265	n/d	126	144	n/d	199	n/d	7506	57	572	n/d	n/d	n/d	n/d	1011	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	965
Trimestrul IV 2018	32035	n/d	170	208	n/d	266	n/d	10411	85	762	n/d	n/d	n/d	n/d	1351	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1335

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Redactor-șef CE: Iulita BÎRCĂ
Designer copertă: Virgiliu MOREI

Adresa redacției: Complexul Editorial, INCE, MD-2064,
or, Chișinău, str, I, Creangă, 45, tel.: (+373-22) 50-11-30, fax: (+373-22) 74-37-94
web: www.ince.md/complexul-editorial/; e-mail: bircaiulita@mail.ru

Bun de tipar: 12.04.2019, Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 6,8. Coli editoriale 7,9. Com. 4.
Complexul-Editorial al INCE, 2019